

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ**

Διπλωματική εργασία του: **Φίλιππου Τριομμάτη**

A.M. 4332015014

Επιβλέπων καθηγητής

Σωτήρης Ντάλης

Μέλη Επιτροπής

- 1. Παναγιώτα Μανώλη**
- 2. Ιωάννης Σακκάς**

ΡΟΔΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2016

ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.

“Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιώ πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναμαι να αντιμετωπίσω σε περίπτωση που η εργασία μου αποδειχθεί ότι αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ιδρύματος.”

Περίληψη

Στην παρούσα Διπλωματική εργασία θα εξετάσουμε τον ρόλο που διαδραματίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού προβλήματος. Δεν θα μπορούσαμε να την εξετάσουμε διαφορετικά παρά μόνο διατρέχοντας χρονικά τις διαπραγματεύσεις, όπως αυτές έλαβαν χώρα τα τελευταία χρόνια, αλλά ειδικότερα μετά το 1990, έτος κατά το οποίο η Κυπριακή Δημοκρατία υπέβαλε επίσημα αίτημα ένταξης στην τότε Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ).

Στην συνέχεια, αφού εξετάσουμε κάθε σημαντική ημερομηνία σχετική με τις εξελίξεις των διαπραγματεύσεων και αφού σταθούμε σε διαδικασίες ορόσημα όπως αυτές που διαμορφώθηκαν κατά την διάρκεια των ταυτόχρονων δημοψηφισμάτων για το σχέδιο Ανάν το 2004, θα επικεντρωθούμε με περισσότερη λεπτομέρεια στα οφέλη και των δύο κοινοτήτων από την είσοδο της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Μέσα από αυτή τη διαδικασία θα κατανοήσουμε γιατί η Τουρκοκυπριακή πλευρά διεκδικεί και διαπραγματεύεται με τον συγκεκριμένο τρόπο, αλλά και γιατί η Ελληνοκυπριακή πλευρά, με νωπές της μνήμες της επέμβασης, επιδιώκει λύση η οποία σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να μην είναι συμβατή με το Κοινοτικό Κεκτημένο.

Η ένταξη ολόκληρης της νήσου στην Ε.Ε αποτελεί πρόκληση για συμβιβασμό προς την Τουρκοκυπριακή πλευρά η οποία σε πολλές περιπτώσεις και αντιλαμβανόμενη το υψηλό κόστος της μη ένταξης προσήλθε στο τραπέζι του διαλόγου έχοντας προσπεράσει αξιώσεις και διεκδικήσεις που δεν ήταν συμβατές με τις Ευρωπαϊκές αρχές.

Από την πλευρά της η Ελληνοκυπριακή πλευρά δεν πρέπει να ξεχνά πως η αποδοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας ως μέλους της Ε.Ε έγινε με την ξεκάθαρη προϋπόθεση ότι θα υποστήριζε τις προσπάθειες για την επίτευξη λύσης στην βάση μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα και ότι άλλη λύση δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτή από την Ε.Ε και τα Ηνωμένα Έθνη.

Η προοπτική επανένωσης σε μια δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία και η ένταξη στην Ε.Ε αποτελεί τόσο για τους Ελληνοκύπριους, όσο κυρίως για τους Τουρκοκύπριους, μια πρόκληση και πρόσκληση ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού, που απαιτεί νέες νοοτροπίες και νέους ρυθμούς εργασίας. Το ζητούμενο είναι η ισότιμη και αποτελεσματική συμμετοχή των δύο κοινοτήτων στο ευρωπαϊκό πλαίσιο αρχών και πρακτικών και η αξιοποίηση των τεράστιων δυνατοτήτων της «μεγάλης Ευρώπης».

Σε αυτή ακριβώς της διαδικασία ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην διαδικασία «Ενοποίησης» και «Λύσης» ενισχύεται και η ολοένα αυξανόμενη Ευρωπαϊκή παρέμβαση στις

διαδικασίες αποτελεί την μοναδική οδό αμφίπλευρης ικανοποίησης, εμπιστοσύνης και βιώσιμης λύσης του Κυπριακού προβλήματος.

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ: 7
2. ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΕΛΣΙΝΚΙ	σελ: 9
3. ΕΛΣΙΝΚΙ 1999 – Η ΜΕΓΑΛΗ «ΣΤΡΟΦΗ» ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ Ε.Ε.....	σελ:13
3.1 Κοπεγχάγη 2002	σελ:14
4. ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΝ – ΕΜΠΛΟΚΗ Ε.Ε.	σελ:17
4.1 Σχέδιο Ανάν I ..	σελ:18
4.2 Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα σχεδίου Ανάν	σελ :19
5. ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΝ II ΚΑΙ III ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΗ ΤΑΣΣΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	σελ:21
5.1 Σχέδιο Ανάν II.....	σελ:21
5.2 Σχέδιο Ανάν III	σελ:22
5.3 Εκλογές στα Κατεχόμενα	σελ:22
6. ΝΕΑ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΑΝΑΝ «ΤΡΙΩΝ ΣΤΑΔΙΩΝ».....	σελ:24
6.1 Σχέδιο Ανάν IV και V	σελ:25
6.2 Αλλαγές στο σχέδιο Ανάν και θετικά στοιχεία για τις δυο πλευρές	σελ:26
6.3 Ταυτόχρονα δημοψηφίσματα	σελ:27
7. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ Ε.Ε ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	σελ:29
7.1 Πιθανές επιπτώσεις σχεδίου Ανάν στην Ε.Ε.....	σελ:31
8. ΠΑΓΩΜΑ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΕΠΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ	σελ:33
8.1 Περίοδος Τάσσου Παπαδόπουλου.....	σελ:33
8.2 Περίοδος Δημήτρη Χριστόφια – Επανεκκίνηση της Διαπραγμάτευσης.....	σελ:34

9. ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΜΙΑΣ «ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ» ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ	σελ:35
9.1 Η σημασία της Ένταξης.....	σελ:36
9.2 Πολιτική διάσταση.....	σελ:37
9.3 Νέα δικαιώματα – Σεβασμός στις τέσσερις βασικές Ελευθερίες της Ε.Ε.....	σελ:37
9.4 Το πλεονέκτημα της Ενιαίας Αγοράς	σελ:38
9.5 Οικονομία και Χρηματοοικονομικός τομέας	σελ:39
9.6 Εμπόριο – Επιχειρήσεις – Ανταγωνισμός.....	σελ:40
9.7 Αγροτική Ανάπτυξη – Μεταφορές	σελ:41
9.8 Περιβάλλον – Ενέργεια – Υγεία και Αναβάθμιση Ποιότητας Ζωής.....	σελ:42
9.9 Πολιτισμός – Παιδεία – Τουρισμός	σελ:43
10. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ - ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ	σελ:46
10.1 Συνομιλίες στο Μόν Πελεράν	σελ:48
10.2 «Δεύτερη φάση» στο Μόν Πελεράν και αδιέξοδο των συνομιλιών.....	σελ:50
10.3 Συμφωνία επανάλληψης των συνομιλιών και Ενεργοποίηση Ε.Ε.....	σελ :51
11. ΣΥΜΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	σελ:56
12. ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ	σελ:58
13. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΧΑΡΤΕΣ	σελ:68
14. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	σελ:71

1.Εισαγωγή

Η Κύπρος, η γεωγραφική θέση της οποίας προσδιορίζεται στο Βορειανατολικό τμήμα της Μεσογείου και νότια της Τουρκίας,¹ είναι η Τρίτη μικρότερη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε), μετά την Μάλτα και το Λουξεμβούργο.² Μια χώρα στην καρδιά της οποίας δεσπόζει το άλυτο πρόβλημα της διχοτόμησης το οποίο αποτελεί θέμα συζητήσεων, διασκέψεων, διαπραγματεύσεων, αλλά και αιτία διχόνοιας και συγκρούσεων.

Στην παρούσα Διπλωματική εργασία, σκοπός μας είναι να εξετάσουμε την συμβολή και τον ρόλο που διαδραμάτισε και συνεχίζει να το κάνει, η Ε.Ε στην επίλυση του Κυπριακού προβλήματος. Ένα πρόβλημα το οποίο βέβαια έντονα ξεκινάει πριν περίπου εξήντα χρόνια, ωστόσο η περίοδος που μας ενδιαφέρει είναι αυτή που χρονικά προσδιορίζεται από το 1990, έτος κατά το οποίο η Κύπρος επίσημα υπέβαλε αίτηση ένταξης στην Ε.Ε (τότε ΕΟΚ), μέχρι τις μέρες μας κατά τις οποίες σοβαρές εξελίξεις σηματοδοτούν την πιθανότητα λύσης του προβλήματος. Κυρίως όμως μας ενδιαφέρει αυτή η περίοδος γιατί η Ε.Ε επηρεάζει τις εξελίξεις και παρεμβαίνει σε διαδικασίες και συζητήσεις μια και το ζήτημα –πρόβλημα, αφορά πλέον ένα κράτος – μέλος της.

Ο ρόλος που διαδραματίζει η Ε.Ε, η προσπάθεια που κατέβαλε και η επιρροή της στην εξέλιξη του προβλήματος, δεν είναι ισοδύναμα κατανεμημένη κατά την διάρκεια αυτής της περιόδου. Σχεδόν απουσιάζει πριν το 1990, παρουσιάζεται και αυξάνεται σταδιακά κατά την πρώτη δεκαετία του 1990 και μεγεθύνεται απότομα μετά από το τέλος του 1999 όπου η Διάσκεψη κορυφής της Ε.Ε στο Ελσίνκι αποτελεί σημείο καμπής τόσο της Ευρωπαϊκής πολιτικής, όσο κυρίως της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Τέλος μετά την είσοδο της Κύπρου στην Ε.Ε το 2004 το Κυπριακό μετατρέπεται από ενδοκοινοτικό – ενδοκυπριακό και απλά διεθνές πρόβλημα, σε Ευρωπαϊκό πρόβλημα που απαιτεί πλέον την προσοχή, την συμβολή και την προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να επιλυθεί. Μια λύση που δεν μπορεί να βρísκεται έξω από τις αρχές και τις αξίες της.

Ξεκινώντας από την αίτηση ένταξης στην Ε.Ε το 1990 και αφού παρακολουθήσουμε όλα τα στάδια, αλλά κυρίως αφού αναλυθεί η σημασία σταθμών όπως αυτόν του Ελσίνκι το 1999, της Κοπεγχάγης το 2002 και της ένταξης το 2004, θα περιγράψουμε τις προσπάθειες που έκανε ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν μέσα στα πλαίσια των σχεδίων που κατέθεσε

¹ Βλ. Χάρτη 1

² https://eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/cyprus_el

για λύση του προβλήματος και που οδήγησαν στο αποτυχημένο και απορριφθέν δημοψήφισμα του 2004.

Στην συνέχεια και αφού χρονικά δούμε όλες τις εξελίξεις, θα εντυφώσουμε στις λεπτομέρειες των σχεδίων επίλυσης και των διαπραγματεύσεων που ακολούθησαν, οι οποίες σε κάθε περίπτωση έφεραν άλλοτε λιγότερο και άλλοτε περισσότερο έντονα το Ευρωπαϊκό αποτύπωμα. Θα εξετάσουμε όμως επίσης και τον αντίκτυπο που θα είχε μια πιθανή λύση τύπου Ανάν στην δομή της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πολύ δε περισσότερο, θα σταθούμε ανάμεσα στις εξελίξεις για να τονίσουμε την σημασία που έχει η λύση και η ένταξη στην Ε.Ε του ενιαίου κράτους της Κυπριακής Δημοκρατίας και για τις δυο κοινότητες. Θα αναλύσουμε τα οφέλη της ένταξης τόσο στο πολιτικό πεδίο, όσο και σε κάθε τομέα της Κυπριακής δραστηριότητας όπως είναι η οικονομία, το εμπόριο, η επιχειρηματικότητα, η αγροτική ανάπτυξη, οι υποδομές, οι μεταφορές, το περιβάλλον και η ενέργεια, η παιδεία και η υγεία αλλά και πολιτισμός και ο τουρισμός.

Τέλος θα αναφερθούμε με κάθε λεπτομέρεια στις πρόσφατες εξελίξεις οι οποίες χαρακτηρίζονται από εντονότερη παρουσία και προσπάθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε), προς την κατεύθυνση της λύσης σε συνεργασία πάντα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Θα αναλυθεί στα συμπεράσματα ο συνολικός ρόλος της Ε.Ε στην διαδικασία επίλυσης και η διπλωματική θα κλείσει με ένα χρονολόγιο των εξελίξεων από το 1990 έως το τέλος του 2016 όπου οι προσπάθειες και οι διαδικασίες γίνονται εντονότερες.

2. Από την αίτηση ένταξης στο Ελσίνκι

Η Κυπριακή Δημοκρατία υπέγραψε Συμφωνία Σύνδεσης με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) το 1972 και υπέβαλε αίτηση ένταξης στις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες το 1990.³ Μέχρι το 1989 είχε επικρατήσει η άποψη ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε δεν ήταν κάτι σημαντικό και ότι δεν θα μπορούσε να συμβάλει στην άρση της διχοτόμησης του νησιού και στην επίλυση του προβλήματος. Αρχικά ο πρόεδρος της Κύπρου Γιώργος Βασιλείου και ο Πρωθυπουργός της Ελλάδος Ανδρέας Παπανδρέου είχαν καταλήξει στην άποψη ότι τυχόν ένταξη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν θα είχε κάτι θετικό να προσφέρει στην Κύπρο σε σχέση με το ζητούμενο που ήταν η άρση των τετελεσμένων που επέφερε η εισβολή του 1974. Η άποψη που επικράτησε ήταν ότι ο καταλληλότερος χώρος για την επίλυση του Κυπριακού ήταν αποκλειστικά ο ΟΗΕ, με παράλληλη έντονη διεθνή πίεση προς την Άγκυρα. Η όλη ιδέα της ένταξης ως συμφέρουσας για την Κύπρο και για την επίλυση του Κυπριακού αρχικά αποδίδεται σε πολιτικό επίπεδο στον Θεόδωρο Πάγκαλο, Υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας εκείνη την περίοδο, ο οποίος είχε πεισθεί για την επιλογή από τον στενό συνεργάτη του Γιάννο Κρανιδιώτη (Υφυπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας για θέματα Ε.Ε).⁴

Ενδεικτικά είναι τα όσα λέει για τον Γ. Κρανιδιώτη ο πρώην Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Γ. Βασιλείου σε ομιλία του το 2001 : «...ήταν ίσως ο πιο ένθερμος υποστηρικτής της ιδέας της Ευρώπης μεταξύ των νέων Ελλήνων πολιτικών. Πίστευε ακράδαντα ότι η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είχε δημιουργήσει νέα δεδομένα για την ανάπτυξη και την πρόοδο της Ελληνικής κοινωνίας και ότι η μελλοντική ένταξη της Κύπρου στην Ευρώπη θα συνέβαλλε ουσιαστικά στην επανένωση του νησιού και στην διασφάλιση του μέλλοντος όλων των Κυπρίων.»⁵

Τον Ιούλιο του 1990 η Κυπριακή κυβέρνηση πήρε την απόφαση για υποβολή αίτησης, η οποία εγκρίθηκε από όλα τα κόμματα με μόνη διαφωνία αρχικά, αυτή του ΑΚΕΛ. Ενώ το κόμμα της δεξιάς, ο ΔΗΣΥ και το κεντροδεξιό κόμμα ΔΗΚΟ ευνοούσαν στενότερες σχέσεις και την τελική ένταξη στην ΕΟΚ, τα κόμματα της αριστεράς όπως το ΑΚΕΛ (κομμουνιστικό κόμμα) και η ΕΔΕΚ (σοσιαλιστικό κόμμα), αρχικά ήταν αντίθετα στην ένταξη της Κύπρου κυρίως για ιδεολογικούς λόγους. Ωστόσο το νέο μεταψυχροπολεμικό κλίμα συνέβαλε σε μια

³ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 36

⁴ Αλέξης Ηρακλείδης, Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 227

⁵ Γιώργος Βασιλείου, Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2010), 160

αλλαγή στάσης, με αποτέλεσμα όλα τα Ελληνοκυπριακά κόμματα να υποστηρίζουν από κοινού την ιδέα να καταστεί η Κύπρος μέλος της ΕΟΚ. Η Ελληνική κυβέρνηση είχε παροτρύνει την Κυπριακή κυβέρνηση να υποβάλλει αίτηση ένταξης κατά την διάρκεια της Ελληνικής προεδρίας κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1988. Αυτό δεν συνέβη και η αίτηση υποβλήθηκε στις 4 Ιουλίου 1990.⁶

Η αίτηση έγινε αμέσως δεκτή για μελέτη από την Ε.Ε. Το γεγονός αυτό δεν σήμαινε ότι η Κύπρος θα άρχιζε σύντομα διαπραγματεύσεις και ότι θα γινόταν δεκτή στο εγγύς μέλλον. Ο τότε πρόεδρος της ΕΟΚ Ζακ Ντελόρ, δήλωσε ξεκάθαρα ότι «δεν προβλέπεται να είναι έτοιμη η Ευρώπη να συζητήσει το θέμα της διεύρυνσης με οποιαδήποτε χώρα πριν από το 1993».⁷

Στο μεταξύ στις 15 Ιουλίου 1992 ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Μπούτρος – Μπούτρος Γκάλι σε μια προσπάθεια για επίλυση και συμφωνία στην Κύπρο, κατέθεσε προτάσεις για την επίλυση του προβλήματος. Αυτές οι λεπτομερείς προτάσεις οι οποίες έμειναν γνωστές και ως «δέσμη ιδεών Γκάλι», συμπεριέλαβαν ακόμα και χάρτη της ομόσπονδης Κύπρου και αποτέλεσαν την βάση των συνομιλιών που ακολούθησαν. Παρά όμως την θετικότητα και εποικοδομητική στάση του Προέδρου της Κυπριακής δημοκρατίας Γιώργου Βασιλείου η πρωτοβουλία κατέληξε σε αποτυχία εξαιτίας της αρνητικής στάσης του Ραούφ Ντεκτάς.⁸

Μετά την υποβολή της αίτησης η Κύπρος άρχισε προετοιμασία για να διαμορφωθούν οι συνθήκες που θα επέτρεπαν την αποδοχή του αιτήματος της. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια έγιναν μεγάλες προσπάθειες για να υπάρξει σύγκλιση της Κυπριακής οικονομίας και έτσι οδηγήθηκε σε φιλελευθεροποίηση του εμπορίου, πάρθηκαν μέτρα για την προστασία του καταναλωτή και έλαβε χώρα η σύνδεση της Κυπριακής λίρας με την ευρωπαϊκή νομισματική μονάδα. Επίσης πάρθηκαν σειρά μέτρων για την προώθηση της προστασίας του περιβάλλοντος. Η ΕΟΚ εκτιμώντας το μεγάλο έργο που επιτελείτο για την εναρμόνιση της Κύπρου, επέσπευσε την διαδικασία για έκδοση της γνωμοδότησης και έδωσε τις ανάλογες οδηγίες. Τελικά η θετική γνωμοδότηση ετοιμάστηκε αλλά, λόγω του αρνητικού δημοψηφίσματος στη Δανία το 1992 (Οι Δανοί είχαν απορρίψει τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την ΟΝΕ), η Επιτροπή αποφάσισε την αναβολή της έκδοσης της μέχρι τον Ιούλιο του 1993.⁹

⁶ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβετούμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 57

⁷ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους. Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 556

⁸ Θάνος Βερέμης, *Η Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων 1453-2005*, (Αθήνα, Εκδόσεις Σιδέρης 2005), 300

⁹ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους. Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 557

Στην Σύνοδο κορυφής του Λουξεμβούργου το Συμβούλιο έδωσε οδηγίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αρχίσει προκαταρκτικές ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Κυπριακή Δημοκρατία. Στην σύνοδο κορυφής της Κέρκυρας, τον Ιούνιο του 1994, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σημείωνε ότι Κύπρος και Μάλτα θα εντάσσονταν στον επόμενο κύκλο της διεύρυνσης. Η Τουρκική αντίδραση στην απόφαση της Κέρκυρας ήταν να προειδοποιήσει ότι η από μέρους της Κύπρου μονομερής επιδίωξη ένταξης θα έθετε σε σοβαρό κίνδυνο «την ομοσπονδία ως την μόνη μορφή λύσης».¹⁰

Στην απόφαση του Συμβουλίου της Κέρκυρας υπήρξε και η πρώτη μερική αποσύνδεση της επίλυσης από την ένταξη. Κατόπιν ενεργειών της Αθήνας, κυρίως του Κρανιδιώτη, στην απόφαση υπήρχε αναφορά ότι η νέα φάση διεύρυνσης θα συμπεριλάμβανε τη Μάλτα και την Κύπρο, χωρίς να κάνει λόγο για επίλυση πριν την ένταξη. Βασικό επιχείρημα του Γιάννου Κρανιδιώτη προς τους ομολόγους του της Ε.Ε, που φαίνεται ότι έπιασε, ήταν ότι η διαδικασία θα βοηθούσε τις προσπάθειες του ΟΗΕ για επίλυση και θα ήταν ισχυρός μοχλός πίεσης για την Τουρκία και τον Ντενκτάς ώστε να επιτευχθεί λύση. Επιπλέον, με δεδομένη την αδιαλλαξία του Ντενκτάς και της Άγκυρας, δεν ήταν δυνατόν η ένταξη να γίνει όμηρος της αδιαλλαξίας της Τουρκικής πλευράς και η Τουρκία να έχει δικαίωμα αρνησικυρίας επί ενός θέματος της ευρωπαϊκής πολιτικής¹¹

Το επόμενο σημαντικό βήμα στην Ευρωπαϊκοποίηση του Κυπριακού ήλθε στις 6 Μαρτίου του 1995 όταν το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων των Υπουργών της Ε.Ε, επανεξετάζοντας την αίτηση ένταξης της Κύπρου, διακήρυξε την θέληση του να συμπεριλάβει την Κύπρο στο επόμενο στάδιο διεύρυνσης. Το Συμβούλιο θεωρούσε ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε θα συνέβαλλε στην ασφάλεια και την ευημερία και των δύο κοινοτήτων και θα επέτρεπε στον Βορρά να κλείσει το οικονομικό χάσμα με τον Νότο, βελτιώνοντας την ανάπτυξη και την απασχόληση για την Τουρκοκυπριακή κοινότητα. Το Συμβούλιο επαναβεβαίωσε την πρόθεση της Ε.Ε να στηρίζει με κάθε μέσο τις προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών για επίτευξη συνολικής λύσης του Κυπριακού. Επιπρόσθετα η Επιτροπή εξέφραζε την λύπη της για την έλλειψη προόδου στις διακοινοτικές συνομιλίες και καλούσε όλα τα μέρη να εντείνουν τις προσπάθειες τους για επίτευξη συνολικής λύσης σύμφωνα με τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και στην βάση μιας δικαιοδικής, διζωνικής ομοσπονδίας. Το Συμβούλιο έδωσε επίσης οδηγίες στην Επιτροπή να προχωρήσει στις αναγκαίες επαφές με την Τουρκοκυπριακή κοινότητα, σε συνεννόηση με την Κυπριακή κυβέρνηση, ώστε να διασφαλίσει ότι η ένταξη θα ωφελούσε και τις δυο κοινότητες και θα έφερνε την ειρήνη και την συμφιλίωση

¹⁰ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 332

¹¹ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 280

στην Κύπρο. Προέβλεπε επίσης ότι οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις θα άρχιζαν έξι μήνες μετά την Διακυβερνητική Διάσκεψη που θα πραγματοποιείτο το 1996.¹²

Τελικά οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας άρχισαν το 1997, χρονιά που συνδέθηκε με μια σειρά από αρνητικά γεγονότα για την επίλυση και τις διμερείς σχέσεις, όπως η άνοδος της κυβέρνησης Ετζεβίτ, η κρίση με τους πυραύλους S-300, το δυσμενές ελληνοτουρκικό κλίμα και το μεγάλο κτύπημα για την Άγκυρα που ήταν η απόφαση της συνόδου κορυφής του Λουξεμβούργου (13-12-1997). Η απόφαση δεν απέρριπτε τη δυνατότητα της Τουρκίας να υποβάλλει υποψηφιότητα για ένταξη, όμως δεν τη συμπεριέλαβε στις υποψήφιες για ένταξη χώρες.

Ως προς το Κυπριακό, το Λουξεμβούργο είχε θετικό πρόσημο. Απαιτούσε την συμμετοχή των Τουρκοκυπρίων στις διαπραγματεύσεις, (ο πρόεδρος της Κύπρου Γ. Κληρίδης προσκάλεσε την Τουρκοκυπριακή κοινότητα να συμμετάσχει στην Κυπριακή διαπραγματευτική ομάδα αλλά η Τουρκοκυπριακή ηγεσία αρνήθηκε την πρόσκληση)¹³ και ζητούσε συνομιλίες για την επίλυση υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ. Επιπλέον μεγάλη επιτυχία θεωρήθηκε το γεγονός ότι τότε αποφασίσθηκε η εισδοχή των δέκα νέων μελλών να είναι ενιαία και έτσι δεν κινδύνευε η Κύπρος να μείνει εκτός επειδή ένα κράτος της Ε.Ε θα την καταψήφιζε. Η Ελλάδα κατάφερε να περάσει αυτή την απόφαση γιατί αντίστοιχες ανησυχίες είχαν άλλα κράτη – μέλη για άλλες υποψηφιότητες, όπως η Αυστρία για την Τσεχία και την Ουγγαρία και η Σουηδία με την Φιλανδία για τα κράτη της βαλτικής.¹⁴

Για να φθάσουμε όμως στο σημείο η Κομισιόν να ανάψει το πράσινο φώς, χρειάστηκε να δοθούν πολλές και δύσκολες διπλωματικές μάχες στους κόλπους της Ε.Ε. Για να κερδίσει εκείνες τις μάχες η Ελληνική διπλωματία χρησιμοποίησε όλα της τα όπλα και συχνά απείλησε με βέτο για να κάμψει την απροθυμία των άλλων χωρών – μελών. Σημαντικό πλεονέκτημα ήταν επίσης και το γεγονός ότι η Κυπριακή Δημοκρατία επέδειξε, από την αρχή σχεδόν των διαπραγματεύσεων, υψηλές επιδόσεις στη διαδικασία προσαρμογής της στο κοινοτικό κεκτημένο. Παρόλα αυτά, δεν ήταν λίγες οι φορές που Ευρωπαϊκές κυβερνήσεις με κοινές τους δηλώσεις έθεταν ως προκαταρκτικό όρο για την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας την επίλυση του Κυπριακού.¹⁵

¹² Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 333

¹³ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). *Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή*. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 36

¹⁴ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 281

¹⁵ Σταύρος Λυγερός, *Κυπριακό – Η Αιρετική Λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη 2014), 97

3. Ελσίνκι 1999 – Η μεγάλη «στροφή» Ελλάδας και Ε.Ε

Απόφαση σταθμός και ιστορική στιγμή τόσο για την Ελλάδα και τις Ελληνοτουρκικές σχέσεις, όσο για την Κύπρο και την αίτηση ένταξης της στην Ε.Ε, αποτέλεσε η Σύνοδος κορυφής στο Ελσίνκι τον Δεκέμβριο του 1999. Σε αυτή την σύνοδο έγινε η λεγόμενη «στροφή» τόσο στην Ελληνική εξωτερική πολιτική, όσο και στην πάγια Ευρωπαϊκή πολιτική έναντι της Τουρκικής και της Κυπριακής υποψηφιότητας για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Ελσίνκι πήρε δύο αποφάσεις σταθμούς στην ενταξιακή πορεία της Κύπρου. Πρώτον διευκρίνισε ότι η λύση δεν ήταν προϋπόθεση ένταξης αλλά ότι θα εξετάζονταν όλοι οι σχετικοί παράγοντες κατά την λήψη της σχετικής απόφασης. Δεύτερον θέτοντας την Τουρκία ως προϋπόθεση να ικανοποιεί τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης (1993), συνέδεε άμεσα την ενταξιακή πορεία της Τουρκίας με την λύση του Κυπριακού.¹⁶

Συγκεκριμένα στα συμπεράσματα της προεδρίας στο Ελσίνκι στην παράγραφο 4 αναφερόταν μεταξύ άλλων : *«...το ευρωπαϊκό συμβούλιο τονίζει την αρχή της ειρηνικής επίλυσης των διαφορών σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και παροτρύνει τα υποψήφια κράτη να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για την επίλυση κάθε εκκρεμούς συνοριακής διαφοράς και άλλων συναφών θεμάτων. Αλλιώς, θα πρέπει να φέρουν την διαφορά ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Το αργότερο στα τέλη του 2004, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα επανεξετάσει την κατάσταση ως προς κάθε εκκρεμή διαφορά, ιδίως όσον αφορά τις επιπτώσεις στην ενταξιακή διαδικασία προκειμένου να προαγάγει την επίλυση τους μέσω του Διεθνούς Δικαστηρίου....»* και στην παράγραφο 9 των συμπερασμάτων γινόταν λόγος αποκλειστικά για το Κυπριακό πρόβλημα. : *« α) το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χαιρετίζει την έναρξη, στις 3 Δεκεμβρίου στην Νέα Υόρκη, των συνομιλιών για την συνολική ρύθμιση του Κυπριακού και εκφράζει την κατηγορηματική του υποστήριξη για τις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών να φέρει τη διαδικασία σε αίσιο πέρας. β) το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τονίζει ότι η πολιτική επίλυση του προβλήματος θα διευκόλυνε την προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εάν μέχρι την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων προσχώρησης δεν έχει επιτευχθεί λύση, η απόφαση του Συμβουλίου όσον αφορά την προσχώρηση θα ληφθεί χωρίς το ανωτέρω να αποτελεί προϋπόθεση. Εν προκειμένο το Συμβούλιο θα λάβει υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία».*¹⁷

¹⁶ Μιχαήλ Σ. Μιγάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 336

¹⁷ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ελσίνκι – Συμπεράσματα Προεδρίας 10 και 11 Δεκεμβρίου 1999.
<http://www.europarl.europa-eu/summits/pdf/net>

Η Ελληνική πλευρά ερμήνευσε ότι «τα σχετικά στοιχεία», που αναφέρονταν στην παράγραφο 9 των συμπερασμάτων του Ελσίνκι, σήμαιναν κοινωνικοοικονομικούς και πολιτικούς παράγοντες εκτός του Κυπριακού προβλήματος, ενώ η Τουρκική πλευρά έδωσε βαρύτητα στην επίλυση του Κυπριακού προβλήματος. Οι διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε προχώρησαν με σταθερό ρυθμό και η ένταξη της Κύπρου αναμενόταν να λάβει χώρα ως μέρος του πρώτου κύματος διεύρυνσης, όπως και έγινε¹⁸

Χαρακτηριστικά είναι τα όσα αναφέρει για τις αποφάσεις του Ελσίνκι ο Πρώην πρόεδρος της Κυπριακής δημοκρατίας κ. Γ. Βασιλείου: « η απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι μας έδωσε νέα φτερά, αλλά ταυτόχρονα αύξησε την ανάγκη για ακόμη πιο σκληρή δουλειά ώστε να επιτευχθεί προώθηση και εναρμόνιση διαπραγματεύσεων.»¹⁹

Η απόφαση του Ελσίνκι να διαχωρίσει την ένταξη της Κύπρου από τις εξελίξεις στο Κυπριακό πρόβλημα αποτελούσε ένα βήμα προς την σωστή κατεύθυνση, δεδομένου ότι η πρόοδος προς μια λύση είχε επανειλημμένα παρεμποδισθεί από την Τουρκική αδιαλλαξία και την απουσία πολιτικής βούλησης (εκ μέρους της Τουρκικής πλευράς) να συγκατατεθεί σε μια βιώσιμη λύση. Η απόφαση του Ελσίνκι για την Κύπρο είχε προφανώς συνδεθεί με την απόφαση της παραχώρησης καθεστώτος υποψήφιας χώρας στην Τουρκία, κάτι που οι ΗΠΑ προωθούσαν έντονα.²⁰

3.1. Κοπεγχάγη 2002

Η εντατική προσπάθεια για εναρμόνιση της Κυπριακής δημοκρατίας στο κοινοτικό κεκτημένο και στις διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έφεραν αποτελέσματα. Το 2000 έκλεισαν συνολικά έξι κεφάλαια. Ανάμεσα σε αυτά και το κεφάλαιο για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας. Την ίδια χρονιά κατατέθηκε ένα πρόγραμμα εργασίας το οποίο εναρμόνιζε πρακτικές και διαδικασίες, το οποίο και ικανοποίησε τις απαιτήσεις των Βρυξελλών. Η προσπάθεια συνεχίστηκε αδιάλειπτα και το 2001 έκλεισαν άλλα επτά κεφάλαια που είχαν σχέση με την εφαρμογή των τεσσάρων βασικών ελευθεριών, (ελευθερία διακίνησης

¹⁸ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβεδόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 62

¹⁹ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους . Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 564

²⁰ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβεδόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 63

προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων), την ενέργεια, το περιβάλλον, την δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις.²¹

Το 2002 έκλεισαν άλλα επτά κεφάλαια και μέχρι τον Δεκέμβριο του 2002 όλα τα κεφάλαια στις διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε είχαν κλείσει και η διαδικασία εναρμόνισης είχε ολοκληρωθεί.²² Εξαιτίας όμως του ναυαγίου των διαπραγματεύσεων ανάμεσα στις δυο κοινότητες με ευθύνη κυρίως του Ραούφ Ντενκτάς, τα Ηνωμένα Έθνη κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν μπορεί να υπάρξει πρόοδος όσο υπάρχει επιμονή και προσκόλληση του Ντενκτάς στην δημιουργία δυο ανεξάρτητων Κρατών.²³

Η προσπάθεια της Κυπριακής δημοκρατίας η οποία είχε στόχο την εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο, σε συνδυασμό με την επίλυση του Κυπριακού, ήταν το γεγονός που έκανε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 13 Δεκεμβρίου 2002 στην Κοπεγχάγη να αποδεχθεί την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., να υπογράψει την προσχώρηση τον Απρίλη του 2003 και τέλος να δεχθεί την Κυπριακή δημοκρατία στην Ένωση την 1^η Μαΐου 2004.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο που είχε συντελεστεί, έλαβε την απόφαση να προωθήσει την Κύπρο ως νέο μέλος της Ε.Ε παρά το γεγονός ότι δεν είχε επιτευχθεί λύση στο Κυπριακό πρόβλημα. Επανέλαβε όμως την ισχυρή προτίμηση της για ένταξη μιας ενωμένης Κύπρου και υιοθέτησε τις προτάσεις του Γ.Γ των Η.Ε καθώς και το χρονοδιάγραμμα λύσης μέχρι τις 28/02/2003. Σε περίπτωση που υπήρχε λύση μέχρι την συγκεκριμένη ημερομηνία οι όροι της θα ενσωματώνονταν στην Συνθήκη Προσχώρησης.²⁴

Το ενδεχόμενο λύσης μετά την ένταξη ενσωματώθηκε στην Συνθήκη προσχώρησης Κύπρου και Ε.Ε σε ειδικό πρωτόκολλο (πρωτόκολλο 10) και η Συνθήκη προσχώρησης ανέστειλε την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στις περιοχές που δεν ελέγχονταν από την Κυπριακή Δημοκρατία (βόρεια Κύπρος), περιορισμός που θα αιρόταν με την λύση του Κυπριακού. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα ενσωμάτωνε τους όρους της λύσης καθώς και τους όρους ενσωμάτωσης της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Στο μεσοδιάστημα δεν αποκλείονταν μέτρα οικονομικής στήριξης για την ανάπτυξη στην βόρεια Κύπρο.²⁵ Το ίδιο πρωτόκολλο

²¹ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους . Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 564

²² Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). *Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή*. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 36

²³ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους . Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 564

²⁴ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 337

²⁵ Στο ίδιο, 341

διακήρυσσε την προθυμία της Ε.Ε να προσαρμόσει τους όρους μιας τέτοιας διευθέτησης σύμφωνα με τις αρχές πάνω στις οποίες εδράζεται η Ε.Ε.²⁶

Σημαντικό γεγονός που πρέπει να αναφερθεί ως απότοκο της Συνόδου κορυφής της Κοπεγχάγης στην οποία δρομολογήθηκε η προσχώρησης της Κυπριακής δημοκρατίας ήταν οι έντονες αντιδράσεις των Τουρκοκυπρίων απέναντι στην κατά τεκμήριο αδιάλλακτη και απομονωτική πολιτική που ακολουθούσε ο Ντενκτάς. Σε μεγάλες και μαζικές διαδηλώσεις οι Τουρκοκύπριοι εξεδήλωσαν την πρόθεση τους να αποτελέσουν μέρος της λύσης και να συμμετέχουν άμεσα στην διαφαινόμενη ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι διαμαρτυρίες αυτές είχαν ως άμεση συνέπεια την εκλογική ήττα του Ραούφ Ντεκτάζ τον Δεκέμβριο του 2003.²⁷

²⁶ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). *Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή*. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 36

²⁷ Μιχάλης Ατταλίδης, “ Το Ελσίνκι, το «Όχι» του 2004 και μετά”. *Η Κύπρος σε τροχιά Επανένωσης τεύχος 11*. Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική .Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2008.(Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα), 80

4. Σχέδιο Ανάν – Εμπλοκή Ε.Ε

Μετά το 1999 οι διαπραγματεύσεις συνεχίστηκαν ανάμεσα στον τότε πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Γλαύκου Κληρίδη και τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς, κυρίως μετά από πιέσεις των ΗΠΑ και μέσα στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών. Σε ρόλο διαμεσολαβητή τοποθετήθηκε ο Αλβάρο ντε Σότο ως ειδικός αντιπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα.

Η φιλοσοφία που υιοθετήθηκε από όλους τους εμπλεκόμενους ήταν η σύνδεση της λύσης του Κυπριακού προβλήματος με την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Ευρύτερος βέβαια στόχος αποτελούσε για ορισμένους και η προώθηση της Τουρκικής υποψηφιότητας για ένταξη.²⁸

Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ παρουσίασε στις 11 Νοεμβρίου 2002 ένα λεπτομερές σχέδιο για μια συνολική διευθέτηση του προβλήματος το οποίο και έγινε γνωστό ως σχέδιο Ανάν. Ένα σύνολο παραγόντων έπεισε τον Γ.Γ του ΟΗΕ ότι ήταν η κατάλληλη στιγμή για την πρωτοβουλία αυτή. Οι παράγοντες ήταν: α) αλλαγή κυβέρνησης στην Τουρκία και άνοδος στην εξουσία του ΑΚΠ. β) ο χρόνος εκδήλωσης ήταν λίγο πριν από της εκλογές στην Κύπρο. γ) ο Ραούφ Ντενκτάς ανέρρωνε μετά από εγχείρηση ανοιχτής καρδιάς. δ) και τέλος η Σύνοδος Κορυφής της Κοπεγχάγης (12 Δεκεμβρίου 2002) θα εξέταζε τόσο την διαδικασία ολοκλήρωσης ένταξης της Κύπρου όσο και την υποψηφιότητα της Τουρκίας.²⁹

Το σχέδιο Ανάν ακολούθησαν αναθεωρημένες εκδοχές οι οποίες ήταν το σχέδιο Ανάν II το οποίο υποβλήθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 2002, το σχέδιο Ανάν III στις 26 Φεβρουαρίου 2003, το σχέδιο Ανάν IV στις 29 Μαρτίου 2004, και τέλος το τελικό σχέδιο γνωστό και ως σχέδιο Ανάν V το οποίο και υποβλήθηκε στις 31 Μαρτίου 2004 στο Μπούργκενστοκ της Ελβετίας.

Το σχέδιο Ανάν διέφερε από προηγούμενα σχέδια κυρίως στο γεγονός ότι ενέπλεκε και την Ε.Ε στην διαδικασία της λύσης και στο περιεχόμενο της. Εκτός από την αξιοποίηση της ένταξης ως σημείο εκκίνησης, η Ε.Ε λειτουργούσε και ως πηγή ασφάλειας, ως μηχανισμός που μείωνε την Τουρκική εμπλοκή στις Κυπριακές υποθέσεις και κυρίως λειτουργούσε ως δικλείδα ασφαλείας για την ομαλή λειτουργία της πρωτότυπης αυτής διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας.³⁰

²⁸ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 65

²⁹ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 373

³⁰ Στο ίδιο, 385

4.1 Σχέδιο Ανάν I

Το σχέδιο Ανάν I προέβλεπε αρχικά την Δημιουργία της Ενωμένης Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελούμενη από δυο συστατικά κράτη αλλά έχοντας μια διεθνή νομική προσωπικότητα. Το κράτος θα ήταν κυρίαρχο, ενιαίο και δεν θα επιτρεπόταν η απόσχιση, ούτε και η μια πλευρά να κυριαρχήσει σε κάποιον από τους νεοσύστατους θεσμούς. Θα υπήρχε μια Κυπριακή ιθαγένεια, καθώς και μια εσωτερική πολιτειακή ιθαγένεια κατά το Ελβετικό μοντέλο. Η εκτελεστική εξουσία θα αποτελείτο από ένα συμβούλιο στο οποίο και θα συμμετείχαν τέσσερις Ελληνοκύπριοι και δύο Τουρκοκύπριοι οι οποίοι θα εκλέγονταν από κάθε κοινότητα χωριστά. Κατά τους πρώτους 36 μήνες οι Κληρίδης και Ντενκτάς θα ήταν συμπρόεδροι και θα ασκούσαν από κοινού τα καθήκοντα τους.³¹

Τα νομοθετικά σώματα θα ήταν δύο, μια Γερουσία και μια Βουλή των Αντιπροσώπων. Θα υπήρχε ισότιμη εκπροσώπηση στην γερουσία και αναλογική εκπροσώπηση στην βουλή των αντιπροσώπων με ελάχιστο όριο το ένα τέταρτο από κάθε κοινότητα. Προβλεπόταν η ίδρυση ανώτατου δικαστηρίου που θα αποτελείτο από τρεις Ελληνοκύπριους, τρεις Τουρκοκύπριους και τρεις ξένους δικαστές.³²

Σε θέματα ασφαλείας και στρατιωτικά θέματα η Συνθήκη Εγγυήσεως θα επεκτεινόταν για να καλύπτει την εδαφική ακεραιότητα, την ασφάλεια και την συνταγματική τάξη των συνιστωσών πολιτειών.³³ Οι μόνες στρατιωτικές δυνάμεις που θα υπήρχαν στο νησί θα ήταν ίσος αριθμός Ελλήνων και Τούρκων στρατιωτών, με τετραψήφιο αριθμό από 1.000 έως 9.999. Προβλεπόταν επίσης στρατιωτική δύναμη του ΟΗΕ σε όλο το νησί για ακαθόριστη περίοδο, όχι για να επιβάλλει την ειρήνη, αλλά κυρίως για να υπογραμμίσει την ανάγκη τήρησης των συμφωνηθέντων.³⁴

Σχετικά με το εδαφικό και το ιδιοκτησιακό καθεστώς η συμφωνία προέβλεπε τα ακόλουθα: Επιστροφή εδάφους στους Ελληνοκύπριους της τάξεως του 9% από τα κατεχόμενα με δύο εναλλακτικά σχέδια. Σε κάθε περίπτωση και τα δυο σχέδια εξασφάλιζαν την επιστροφή της Μόρφου και της Αμμοχώστου. Ως προς το ιδιοκτησιακό, υπήρχαν διάφορες εναλλακτικές, από αποζημιώσεις έως επιστροφές της ιδιοκτησίας, που θα το χειριζόταν ειδικό γραφείο,

³¹ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006). 339

³² Στο ίδιο, 339

³³ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 382

³⁴ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 342

κατόπιν αίτησης του ενδιαφερόμενου. Το δικαίωμα διαμονής και κατοικίας προβλεπόταν περιορισμένο και με ανώτατο όριο. Τα ανώτατα όρια που θα προέκυπταν θα είχαν άμεση σχέση από την έκταση του εδάφους που θα επιστρεφόταν. Δηλαδή όσο πιο λίγο ήταν το έδαφος τόσο μεγαλύτερο θα ήταν το δικαίωμα ιδιοκτησίας και αντίστροφα.³⁵

Βασικό θέμα που προέκυπτε τόσο ως παράγοντας λύσης όσο και ως θέμα προς διαπραγμάτευση ήταν η σχέση της ενωμένης πλέον Κυπριακής Δημοκρατίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το σχέδιο Ανάν προέβλεπε ότι η Κύπρος επανενωμένη θα ήταν μέλος της Ε.Ε. Συγκεκριμένα η Ε.Ε με πρωτόκολλο θα αποδεχόταν επίσημα τις εξαιρέσεις στο κοινοτικό κεκτημένο. Επίσης δεν θα επιτρεπόταν η συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή πολιτική ασφάλειας και Άμυνας. Επίσης η Ε.Ε θα έπρεπε να προβεί σε παροχή ουσιαστικής οικονομικής βοήθειας προς το νησί προκειμένου να αρθεί το οικονομικό χάσμα μεταξύ βορείου και νοτίου τμήματος της Κύπρου.³⁶

Τέλος προτεινόταν, με σκοπό την προώθηση του διακοινοτικού διαλόγου και κατανόησης, Επιτροπή Συμφιλίωσης η οποία θα αποτελείτο από ίσο αριθμό μελών από τις δυο πολιτείες, με μη Κύπριο πρόεδρο, τον οποίο θα διόριζε ο Γ.Γ των Ηνωμένων Εθνών.³⁷

4.2 Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα σχεδίου Ανάν.

Το σχέδιο Ανάν, παρά το γεγονός ότι έπασχε σε θέματα όπως αυτό των Εγγυήσεων, αλλά και επιπρόσθετα η περίπλοκη συνταγματική του δομή η οποία στην ουσία νομιμοποιούσε τα αποτελέσματα της Τουρκικής εισβολής του 1974, έγινε δεκτό ως βάση για διαπραγματεύσεις από τον πρόεδρο της Κυπριακής δημοκρατίας Γ. Κληρίδη. Υπήρχαν όμως σοβαρές επιφυλάξεις σχετικά με το κατά πόσο θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην πράξη ακόμα και αν γινόταν δεκτό και από τις δυο πλευρές. Η τρικέφαλη συνταγματική διευθέτηση παραχωρούσε στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα το δικαίωμα της αρνησικυρίας τόσο σε εσωτερικά όσο και σε εξωτερικά θέματα. Η συμμετοχή ξένων δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο, σε περίπτωση ισοψηφίας, θα επέτρεπε σε ξένους τον χειρισμό σημαντικών αποφάσεων δίνοντας τους την δυνατότητα να έχουν καταλυτικό ρόλο στην πολιτική ζωή της χώρας. Η νομιμοποίηση χιλιάδων

³⁵ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 343

³⁶ Στο ίδιο, 344

³⁷ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 385

εποίκων αποτελούσε ανασταλτικό παράγοντα εφαρμογής της συμφωνίας.³⁸ Επίσης όπως με κάθε τρόπο διατύπωνε ο Κληρίδης ήταν αδιανόητο κατά την μεταβατική περίοδο να μοιράζεται την εξουσία με τον Ντενκτάς ή να εναλλάσσεται στην Προεδρία και την αντιπροεδρία με αυτόν που αποτελούσε την πηγή της αδιαλλαξίας και του αδιεξόδου.³⁹

Τα πλεονεκτήματα που από την πρώτη στιγμή φάνηκαν και ήταν αυτά που ώθησαν τον Γ. Κληρίδη με την στήριξη του Έλληνα πρωθυπουργού Κ. Σημίτη να υιοθέτηση το σχέδιο ως βάση διαπραγματεύσεως ήταν ότι λάμβανε σάρκα και οστά μια και μοναδική κυριαρχία με μια διεθνή προσωπικότητα. Επιστρεφόταν σχεδόν του 10% του εδάφους και υπήρχε πρόβλεψη για άμεση επιστροφή περισσότερων από τους μισούς Ελληνοκύπριους πρόσφυγες. Προβλεπόταν η αποχώρηση μεγάλου μέρους των Τουρκικών στρατευμάτων και σε αντιδιαστολή θα υπήρχε η παρουσία, ενισχυμένων μάλιστα, των ειρηνευτικών δυνάμεων του ΟΗΕ. Ακόμα η σταδιακή επιστροφή και άλλων προσφύγων στα ομόσπονδα κράτη παρά τον όρο της μη αλλοίωσης της πληθυσμιακής κυριαρχίας της κάθε κοινότητας αποτελούσε ένα ακόμα θετικό γεγονός που έπρεπε να ληφθεί υπόψη.⁴⁰

³⁸ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβεύόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 66

³⁹ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 346

⁴⁰ Στο ίδιο, 346

5. Σχέδιο Ανάν II και III - Εκλογή Τάσσου Παπαδόπουλου

5.1 Σχέδιο Ανάν II

Στις 10 Δεκεμβρίου 2002 παρουσιάστηκε το σχέδιο Ανάν II στο οποίο μετά από παρεμβάσεις του Αλβάρο Ντε Σότο είχαμε προσαρμογές που ζήτησαν τόσο η ελληνοκυπριακή όσο και η Τουρκοκυπριακή πλευρά. Στο σημείο αυτό υπήρξε και η εμπλοκή της Ε.Ε με πρωτεργάτη τον Επίτροπο αρμόδιο για την διεύρυνση Γκίτερ Φερχόιγκεν. Το θέμα πλέον μεταφέρθηκε στην Σύνοδο Κορυφής στην Κοπεγχάγη στην οποία μετέβη ο Γ.Γ. Κόφι Ανάν. Σε αυτή την Σύνοδο Κορυφής κλήθηκε και ο Ραούφ Ντενκτάς προκειμένου να υπάρξει προσπάθεια για ταυτόχρονη επίλυση και ένταξη στην Ε.Ε. Ο Ντενκτάς δεν μετέβη στην Σύνοδο και στέλλοντας εκπρόσωπο τον Υπουργό Εξωτερικών του ψευδοκράτους διατύπωσε της αντιρρήσεις του και δήλωσε ότι η Τουρκοκυπριακή πλευρά δεν επρόκειτο να κάνει δεκτό το σχέδιο Ανάν II. Μετά από αυτήν την εξέλιξη δεν χρειάστηκε να τοποθετηθεί επί του θέματος ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας ο οποίος εκπροσωπούσε την Κύπρο ως υποψήφια χώρα. Η χαμένη ευκαιρία της Κοπεγχάγης δεν αποτέλεσε και το τέλος των προσπαθειών, καθώς τόσο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όσο και το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ κάλεσαν τα εμπλεκόμενα μέρη να καταλήξουν σε συμφωνία με βάση το σχέδιο Ανάν μέχρι την 28^η Φεβρουαρίου 2003. Την δεύτερη εβδομάδα του 2003 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις αλλά τα εμπλεκόμενα μέρη είχαν επιπρόσθετα εκτός από τα σχέδια Ανάν και την απόφαση της Κοπεγχάγης να λάβουν υπόψη.⁴¹

Στις 16 Φεβρουαρίου 2003 στις προεδρικές εκλογές ο Γλαύκος Κληρίδης έχασε από τον Τάσσο Παπαδόπουλο ο οποίος επικράτησε από τον πρώτο γύρο με 51,5%, στηριζόμενος από έναν συνασπισμό τεσσάρων κομμάτων της αντιπολίτευσης: του κεντροδεξιού ΔΗΚΟ, του κόμματος της Αριστεράς ΑΚΕΛ, του σοσιαλιστικού κόμματος ΕΔΕΚ και του κινήματος των Οικολόγων. Η αίσθηση που επικρατούσε τότε διεθνώς ήταν ότι μπορεί ο Παπαδόπουλος να μην ήταν ένθερμος υποστηρικτής του σχεδίου αλλά θα απέφευγε να φανεί αρνητικός για να μην χρεωθεί μαζί με τον Ντενκτάς την κατάρρευση των συνομιλιών.⁴²

⁴¹ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 352

⁴² Στο ίδιο, 356

5.2 Σχέδιο Ανάν III

Ο Γ.Γ του ΟΗΕ στις 26 Φεβρουαρίου 2003 υπέβαλε την τρίτη εκδοχή του σχεδίου του γνωστό και ως σχέδιο Ανάν III, αναμένοντας από τις δύο πλευρές να του δώσουν μια απάντηση στην Χάγη στην συνάντηση που έγινε 10 – 11 Μαρτίου 2003. Στην δεύτερη αναθεώρηση του σχεδίου δεν υπήρχαν σημαντικές αλλαγές υπέρ της Ελληνοκυπριακής πλευράς. Οι αλλαγές ικανοποιούσαν περισσότερο την τουρκοκυπριακή κοινότητα ενώ ταυτόχρονα παρέμειναν ορισμένα μέρη του σχεδίου τα οποία ήταν ημιτελή ή ασυμπλήρωτα.⁴³ Σταχυολογώντας ορισμένες από αυτές, τροποποιήσεις υποβλήθηκαν στο εδαφικό παραχωρώντας στους Τουρκοκύπριους μικρή εδαφική αύξηση από το σχέδιο Ανάν II, στο 29,2% του εδάφους. Οι Ελληνοκύπριοι που θα επέστρεφαν στο βόρειο τμήμα δεν θα μπορούσαν να ψηφίσουν στο τουρκοκυπριακό συστατικό κράτος, εκτός αν έπαιρναν την εσωτερική υπηκοότητα. Οι Έλληνες και Τούρκοι στρατιώτες ορίζονταν στους 6,000 αντίστοιχα και όχι λιγότεροι όπως ήθελαν οι Ελληνοκύπριοι. Τέλος θα καταρτιζόταν λίστα με 45.000 Τούρκους υπηκόους που θα μπορούσαν να λάβουν Κυπριακή υπηκοότητα και να παραμείνουν στο νησί.⁴⁴

Η απάντηση του Ντενκτάς και σε αυτήν την αναθεώρηση του σχεδίου ήταν αρνητική όπως ήταν και στις προηγούμενες τις οποίες δεν δέχθηκε ως βάση για διαπραγματεύση. Παρά το γεγονός ότι οι αλλαγές που γινόντουσαν κάθε φορά στην πλειοψηφία τους ικανοποιούσαν την πιο αδιάλλακτη πλευρά που στην περίπτωση αυτή ήταν η Τουρκοκυπριακή πλευρά.⁴⁵ Έτσι έληξε με αποτυχία και η νέα προσπάθεια του Γ.Γ του ΟΗΕ, η οποία χρεώθηκε από την διεθνή κοινότητα στην αδιαλλαξία του Ντενκτάς και της Τουρκίας η οποία δεν θέλησε να του εναντιωθεί.⁴⁶

5.3. Εκλογές στα Κατεχόμενα

Στις 16 Απριλίου 2003 υπογράφηκε η συνθήκη προσχώρηση της Κύπρου στην Ε.Ε και κατέστη πλέον προφανές ότι πολλές πρόνοιες του Σχεδίου Ανάν είχαν καταστεί αναχρονιστικές και άνευ σημασίας. Περισσότερες ενδείξεις του ανωτέρου ισχυρισμού

⁴³ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 77

⁴⁴ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 355

⁴⁵ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 78

⁴⁶ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 357

αποτελέσαν οι εξελίξεις που ακολούθησαν την μερική άρση των περιορισμών στην ελεύθερη διακίνηση εκατέρωθεν της διαχωριστικής γραμμής στις 23 Απριλίου 2003. Η κίνηση αυτή του Ρ. Ντενκτάς σε συνεννόηση πάντα με την Άγκυρα, μπορεί να αποτέλεσε έκπληξη για πολλούς, αλλά ξένοι παρατηρητές αναδεικνύουν τα κίνητρα: Καταρχάς υπήρχε επιτακτική η ανάγκη για εκτόνωση των πιέσεων που δεχόταν το καθεστώς Ντενκτάς από την πλειοψηφία τόσο των κομμάτων όσο και του λαού, οι οποίοι απέδιδαν στην αδιαλλαξία του την αποτυχία της πρωτοβουλίας Ανάν που παρεμπόδιζε την επίλυση αλλά και ως εκ τούτου και την είσοδο στην Ε.Ε. Δεύτερον η κίνηση αυτή συνεπαγόταν οικονομικά και πολιτικά οφέλη με την εισροή εκατομμυρίων λιρών στα κατεχόμενα αλλά και την ανάγκη επίδειξης διαβατηρίου στην είσοδο κάτι που έμμεσα αποτελούσε κάποιου είδους αναγνώριση του ψευδοκράτους. Τέλος εντασσόταν σε μια απέλπιδα προσπάθεια επίλυσης και συνεννόησης με σκοπό την επαναφορά του σχεδίου Ανάν στο τραπέζι πριν από την 1^η Μαΐου 2003 όπως προέβλεπε το σχέδιο.⁴⁷

Στις 14 Δεκεμβρίου 2003 έγιναν εκλογές στα κατεχόμενα. Συμμετείχαν το Κόμμα της Εθνικής Ενότητας υπό την ηγεσία του Έρογλου, το Δημοκρατικό Κόμμα υπό την ηγεσία του Σερτάρ Ντενκτάς (υιό του Ρ. Ντεκτάς), τα οποία και υποστήριζαν την γραμμή του Ραούφ Ντενκτάς και το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα υπό τον Μεχμέτ Αλί Ταλάτ και το κόμμα Ειρήνης και Δημοκρατίας υπό τον Μουσταφά Ακιντζί τα οποία ενώ ευθυγραμμίζονταν με τις Τουρκικές θέσεις είχαν διαφορετική στάση σε σχέση με το σχέδιο Ανάν.⁴⁸ Η αντιπολίτευση κατάφερε να νικήσει πλην όμως οριακά με ποσοστό 50,29% και 25 από τις 50 έδρες και τους οπαδούς του Ντενκτάς να κερδίζουν 19,79% και τον ίδιο αριθμό εδρών.⁴⁹

Τελικά μπροστά στο αδιέξοδο που δημιουργήθηκε, σχηματίστηκε κυβέρνηση η οποία αποτελείτο από ένα συνασπισμό μεταξύ του μεγαλύτερου κόμματος της αντιπολίτευσης του Ρεπουμπλικανικού, το οποίο είχε επικεφαλής τον Μεχμέτ Αλί Ταλάτ ο οποίος έγινε και πρωθυπουργός και ενός από τα κόμματα που υποστήριζαν το καθεστώς, του Δημοκρατικού κόμματος υπό τον Σερτάρ Ντενκτάς.⁵⁰ Ο Ραούφ Ντενκτάς αν και ακόμα πρόεδρος δεν ήταν πλέον ο κυρίαρχος της πολιτικής σκηνής με δεδομένη την στήριξη που παρείχε στον Ταλάτ ο Ερντογάν, αλλά και το στρατιωτικό κατεστημένο στην Άγκυρα το οποίο είχε πειστεί για την ορθότητα της επιλογής του.⁵¹

⁴⁷ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβεύόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 83-84

⁴⁸ Στο ίδιο, 89-90

⁴⁹ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 361

⁵⁰ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβεύόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 89-90

⁵¹ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 362

6. Νέα Πρωτοβουλία Ανάν «Τριών Σταδίων»

Έχοντας πλέον διαμορφωθεί το πολιτικό σκηνικό και στις δυο πλευρές της νήσου ο Τάσος Παπαδόπουλος με επιστολή που απέστειλε στον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ στις 17 Δεκεμβρίου 2003 τον παρότρυνε να αναλάβει εκ νέου πρωτοβουλία για επανέναρξη των διαπραγματεύσεων έχοντας σαν βάση το σχέδιο του με στόχο την επίτευξη συμφωνίας πριν από τη 1^η Μαΐου 2004. Ο Παπαδόπουλος εν τω μεταξύ σε δήλωση του τον Νοέμβριο σε Ελληνοκυπριακή εφημερίδα είχε δηλώσει ότι δεν επρόκειτο να αποδεχθεί το σχέδιο Ανάν ως είχε διαμορφωθεί μέχρι τότε (Ανάν III), γιατί κατά την γνώμη του νομιμοποιούσε τα αποτελέσματα της εισβολής του 1974. Η θέση του αυτή καθίστατο πάγια ανεξάρτητα από το αν ο Ντενκτάς υπέγραφε. Διακήρυξε όμως την προθυμία του να διαπραγματευτεί στην βάση του σχεδίου Ανάν έχοντας σαν στόχο μια διζωνική, δικοινοτική, ομοσπονδία. Ο Παπαδόπουλος προέβη στην κίνηση αυτή προκειμένου να διασκεδάσει τις ήδη διαμορφωμένες εκτιμήσεις ότι έχει υιοθετήσει αρνητική στάση έναντι της πρωτοβουλίας του Γ.Γ του ΟΗΕ.⁵²

Στις 04 Φεβρουαρίου 2004 ο Κόφι Ανάν κάλεσε τους δύο ηγέτες στην Νέα Υόρκη για επανέναρξη των συνομιλιών στη βάση του σχεδίου του χωρίς καμιά από τις δυο πλευρές να έχει την δυνατότητα να διαπραγματευθούν τις βασικές αρχές αλλά να ολοκληρώσουν της αλλαγές που ήθελαν στο ήδη διαμορφωμένο σχέδιο, με στόχο να τεθεί ένα ολοκληρωμένο κείμενο σε δημοψηφίσματα σε χρόνο που να επιτρέπει την ένταξη μιας επανενωμένης Κύπρου στην Ε.Ε.⁵³

Μετά από τρεις ημέρες διαπραγματεύσεων (10-12 Φεβρουαρίου 2004), Τάσος Παπαδόπουλος και Ραούφ Ντενκτάς κατέληξαν σε «συμφωνία» ότι διαφωνούν με το προτεινόμενο σχέδιο. Κατόπιν όμως πιέσεων από τον Τούρκο Πρωθυπουργό προς την Τουρκοκυπριακή πλευρά ο Ντενκτάς αποδέχθηκε το σχέδιο, προς έκπληξη του Τ. Παπαδόπουλου, ο οποίος δεν είχε άλλη επιλογή από το να το αποδεχθεί και αυτός καθώς μια άρνηση του θα καθιστούσε ως υπεύθυνη για το ναυάγιο των διαπραγματεύσεων την Ελληνοκυπριακή πλευρά στην διεθνή κοινότητα.⁵⁴

Το σχέδιο το οποίο αποδέχθηκαν οι δύο ηγέτες περιελάμβανε τρία στάδια. Σε πρώτη φάση το πλάνο προνοούσε ότι οι δύο ηγέτες θα διαπραγματεύονταν στην βάση του σχεδίου Ανάν με στόχο να καταλήξουν σε ένα κοινό κείμενο μέχρι της 22 Μαρτίου 2004 το οποίο θα

⁵² Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβεύόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 93-94

⁵³ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 377

⁵⁴ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 365

έθεταν σε δημοψήφισμα πριν από την 1^η Μάιου. Αν δεν υπήρχε συμφωνία σε δεύτερο στάδιο ο Γ.Γ του ΟΗΕ θα συγκαλούσε μια τετραμερής διάσκεψη με την συμμετοχή Ελλάδας και Τουρκίας σε επίπεδο κορυφής. Εάν ούτε και σε αυτή την φάση υπήρχε συμφωνία θα τότε ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ θα ασκούσε επιδιαιτησία και το τελικό κείμενο θα πήγαινε σε δημοψηφίσματα την 21^η Απριλίου 2004. (Ημερομηνία που ο ΟΗΕ εσφαλμένα δεν υπολόγισε ότι ήταν η επέτειος του πραξικοπήματος στην Ελλάδα). Συγκεκριμένα τα μέρη εξουσιοδότησαν τον Γ.Γ να χρησιμοποιήσει «τη διακριτική του εξουσία για να ολοκληρώσει το κείμενο ώστε να δοθεί προς έγκριση στα δημοψηφίσματα».⁵⁵ Κάτι τέτοιο αποτελούσε μια σημαντική αλλαγή στην αποστολή καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ όπως αυτή είχε καθοριστεί από το 1964. Χωρίς εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας ο Γ.Γ ανέλαβε την αρμοδιότητα του επιδιαιτητή ως προϋπόθεση για την επανάληψη των συνομιλιών.⁵⁶

Έχοντας διαφωνήσει στο πρώτο στάδιο της διαδικασίας τα εμπλεκόμενα μέρη προχώρησαν στο δεύτερο στάδιο στο Μπούργκενστοκ της Ελβετίας και ενώ ο Ντε Σότο πίεζε τις δυο πλευρές να διατυπώσουν γραπτώς τις προτάσεις τους για αλλαγές ενόψει της υποβολής του σχεδίου Ανάν IV. Η συνάντηση έγινε στις 24-31 Μαρτίου και έλαβε χώρα σε ανώτατο επίπεδο. Συμμετείχαν οι Κόφι Ανάν, Τάσσο Παπαδόπουλος, Κώστας Καραμανλής, Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, Μεχμέτ αλί Ταλάτ και Σερτντάρ Ντενκτάς σε αντικατάσταση του Ραούφ Ντενκτάς.⁵⁷

6.1 Σχέδιο Ανάν IV και V

Η διάσκεψη κορυφής οδηγήθηκε σε αποτυχία, αφού η κύρια επιδίωξη του Παπαδόπουλου ήταν η δαιμονοποίηση και η απόρριψη του σχεδίου Ανάν IV πριν καν το εξετάσει. Αυτό και έκανε μέσω του κυβερνητικού εκπροσώπου στην Ελβετία ο οποίος πληροφόρησε ότι το παρόν σχέδιο ήταν χειρότερο και πολύ πιο φιλοτουρκικό από τα προηγούμενα σχέδια. Σε αντιδιαστολή με τις ενέργειες Παπαδόπουλου το Εθνικό Συμβούλιο της Κύπρου που έλαβε χώρα μετά από αυτές τις δηλώσεις, οι Κληρίδης, Βασιλείου, Χριστόφιας

⁵⁵ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 378

⁵⁶ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). *Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή*. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 18

⁵⁷ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 367

και Αναστασιάδης, διαπίστωναν ότι το σχέδιο Ανάν IV είχε καλύτερες προβλέψεις και πρόνοιες για την Ελληνοκυπριακή πλευρά από ότι τα προηγούμενα.⁵⁸

Η παρουσίαση του σχεδίου Ανάν V δεν άλλαξε το αποτέλεσμα της συνάντησης και έτσι οδηγηθήκαμε στα δημοψηφίσματα, δηλαδή στο τρίτο στάδιο του σχεδίου, των οποίων τελικά η ημερομηνία διεξαγωγής είχε αλλάξει από 21 σε 24 Απριλίου.⁵⁹ Πριν όμως αναφερθούμε στο αποτέλεσμα του ταυτόχρονου δημοψηφίσματος επιβεβλημένο είναι να αναφέρουμε χαρακτηριστικές αλλαγές που επέφερε το σχέδιο Ανάν V σε σχέση με τα προηγούμενα σχέδια και κατά πόσο αυτές οι τροποποιήσεις ανταποκρίνονταν στις απαιτήσεις της Ελληνοκυπριακής ή Τουρκοκυπριακής πλευράς.

6.2 Αλλαγές στο σχέδιο Ανάν και θετικά στοιχεία για τις δυο πλευρές

Την Ελληνοκυπριακή πλευρά ευνοούσαν οι παρακάτω αλλαγές: 1) Ενισχύθηκε η λειτουργικότητα του ομοσπονδιακού κράτους με την προσθήκη τριών επιπλέον μελών στο Προεδρικό Συμβούλιο και προβλεπόταν εναλλαγή στο αξίωμα προέδρου και αντιπροέδρου κάθε 20 μήνες ξεκινώντας από τον Ελληνοκύπριο έτσι ώστε να είναι πρόεδρος τους 40 από τους 60 μήνες. 2) Η μεταβατική περίοδος από 30 μήνες μειώθηκε στους 2 χωρίς την πρόβλεψη για συμπροεδρία. 3) Θα δημιουργείτο δικαστήριο πρωτοβάθμιας ομοσπονδιακής δικαιοδοσίας κάτι που αποτελούσε πάγιο Ελληνοκυπριακό αίτημα. 4) Προβλεπόταν ότι οι εγγυήτριες δυνάμεις σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσαν να παραβούν το διεθνές δίκαιο και τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Επίσης θα ήταν νομικά δεσμευμένες για την τήρηση της συμφωνίας κυρώνοντας την συμφωνία πριν τεθεί σε εφαρμογή. 5) Οι στρατιωτικές δυνάμεις Τουρκίας και Ελλάδας θα παρέμεναν στις 6.000 και στην συνέχεια θα περιοριζόνταν σταδιακά και μέχρι την είσοδο της Τουρκίας στην Ε.Ε θα έφθαναν τους 950 Έλληνες και 650 Τούρκους. 6) Αίρονταν οι περιορισμοί και οι οροφές στα θέματα περιουσίας των Ελληνοκυπρίων και έτσι εξασφαλιζόταν ότι οι περισσότεροι θα έπαιρναν πίσω τις περιουσίες που κατείχαν μέχρι το 1974. 7) Όλοι οι περιορισμοί από το κοινοτικό κεκτημένο θα έπαιναν να ισχύουν μετά την πάροδο 15 ετών. 8) Όποιος δεν θα έπαιρνε δικαίωμα μόνιμης εγκατάστασης με βάση το σχέδιο, θα έπρεπε να εγκαταλείψει το νησί εντός πενταετίας. 9) Θα υπήρχε Επιτροπή Μετανάστευσης η οποία μαζί με το Ανώτατο Δικαστήριο θα έθεταν τα ανάλογα όρια.⁶⁰

⁵⁸ Στο ίδιο. 368

⁵⁹ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 102

⁶⁰ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 370

Σε σχέση με την Τουρκοκυπριακή πλευρά βασικότερες αλλαγές που ευνοούσαν τις απαιτήσεις τους ήταν: 1) Κριτήριο για την εκλογή γερουσιαστών θα ήταν όχι η εσωτερική ιθαγένεια αλλά η μητρική γλώσσα. 2) ο πρώτος πρόεδρος και αντιπρόεδρος θα εναλλάσσονταν σε ίση βάση. 3) θα διατίθετο περισσότερος χρόνος προς το Τουρκοκυπριακό ομόσπονδο κράτος προκειμένου να εναρμονιστεί με το κοινοτικό κεκτημένο. 4) θα υπήρχε ειδική πρόνοια για να μην κινδυνεύσουν να βρεθούν υπό αμφισβήτηση στο Δικαστήριο της Ε.Ε ή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οι αποφάσεις του Τουρκοκυπριακού ομόσπονδου κράτους που θα λαμβάνονταν με βάση την τελική συμφωνία.⁶¹

Το σχέδιο Ανάν ήταν το πιο λεπτομερές σχέδιο που είχε κατατεθεί ποτέ και πράγματι τα περιθώρια ελιγμών και διαπραγματεύσεων ήταν στενά. Επίσης ήταν πρόδηλο ότι σε κάποια αν όχι σε αρκετά σημεία ήταν οδυνηρό για τους Ελληνοκύπριους. Σε εκείνη την συγκυρία όμως θα έπρεπε να είχε υπολογιστεί σοβαρά ο βασικότερος παράγοντας όλων: Η Ευρωπαϊκή πλέον ιδιότητα της Κύπρου δημιουργούσε όλες εκείνες τις προϋποθέσεις προκειμένου να βελτιωθούν ορισμένα αρνητικά σημεία αλλά κυρίως να αποφευχθεί το απευκταίο που θα ήταν μια μόνιμη διχοτόμηση της Νήσου.⁶²

6.3 Ταυτόχρονα δημοψηφίσματα

Έχοντας πλέον περάσει στο τρίτο στάδιο που προέβλεπε η διαδικασία σε περίπτωση που δεν υπήρχε συμφωνία, καθορίστηκε η ημερομηνία διεξαγωγής των δημοψηφισμάτων στις 24 Απριλίου 2004. Πριν το δημοψήφισμα ο πρόεδρος Παπαδόπουλος αποφάσισε με τηλεοπτικό διάγγελμα να απευθυνθεί στον Κυπριακό λαό και ουσιαστικά να πάρει ξεκάθαρη θέση κατά του σχεδίου Ανάν. Το βασικό του επιχείρημα ανάμεσα σε άλλα τα οποία εξέθεσε ένα προς ένα ήταν ότι: «εγώ δεν παρέλαβα Κράτος για να παραδώσω κοινότητα».⁶³

Στην Τουρκοκυπριακή πλευρά οι πολίτες και οι περισσότερες πολιτικές οργανώσεις έβλεπαν τραγικό το μέλλον τους χωρίς επίλυση και ένταξη. Κατά συνέπεια τάχθηκαν μαζικά υπέρ του σχεδίου λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι οι αλλαγές στην Τουρκία και η

⁶¹ Στο ίδιο, 371

⁶² Θάνος Βερέμης, *Η Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων 1453-2005*, (Αθήνα, Εκδόσεις Σιδέρης 2005), 300

⁶³ Αλέξης Ηρακλείδης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006), 371

άνοδος του Ερντογάν οδήγησαν τον Ρ. Ντενκτάς στην απομόνωση θέτοντας τον Ταλάτ επικεφαλής της εκστρατείας του «ΝΑΙ».⁶⁴

Στην Ελληνοκυπριακή πλευρά κατά του σχεδίου Ανάν τάχθηκαν οι πιο ετερόκλητοι σχηματισμοί. Το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ συνεπικουρούνταν στην εκστρατεία κατά του σχεδίου από το κόμμα Νέοι Ορίζοντες, το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών, ομάδες φοιτητικών οργανώσεων, η επιτροπή για τους αγνοουμένους, η εκκλησία, διανοούμενοι, η ΕΔΕΚ, Έλληνες πολιτικοί, ο Αρχιεπίσκοπος Ελλάδος κ.α. Υπέρ του σχεδίου πρωτοστάτησαν το κόμμα ΔΗΣΥ, οι ΕΔΗ (Ενωμένη Δημοκρατία), οι πρώην πρόεδροι Κληρίδης και Βασιλείου, υπουργοί και στελέχη του ΑΚΕΛ, πανεπιστημιακοί, διανοούμενοι και στην Ελλάδα οι Κώστας Σημίτης, Κ. Μητσοτάκης και Γ. Παπανδρέου.⁶⁵

Εξετάζοντας πάντα και την στάση που κράτησε επίσημα η Ε.Ε θα πρέπει να αναφέρουμε ότι λίγο πριν το δημοψήφισμα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο από την σύνοδο κορυφής των Βρυξελλών στις 25 και 26 Μαρτίου 2004, επανέλαβε την ισχυρή υποστήριξη του προς το σχέδιο Ανάν, υπογράμμισε την προτίμηση του για την ένταξη μιας ενωμένης Κύπρου και διαβεβαίωσε τα εμπλεκόμενα μέρη ότι θα ενσωμάτωνε τους όρους τις συμφωνίας στο κοινοτικό κεκτημένο.⁶⁶

⁶⁴ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 387 - 388

⁶⁵ Στο ίδιο, 389

⁶⁶ Στο ίδιο, 390

7. Αποτελέσματα δημοψηφίσματος στις δυο κοινότητες και αντιδράσεις Ε.Ε και διεθνούς κοινότητας.

Μετά από δημόσιο διάλογο οι Ελληνοκύπριοι απέρριψαν το σχέδιο Ανάν (ψήφισαν ΟΧΙ) με ποσοστό 75,8%. Αντίθετα στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα το «ΝΑΙ» στο σχέδιο απέσπασε το 64,9% των ψηφισάντων. Αξιοσημείωτο γεγονός αποτελεί βέβαια και η άδεια που δόθηκε από την Τουρκοκυπριακή αρχή σε πολλούς εποίκους να ψηφίσουν παρά το ότι δεν είχαν τέτοιο νομικό δικαίωμα.⁶⁷

Το συντριπτικό ποσοστό απόρριψης του σχεδίου από τους Ελληνοκυπρίους ενόχλησε την διεθνή κοινότητα η οποία θεώρησε ότι οι Ελληνοκυπριακή πλευρά απέρριψε όχι μόνο το σχέδιο, αλλά και την μοναδική προοπτική επίλυσης του προβλήματος και επανένωσης της νήσου. Θεώρησαν ότι ο πρόεδρος Παπαδόπουλος και κατά συνέπεια η Ελληνοκυπριακή πλευρά εξαπάτησε τον ΟΗΕ και την Ε.Ε και ότι ενώ έδιναν συνεχείς διαβεβαιώσεις ότι θα ήταν συνεργάσιμοι στην διαδικασία εξεύρεσης λύσης στην συνέχεια (αφού εξασφάλισαν την συμμετοχή τους στην Ε.Ε), αθέτησαν την υπόσχεση τους.⁶⁸

Πράγματι ως άμεση συνέπεια του αποτελέσματος υπήρχε η κριτική στην Ελληνοκυπριακή πλευρά ως μόνη υπεύθυνη για το ναυάγιο του σχεδίου. Παρά της επανειλημμένες ερμηνείες των Ελληνοκυπρίων ότι είχε απορριφθεί το συγκεκριμένο σχέδιο και όχι η προσπάθεια επίλυσης μέσα από την λύση της ομοσπονδίας, εντούτοις θεωρήθηκε από αναλυτές ότι συρρικνώθηκε δραστικά το τεράστιο διεθνές πολιτικό κεφάλαιο που είχε συσσωρεύσει η Ελληνοκυπριακή πλευρά από το 1974.⁶⁹

Χαρακτηριστικά είναι τα όσα αναφέρει ο πρώην Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Γ. Βασιλείου σε άρθρο του το 2004. « *Η πρώτη αντίδραση της Επιτροπής αφότου έγιναν γνωστά τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος ήταν μια αντίδραση θυμού. Τόσο η επιτροπή όσο και διάφορα μέλη του Συμβουλίου δήλωναν ξεκάθαρα ότι ένιωσαν απογοητευμένοι.... Τα μέλη της Ε.Ε ήταν πεπεισμένα και λάμβαναν διαβεβαιώσεις ότι οι*

⁶⁷ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 18

⁶⁸ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 104

⁶⁹ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 395

*Ελληνοκύπριοι θα υποστήριζαν τις προσπάθειες του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, κ. Κόφι Ανάν, μια προσδοκία που δεν επαληθεύτηκε».*⁷⁰

Μετά το «ΟΧΙ» των Ελληνοκυπρίων στο σχέδιο Ανάν η Τουρκία και η Τουρκοκυπριακή ηγεσία εξαπέλυσαν μια εκστρατεία με κεντρικό σύνθημα την άρση της απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων και έκαναν ακόμα μια μεγαλύτερη προσπάθεια προκειμένου να πείσουν την διεθνή κοινότητα αλλά και την Ε.Ε να γεφυρώσουν το «οικονομικό χάσμα» ανάμεσα στις δυο κοινότητες με κύρια αιτιολογία την υπευθυνότητα της Ελληνοκυπριακής πλευράς για το ναυάγιο των συνομιλιών. Στην ουσία η Άγκυρα επεδίωξε να εξασφαλίσει για τους Τουρκοκύπριους ιδιότητες ανεξάρτητης οντότητας, έστω και χωρίς επίσημη αναγνώριση.⁷¹

Πρέπει επίσης να αναφερθεί το γεγονός ότι η κίνηση που δημιουργήθηκε από τον Γ.Γ. του ΟΗΕ και υιοθετήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν αυτή που μιλούσε για «έξοδο των Τουρκοκυπρίων από την απομόνωση» γιατί παρά το γεγονός ότι είχαν ψηφίσει «ΝΑΙ», εντούτοις παρέμεναν εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁷²

Συνεπικουροί της Άγκυρας στην προσπάθεια άρσης της δήθεν απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων βρέθηκαν η Βρετανία, οι ΗΠΑ, αλλά και αρκετά κράτη και στελέχη της Ε.Ε. οι οποίοι επεδίωξαν ανάμεσα σε άλλα να αναβαθμίσουν το κατοχικό καθεστώς με έναρξη απευθείας αεροπορικών πτήσεων και εμπορίου μέσω των παράνομων αεροδρομίων και λιμανιών στα κατεχόμενα. Παρέβλεψαν σκοπίμως το γεγονός ότι σχεδόν άμεσα (αρχές 2005), η Κυπριακή δημοκρατία έδωσε, με ειδικό πακέτο μέτρων που συμφωνήθηκε με την Ε.Ε, την δυνατότητα στους Τουρκοκύπριους να διεξάγουν εμπόριο και να χρησιμοποιούν ταξιδιωτικά έγγραφα μέσω των νόμιμων λιμανιών και αεροδρομίων της Δημοκρατίας.⁷³

Η ελληνοκύπριοι θεώρησαν ότι η θετική ψήφος των Τουρκοκυπρίων ήταν εύκολο να ερμηνευθεί. Πρώτα από όλα σήμαινε για αυτούς απόρριψη των αυταρχικών πολιτικών του Ρ. Ντενκτάς και αναγνώριση από την διεθνή κοινότητα του παράνομου Τουρκοκυπριακού κράτους. Νομιμοποιούσαν σχεδόν όλους τους παράνομους εποίκους και έδιναν το δικαίωμα επέμβασης της Τουρκίας στην Κύπρο. Τέλος θεώρησαν ότι η θετική προς το σχέδιο Τουρκοκυπριακή ψήφος επηρεάστηκε και από την προσδοκία σημαντικών οικονομικών

⁷⁰ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2010), 214

⁷¹ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). *Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύνομη Εισαγωγή*. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 22

⁷² Μιχάλης Ατταλίδης. «*Το Κυπριακό πέντε χρόνια μετά την Ένταξη στην Ε.Ε. Μια αποτίμηση*». Στο: *Από τον Μπούς στον Ομπάμα. Η Διεθνής Πολιτική σε έναν κόσμο που αλλάζει*. Επιμ. Σωτήρης Ντάλης Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2010), 358

⁷³ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 250

ανταλλαγμάτων και ωφελειών που θα απέρρεαν από την ένταξη της ενωμένης νήσου στην Ε.Ε.⁷⁴

Ερμηνεύοντας την αρνητική τους ψήφο στο σχέδιο η Ελληνοκυπριακή πλευρά την απέδωσε κυρίως: α) Στα αυστηρά χρονοδιαγράμματα και τις σημαντικές αποκλίσεις από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. β) Στην διάλυση της διεθνώς αναγνωρισμένης Κυπριακής δημοκρατίας και την αντικατάσταση της από ομόσπονδο κρατίδιο εντός μιας χαλαρής συνομοσπονδίας. γ) Στην αμφίβολη λειτουργικότητα του νέου κράτους λόγω των προνοιών για την εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία. δ) Στην απουσία επαρκών εγγυήσεων σε ζητήματα ασφαλείας και στο οικονομικό κόστος της προτεινόμενης λύσης το οποίο θα επωμίζονταν κατά κύριο λόγο οι Ελληνοκύπριοι. ε) Σε ζητήματα προσδιορισμού της υπηκοότητας αλλά και περιουσιακών δικαιωμάτων τα οποία ήταν αναντίστοιχα με τις μέχρι τώρα δικαστικές αποφάσεις αλλά και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων. Τέλος η άρνηση στους Ελληνοκυπρίους του δικαιώματος να αποκτούν περιουσία και να ζουν όπου θέλουν σε αντίθεση με την δυνατότητα που θα είχαν οι υπόλοιποι πολίτες της Ε.Ε.⁷⁵

7.1 Πιθανές Επιπτώσεις Σχεδίου Ανάν στην Ε.Ε

Εξετάζοντας πάντα την συμβολή τις Ε.Ε στην επίλυση του Κυπριακού προβλήματος, επιβάλλεται, αντίστροφα, να αναλύσουμε τις σημαντικές επιπτώσεις που θα είχε το σχέδιο Ανάν στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και στην Κύπρο ως κράτος – μέλος πλέον.

Πρώτα από όλα θα δημιουργείτο μια κρατική οντότητα η οποία παρά το γεγονός ότι θα ήταν μέλος τις Ε.Ε, εντούτοις και μέχρι την είσοδο τις Τουρκίας στην Ε.Ε, δε θα μπορούσε να εφαρμοστεί στην επικράτεια του η Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας και δεν θα ελάμβαναν χώρα ευρωπαϊκές στρατιωτικές επιχειρήσεις χωρίς την άδεια της Τουρκίας και της Ελλάδας. Η προτεινόμενη συνομοσπονδία θα είχε ελλείμματα στα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία τα οποία μάλιστα θα αποτελούσαν εξαιρέσεις, έστω και προσωρινές, στο κοινοτικό κεκτημένο. Με δεδομένο ότι το σχέδιο Ανάν προέβλεπε ότι δεν θα μπορούσε να ληφθεί καμία απόφαση χωρίς την συμφωνία τις τουλάχιστον Τουρκοκυπριακού μέλους τις κεντρικής κυβέρνησης του νέου κράτους και με δεδομένη την επιρροή τις Άγκυρας στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα, εύκολα μπορεί να κατανοηθεί ότι η Τουρκία θα άσκουσε έλεγχο και θα συναποφάσιζε στην ουσία για Ευρωπαϊκές υποθέσεις πριν καν καταστεί μέλος της. Η μη

⁷⁴ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). *Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή*. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 19

⁷⁵ Στο ίδιο, 21

λειτουργικότητα στην διαδικασία λήψης αποφάσεων στο νέο ομόσπονδο κράτος θα μπορούσε να έχει επιπτώσεις στην ανάλογη Ευρωπαϊκή διαδικασία. Τέλος η μη δυνατότητα ελέγχου του κεντρικού κράτους στο Τουρκοκυπριακό ομόσπονδο κρατίδιο θα άνοιγε διάπλατα την «κερκόπορτα» για παράνομη μετανάστευση στην Ε.Ε. αφού θα ήταν εύκολο και θα είχαν και κίνητρο Τούρκοι πολίτες να έρθουν στην Κύπρο και στην συνέχεια αφού ονοματισθούν ως Τουρκοκύπριοι να μεταβούν σε τις χώρες μέλη τις Ε.Ε.⁷⁶

Συνοψίζοντας την εμπλοκή τις Ε.Ε στην διαμόρφωση του σχεδίου Ανάν αλλά κυρίως την συμμετοχή της στην παροχή συνθηκών ασφάλειας για το σύνολο της Κύπρου, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι ενώ στην ουσία η Ε.Ε συμπληρώνει μάλλον παρά υποκαθιστά τα Ηνωμένα Έθνη, είναι βέβαιο ότι η παρουσία της αποτελεί πλέον μόνιμο ρυθμιστικό μηχανισμό ανάμεσα στα εμπλεκόμενα μέλη και τις μεταξύ τις σχέσεις.⁷⁷

Η απόρριψη του σχεδίου από τις Ελληνοκύπριους αλλά κυρίως η ένταξη τις Κυπριακής δημοκρατίας στην Ε.Ε σηματοδότησε μια νέα εποχή. Η Κύπρος κλήθηκε να λειτουργήσει σε ένα διεθνές πλαίσιο που επέβαλλε νέες υποχρεώσεις, αλλά ταυτόχρονα προσέδωσε σημαντικά δικαιώματα και δυνατότητες. Η συμμετοχή στην Ε.Ε διεύρυνε πλέον τα πεδία στα οποία θα πρέπει να ασκείται η εξωτερική πολιτική συνυπολογίζοντας ευρύτερα συμφέροντα και συσχετισμούς. Σε κάθε περίπτωση το νέο περιβάλλον επαναπροσδιόρισε τις παραμέτρους λειτουργίας και δράσης σε κάθε τομέα του δημόσιου βίου στην Κύπρο.⁷⁸

⁷⁶ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 142-143

⁷⁷ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 411

⁷⁸ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 246

8. Πάγωμα των διαπραγματεύσεων και προσπάθεια επαναφοράς της διαδικασίας

8.1 Περίοδος Τάσσου Παπαδόπουλου

Παρά την αδιαμφισβήτητη απογοήτευση που επικράτησε της τάξεις της Διεθνούς Κοινότητας από την αποτυχία των διαπραγματεύσεων, ο Βοηθός Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Σερ Κίραν Πρέντεργκαστ επισκέφθηκε την Κύπρο στις αρχές Ιουνίου 2005 προκειμένου να διερευνήσει τις διαθέσεις των δυο πλευρών για μία ενδεχόμενη επανεκκίνηση της διαδικασίας.⁷⁹

Ως συνέπεια τις πρώτης επίσκεψης ο πρόεδρος Παπαδόπουλος προκειμένου να δώσει νέα ώθηση στην διαπραγμάτευση, (αλλά προφανώς για να αμβλύνει και τις επιπτώσεις της άρνησης στο σχέδιο Ανάν), συνάντησε τον Γ.Γ του ΟΗΕ στην Νέα Υόρκη στις 16 Σεπτεμβρίου 2005 και αντάλλαξαν απόψεις σχετικά με την προετοιμασία μιας νέας διπλωματικής προσπάθειας. Ενώ τις 3-4 Οκτωβρίου 2005 άρχισαν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις Ε.Ε και Τουρκίας, ο Γ.Γ συναντήθηκε με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Ταλάτ τις 31 Οκτωβρίου και στην συνέχεια επεσήμανε το ενδεχόμενο επανάληψης των συνομιλιών.⁸⁰

Παρά το γεγονός ότι υπήρχε πλέον αντίληψη του «παγώματος», οι προσπάθειες που κατέβαλε ο Τ. Παπαδόπουλος προκειμένου να αμβλύνει τις δυσμενείς διεθνείς εντυπώσεις από την στάση των Ελληνοκυπρίων δεν έφεραν αποτέλεσμα. Εκτός από κάποιες διμερείς συναντήσεις στα πλαίσια του ΟΗΕ, μέχρι και τα μέσα του 2007 δεν υπάρχει στην ουσία κάποιο αξιοσημείωτο γεγονός που να αποδεικνύει ότι επανέρχεται η διαδικασία της ουσιαστικής διαπραγμάτευσης.

Στις 8 Μαρτίου 2007 η Κυπριακή κυβέρνηση σε μια προσπάθεια καλής θέλησης και προκειμένου να διευκολύνει το άνοιγμα οκτώ σημείων διέλευσης κατά μήκος τις γραμμής κατάπαυσης του πυρός του ΟΗΕ, κατεδάφισε το οδόφραγμα τις οδού Λήδρας και στις 3 Απριλίου 2008 άνοιξε η δίοδος σε μια προσπάθεια διευκόλυνσης της διακίνησης μεταξύ των ελεγχόμενων από την Κυπριακή κυβέρνηση περιοχών και των κατεχομένων.⁸¹

⁷⁹ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβετούμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 331

⁸⁰ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). *Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή*. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 25

⁸¹ Στο ίδιο, 27

8.2 Περίοδος Δ. Χριστόφια – Επανεκκίνηση της Διαπραγμάτευσης

Στις εκλογές της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 17 Φεβρουαρίου 2008, στα αποτελέσματα του πρώτου γύρου, ο Κασουλίδης έλαβε 33,51%, ο Δημήτρης Χριστόφιας 32,29%, έναντι 31,79 του Τάσσου Παπαδόπουλου. Μια εβδομάδα αργότερα πρόεδρος εκλέχθηκε ο Δημήτρης Χριστόφιας ο οποίος και ανέλαβε καθήκοντα τις 28 Φεβρουαρίου.⁸²

Πριν από τις εκλογές η διεθνής κοινότητα είχε θεωρήσει ότι ο Δ. Χριστόφιας θα επεδίωκε μια πολιτική βελτίωσης του σχεδίου Ανάν. Εντούτοις, στο βωμό πολιτικών σκοπιμοτήτων πολύ γρήγορα θυσίασε το σχέδιο, από το οποίο και κράτησε σαφείς αποστάσεις, αρνούμενος να το δεχθεί ως βάση για διαπραγμάτευση.⁸³ Οι αναφορές στις επιδιώξεις του Χριστόφια αποτυπώνονται σε δηλώσεις του μετά από συνάντηση με τον Ταλάτ και στην οποία μεταξύ άλλων τονίζει ότι: «οι δυο πλευρές θα πρέπει να διαφυλάξουν τις βασικές αρχέςκαι να επιμείνουν σταθερά στην συμφωνηθείσα κοινή βάση για λύση..... δηλαδή τις διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας ...η δε λύση πρέπει να σέβεται και να εφαρμόζει τις αρχές πάνω τις οποίες εδράζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση».⁸⁴

Παρά τις προθέσεις και τις επιδιώξεις και στις δυο πλευρές της νήσου, γεγονός είναι ότι Χριστόφιας και Ταλάτ άρχισαν προσπάθειες να ξεπεράσουν το αδιέξοδο και να τεθεί σε κίνηση μια διαδικασία. Σε συνάντηση στις 21 Μαρτίου 2008 αποφάσισαν να συστήσουν μια σειρά από ομάδες εργασίας και τεχνικές επιτροπές οι οποίες άρχισαν να εργάζονται στις 22 Απριλίου και στόχο είχαν να σημειώσουν την απαιτούμενη πρόοδο που θα επέτρεπε στους δυο ηγέτες να προχωρήσουν σε πλήρεις διαπραγματεύσεις. Επίσης ξεκίνησε και μια εκστρατεία επαναενεργοποίησης της διεθνούς κοινότητας προς την κατεύθυνση μιας διαδικασίας συνομιλιών στην οποία οι δύο κοινότητες θα είχαν πρωταγωνιστικό ρόλο.⁸⁵

Από την «Ευρωπαϊκοποίηση» του προβλήματος που αρχικά επεδίωκε η Κυπριακή Δημοκρατία και ειδικά ο πρόεδρος Τάσος Παπαδόπουλος, περάσαμε μετά από χρόνιες διαπραγματεύσεις στην «Κυπροποίηση» του Κυπριακού, στηριζόμενοι στην άποψη ότι οι Κύπριοι θα έπρεπε να αναλάβουν την ευθύνη και την ιδιοκτησία της διαδικασίας.⁸⁶

⁸² Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 461

⁸³ Στο ίδιο, 460

⁸⁴ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). *Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή*. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 34

⁸⁵ Στο ίδιο, 28

⁸⁶ Μιχαήλ Σ. Μιχάλης, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012), 462

9. Οι προοπτικές μιας «Ευρωπαϊκής λύσης» και η σημασία της Ένταξης για τις δυο Κοινότητες

Σημαντικό είναι να δούμε σε αυτό το σημείο και αφού έχουμε ήδη αναλύσει την συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενεργή ή παθητική, σε κάθε σημείο και κάθε φάση της προσπάθειας για λύση του προβλήματος, το κατά πόσο υπάρχει η δυνατότητα, αλλά κυρίως η προοπτική μιας αμιγούς Ευρωπαϊκής λύσης.

Θεωρώντας, ότι ήδη μετά την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε. έχουμε αποδείξεις για την πορεία των συνομιλιών, όπως αυτές διαμορφώνονται πλέον μέσα από την προσπάθεια «Ευρωπαϊκοποίησης» του προβλήματος, μπορούμε να διατυπώσουμε την άποψη ότι δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι η Ε.Ε επιχειρεί να προωθήσει ένα αμιγώς Ευρωπαϊκό σχέδιο επίλυσης. Σε αντίθεση, έχει επανειλημμένα διατυπωθεί ότι δεν υπάρχει καμία αντίφαση και καμία σύγκρουση ανάμεσα στα Ευρωπαϊκά ιδεώδη και στο σχέδιο Ανάν όπως αυτό διαμορφώθηκε μέσα από τις συνεχείς μεταβολές του. Το σχέδιο αποτελεί ένα «Ευρωπαϊκό σχέδιο» και σε ζητήματα που αρχικά στις πρώτες διατυπώσεις ζητήθηκε παρέκκλιση από το κεκτημένο, η Επιτροπή επέμεινε να μην περιλάβουν οποιαδήποτε πρόνοια για μόνιμες παρεκκλίσεις, θέση με την οποία συμφώνησαν και τα Ηνωμένα Έθνη. Άλλωστε στο πρωτόκολλο 10 του σχεδίου με σαφήνεια διατυπώνεται η παραπάνω διευθέτηση υπέρ των αρχών της Ευρωπαϊκής ένωσης.⁸⁷

Είναι τελικά πράγματι αυτή η λύση μια Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία, ή είναι μια προτεινόμενη λύση, ένα σχέδιο το οποίο λύνει τα χέρια τις Ε.Ε σε σχέση με την αδυναμία της να αποτελέσει τον καταλύτη των προσπαθειών; Είναι αυτή μια πραγματική αδυναμία ή αποτελεί την συνήθη πρακτική της Ένωσης;

Η απάντηση είναι απλή και προέρχεται μέσα από την πάγια αρχή και πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία παραδοσιακά είναι να μην εμπλέκεται σε εθνικές διενέξεις και να μην αναλαμβάνει οποιαδήποτε πρωτοβουλία για την επίλυση αντιπαραθέσεων μεταξύ των κρατών – μελών της. Είναι μάλιστα σαφές ότι αντιτίθεται δυναμικά απέναντι σε εθνικιστικές πολιτικές. Πλείστα είναι τα παραδείγματα που αναδεικνύουν την πρακτική της Ένωσης. Ενδεικτικότερα όλων η αποστασιοποίηση της από το Ιρλανδικό ή το Βασκικό πρόβλημα, ή ακόμα περισσότερο η αποστασιοποίηση της από το πρόβλημα του Γιβραλτάρ μεταξύ Ισπανίας και Μεγάλης Βρετανίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στο Κυπριακό πρόβλημα, τουλάχιστον μέχρι

⁸⁷ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 215

πρόσφατα, καταδεικνύει μιν ότι επιθυμεί την λύση, αλλά ταυτόχρονα επέμενε ότι δεν είναι δική της δουλειά, αλλά των εμπλεκομένων και ειδικά της Κυπριακής Δημοκρατίας η οποία θα πρέπει να εξασφαλίσει την υποστήριξη των Ηνωμένων Εθνών προκειμένου να συνεχιστούν οι συνομιλίες.⁸⁸

9.1 η σημασία της Ένταξης για τις δυο κοινότητες

Με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την 1η Μαΐου 2004, μια νέα εποχή ξεκίνησε για την Κύπρο. Το αίσθημα της ασφάλειας ενδυναμώθηκε εφόσον με την προσχώρησή της στην ΕΕ καθίσταται πλέον Ευρωπαϊκό έδαφος. Το αίσθημα της προοπτικής και ο εκσυγχρονισμός της κοινωνίας ενισχύθηκαν επίσης, αφού χαράσσεται ένα μέλλον μακριά από αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις εθνικιστικού χαρακτήρα, με επίκεντρο τον άνθρωπο και τα δικαιώματά του. Επιπλέον, ο κοινωνικός διάλογος απέκτησε περισσότερο εύρος και βάθος, με στόχο την επίτευξη της κοινωνικής δικαιοσύνης, σε ένα ελεύθερο δημοκρατικό σύστημα και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής του ατόμου και του κοινωνικού συνόλου. Η ένταξη έχει εισαγάγει πλέον νέους θεσμούς, υποχρεώσεις, δικαιώματα και πρακτικές που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των πολιτών.⁸⁹

Είναι γεγονός ότι η κοινή γνώμη και όχι μόνο στην Κύπρο, συνέδεσε την ένταξη με την δημιουργία των προϋποθέσεων επίλυσης του Κυπριακού. Το κύρος και η επιρροή της Ευρωπαϊκής ιδέας και του Ευρωπαϊκού οράματος, είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τις προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης, οικονομικής ευημερίας και εκσυγχρονισμού των θεσμών.⁹⁰

Η Ένταξη κατέστησε την Κύπρο πιο ασφαλή και το περιβάλλον πιο ευνοϊκό για μια ενδεχόμενη λύση. Ο κόσμος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ο κόσμος της ασφάλειας, της ενθάρρυνσης της πολυπολιτισμικότητας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας. Είναι ο κόσμος της διαλλακτικότητας.⁹¹

⁸⁸ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 316

⁸⁹ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

[http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocume](http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument)

[nt](#)

⁹⁰ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 327

⁹¹ Μιχάλης Ατταλίδης, «*Το Κυπριακό πέντε χρόνια μετά την Ένταξη στην Ε.Ε. Μια αποτίμηση*». Στο: *Από τον Μπούς στον Ομπάμα. Η Διεθνής Πολιτική σε έναν κόσμο που αλλάζει*. Επιμ. Σωτήρης Ντάλης Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 362

9.2. Πολιτική Διάσταση

Αναλύοντας διεξοδικά τα οφέλη της ένταξης για το σύνολο του νησιού δεν μπορούμε παρά να σταθούμε αρχικά στην πολιτική της διάσταση και στο πως διαμορφώνεται το πολιτικό πρόβλημα της Κύπρου με τα νέα δεδομένα.

Μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. εισάγεται ένα νέο στοιχείο το οποίο θα πρέπει να διέπει τη λύση του Κυπριακού. Το στοιχείο αυτό αφορά στη συμβατότητα της λύσης του προβλήματος με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο, μία αναγκαιότητα η οποία δεν μπορεί να αγνοηθεί στις διαπραγματεύσεις για επίλυση του προβλήματος. Η συμβατότητα με το κεκτημένο είναι ουσιαστικό στοιχείο για την επιτυχή λειτουργία της ενωμένης Κύπρου εντός της Ε.Ε. και κατ' επέκταση της ομαλής λειτουργίας της ίδιας της Κοινότητας.⁹² Περαιτέρω, ως κράτος-μέλος της ΕΕ η Κύπρος αναβαθμίζει τη θέση της και ενισχύει την παρουσία της στο διεθνές σκηνικό.

9.3. Νέα Δικαιώματα – Σεβασμός στις τέσσερις Βασικές Ελευθερίες της Ε.Ε

Με την είσοδο τους στην Κοινότητα οι Κύπριοι απέκτησαν την ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία αναγνωρίζει σε όλους τους Ευρωπαίους πολίτες τέσσερα βασικά δικαιώματα: την ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, υπηρεσιών, κεφαλαίου, και ανθρώπινου δυναμικού. Οι Κύπριοι στο σύνολο τους έχουν το δικαίωμα για διαμονή και εργασία σε ολόκληρη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές και στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο κράτος διαμονής τους. Επίσης το δικαίωμα προστασίας από πρεσβεία ή προξενείο Ευρωπαϊκής χώρας, εφόσον το κράτος του οποίου είναι υπήκοος το άτομο αυτό δεν διαθέτει διπλωματική αποστολή στο συγκεκριμένο κράτος. Τέλος, το δικαίωμα αναφοράς και προσφυγής στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή (Ombudsman).⁹³

Επιπλέον, σε περίπτωση παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του πολίτη από χώρα-μέλος της ΕΕ, ο Κύπριοι Ευρωπαίοι πολίτες μπορούν να αναζητήσουν τα δικαιώματα τους στον Ευρωπαϊκό Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Ακόμα σε επίπεδο Ευρωκοινοβουλίου, οι Κύπριοι ευρωβουλευτές αποτελούν τους φορείς της δημοκρατικής

⁹² Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

⁹³ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους. Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 567

βούλησης των Κυπρίων πολιτών και ως εκ τούτου, ο Κύπριος πολίτης έχει ενεργό ρόλο, τόσο στην άσκηση νομοθετικής εξουσίας, όσο και στην άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου στο επίπεδο της ΕΕ.⁹⁴ Οι Τουρκοκύπριοι μπορούν να αισθάνονται ασφαλείς ότι τα συμφέροντα τους θα είναι πλήρως εγγυημένα εντός της Ε.Ε και είναι επίσης εμφανές ότι η πλήρης και αποτελεσματική λειτουργία των αρχών αυτών αποβαίνει προς όφελος της κάθε χώρας – μέλος.⁹⁵

9.4 Το πλεονέκτημα της ενιαίας αγοράς

Η ένταξη της Κυπριακής αγοράς σε μια ενιαία Ευρωπαϊκή αγορά που αριθμεί πάνω από 500 εκατομμύρια καταναλωτές, καταργεί κάθε προστατευτισμό και παρέχει συγκριτικά πλεονεκτήματα σε παραγωγούς και καταναλωτές. Η εναρμόνιση της οικονομικής και φορολογικής πολιτικής των δυο κοινοτήτων τόσο μεταξύ τους, όσο και με τα ευρωπαϊκά δεδομένα, πρόκειται να συμβάλλει και στην γρήγορη ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου των Τουρκοκυπρίων.⁹⁶

Επίσης η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά προσέφερε πλεονεκτήματα όπως η αύξηση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ), και κατά συνέπεια την αύξηση του βιοτικού επιπέδου. Δημιούργησε νέες θέσεις εργασίας, προσέφερε μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής για προϊόντα και υπηρεσίες, μειώθηκαν οι τιμές καθώς επήλθε αύξηση του ανταγωνισμού και τέλος μειώθηκε η γραφειοκρατία καθώς οι πολύπλοκοι εθνικοί νόμοι αντικαταστάθηκαν από τους κανόνες της ενιαίας αγοράς. Παρατηρήθηκε ακόμα ότι η Κύπρος, λόγω συγκριτικού πλεονεκτήματος, μετατράπηκε σε περιφερειακό επιχειρηματικό κέντρο και κέντρο παροχής υπηρεσιών.⁹⁷

⁹⁴ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

⁹⁵ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους . Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 567

⁹⁶ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους . Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 569

⁹⁷ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

9.5 Οικονομία και Χρηματοοικονομικός Τομέας

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα η συμμετοχή της στην Οικονομική Νομισματική Ένωση (ONE), εξασφάλισε συνθήκες μακροοικονομικής σταθερότητας και ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης, τόσο για τον δημόσιο, όσο και για τον ιδιωτικό τομέα. Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και η αποδοτικότερη κατανομή των συντελεστών παραγωγής προς συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας όπου η Κύπρος έχει συγκριτικό πλεονέκτημα έχει ως αποτέλεσμα την ελεύθερη πρόσβαση Κυπριακών αγαθών και υπηρεσιών στην ενιαία αγορά. Υπάρχει αύξηση επενδύσεων στην Κύπρο αλλά και επενδυτικών κινήσεων από Κυπρίους εντός της Ε.Ε. Με την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου ενδυναμώθηκαν οι συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού και καταργήθηκαν στρεβλώσεις που παρεμπόδιζαν την λειτουργία των μηχανισμών της αγοράς.⁹⁸

Επιπλέον υπάρχουν και άλλα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Κύπρου που της επέτρεψαν να αναπτυχθεί στον τομέα των υπηρεσιών διεθνώς. Πρώτα από όλα δημιουργήθηκε μια πολύ καλή υποδομή συγκοινωνιών και επικοινωνιών. Η Κύπρος διαθέτει ένα πολύ καλά εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό συμπεριλαμβανομένων νομικών, οικονομολόγων και λογιστών με Βρετανικά προσόντα και πολύ καλή γνώση της Αγγλικής γλώσσας οι οποίοι επέδειξαν επιχειρηματικό πνεύμα και δραστηριοποιήθηκαν κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών, συνεπικουρούμενοι από ένα τραπεζικό σύστημα που μέχρι πρόσφατα θεωρείτο προβλέψιμο και απόλυτα ασφαλές. Επίσης η γεωγραφική της θέση η οποία βρίσκεται στο κέντρο και ανάμεσα σε Ευρώπη, Ρωσία, Μέση Ανατολή και Αφρική αποτέλεσε επιπλέον πλεονέκτημα για την ανάπτυξη μεταφορών και υπηρεσιών.⁹⁹

Επίσης, ενισχύθηκε η ανταγωνιστικότητα μέσα από την συμμετοχή στις πολιτικές της Ε.Ε που αφορούν την κοινωνία της πληροφορίας, την έρευνα και την αξιοποίηση προγραμμάτων και πόρων για την βελτίωση των υποδομών, αλλά και μέσα από την μείωση των συναλλαγματικών κινδύνων για πολίτες και επιχειρήσεις. Ο Κύπριος πολίτης μπορεί πλέον να εξάγει οποιοδήποτε ποσό συναλλάγματος, να διατηρεί τραπεζικούς λογαριασμούς στα υπόλοιπα κράτη μέλη, να επενδύει και να δανείζεται από τραπεζικά ιδρύματα εκτός Κύπρου (αλλά εντός Ε.Ε), χωρίς κανέναν περιορισμό. Οι σχετικές Ευρωπαϊκές οδηγίες περί προστασίας

⁹⁸ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 329

⁹⁹ Μιχάλης Ατταλίδης, "FOREIGN AFFAIRS" *Οι σχέσεις της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Ένωση* Δοκίμιο, 09/08/2013 <http://www.foreignaffairs.gr/print/69427?page=show>

και εγγύησης καταθέσεων και επενδύσεων αποτελούν εργαλείο σταθερότητας και οικονομικής ανάπτυξης.¹⁰⁰

Η Ε.Ε χρηματοδοτεί πλέον έναν μεγάλο αριθμό έργων και στις δύο κοινότητες και έχει διακηρύξει ότι σταθερή πολιτική της απόφαση είναι η παροχή οικονομικής βοήθειας για τα προβλήματα που θα αντιμετωπίσει η Κυπριακή Δημοκρατία τα οποία θα σχετίζονται με το κόστος επανένωσης και λύσης όπως είναι οι υποδομές στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα, η ανοικοδόμηση της Αμμοχώστου, αλλά και άλλα.¹⁰¹

Τέλος, η συμμετοχή στην Ευρωζώνη καθιστά πλέον αναχρονιστική κάθε αντιδικία ανάμεσα στις δυο κοινότητες για το κοινό νόμισμα και την κεντρική τράπεζα. Όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται πλέον στην Φραγκφούρτη, παραβλέποντας κρατικές και πολιτικές παρεμβάσεις.¹⁰²

9.6 Εμπόριο – Επιχειρήσεις – Ανταγωνισμός

Το εμπόριο μεταξύ Κύπρου και Ε.Ε έχει αυξηθεί, λόγω της κατάργησης περιορισμών δασμών και τελωνειακών διαδικασιών, αλλά κυρίως εξαιτίας των στενότερων εμπορικών σχέσεων που διατηρεί η Ε.Ε σχεδόν με όλες τις οικονομίες του κόσμου. Στην Κύπρο εισάγονται προϊόντα από χώρες που στο παρελθόν (πριν την ένταξη), δεν υπήρχαν εμπορικές συναλλαγές. Επίσης ενισχύθηκε η διαπραγματευτική ικανότητα της Κύπρου με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου με σκοπό καλύτερες συμφωνίες για επενδύσεις, γεωργία υπηρεσίες αλλά και άλλους επιχειρηματικούς τομείς.¹⁰³

Οι επιχειρήσεις αναβάθμισαν την λειτουργία τους προκειμένου να είναι ανταγωνιστικές στο νέο περιβάλλον. Έγιναν αποδέκτες χρηματοδοτικών ενισχύσεων και επιδοτήσεων προκειμένου να καινοτομήσουν, να επενδύσουν σε έρευνα και τεχνολογία και έτσι να

¹⁰⁰ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

¹⁰¹ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους . Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 569

¹⁰² Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους . Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 569

¹⁰³ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις του νέου περιβάλλοντος που δημιουργήθηκε. Με χρηματοδοτικά εργαλεία που προέρχονται από τον Κοινοτικό προϋπολογισμό δόθηκαν κίνητρα και ενισχύθηκαν συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού προκειμένου να επιχειρήσουν όπως νέοι άνεργοι και γυναίκες.¹⁰⁴ Τέλος Κυπριακές επιχειρήσεις στον τομέα των υπηρεσιών όπως νομικοί, σύμβουλοι επιχειρήσεων, οικονομολόγοι – λογιστές αξιοποιώντας τις δυνατότητες που τους δόθηκαν εντός της Ε.Ε ανέπτυξαν τις δραστηριότητες τους και προσέλκυσαν κεφάλαια και συνεργάτες από τρίτες χώρες.¹⁰⁵

Στον τομέα του ανταγωνισμού και προκειμένου να δημιουργηθούν οφέλη για καταναλωτές και επιχειρήσεις, δημιουργήθηκαν νέοι θεσμοί και μηχανισμοί ελέγχου. Τέτοιοι είναι η Ανεξάρτητη Επιτροπή Προστασίας του Καταναλωτή η οποία ενεργεί για την πρόληψη δημιουργίας μονοπωλίων στην αγορά, ο Έφορος Εσωτερικού Ελέγχου για την βελτίωση της οικονομικής διαχείρισης των κρατικών πόρων και ο Έφορος Κρατικών Ενισχύσεων για τον εξορθολογισμό της παροχής κρατικών ενισχύσεων στο πλαίσιο της πολιτικής της Ε.Ε.¹⁰⁶

9.7 Αγροτική Ανάπτυξη – Μεταφορές

Στόχος της Κυπριακής αγροτικής πολιτικής εντός της Ευρωπαϊκής ένωσης είναι πρωτίστως να γίνουν σεβαστές οι ιδιαιτερότητες της μικρής αγροτικής της οικονομίας η οποία συνεισφέρει στο ΑΕΠ κάτι χαμηλότερο από 4%. Πράγματι κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις ικανοποιήθηκε το αίτημα για «ειδική μεταχείριση» της Κυπριακής γεωργίας υπό το πρίσμα της «μη ανταγωνιστικότητας», λόγω μεγέθους, προς τις άλλες πατροπαράδοτες Ευρωπαϊκές αγροτικές οικονομίες. Δόθηκαν έτσι ειδικές ποσοτώσεις για τις αροτριείς καλλιέργειες, το ελαιόλαδο, το σκληρό σιτάρι, την παραγωγή αγελαδινού γάλακτος, το δικαίωμα επαναφύτευσης των αμπελιών και το δικαίωμα πριμοδότησης για βοοειδή. Επίσης διατηρήθηκε το καθεστώς χρηματοδότησης από εθνικούς πόρους των παραγωγών προκειμένου

¹⁰⁴ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

[πλ](#)

¹⁰⁵ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 329

¹⁰⁶ Στο ίδιο, 330

το εισόδημα τους να διατηρηθεί σε προενταξιακό επίπεδο.¹⁰⁷ Ενδεικτικά πρέπει να αναφερθεί ότι ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ), οργανισμός που διαχειρίζεται τα εθνικά και κοινοτικά κονδύλια επιδότησε τα πρώτα χρόνια της ένταξης με ποσό άνω του 249 εκ ευρώ, το δε πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης της περιόδου 2007-2013 καθορίστηκε στα 325 εκ. ευρώ, προκειμένου να προσελκύσει περισσότερους νέους στο επάγγελμα του αγρότη.¹⁰⁸

Στις μεταφορές, η απελευθέρωση μέσα από την φιλελευθεροποίηση, οδήγησε σε μείωση των τιμών των ναύλων. Αξιοποιήθηκαν χρηματοδοτικά εργαλεία για έργα υποδομής όπως λιμάνια, αεροδρόμια, οδικά δίκτυα, από κοινοτικά ταμεία. Στον τομέα των μεταφορών η Κύπρος πρέπει πλέον να εναρμονίζεται με την κοινή πολιτική σε περιορισμό κατανάλωσης καυσίμων, ρύπους, οδική ασφάλεια. Στις αερομεταφορές εφαρμόζονται οι κανονισμοί και οι οδηγίες της Ε.Ε. και στον τομέα της ασφάλειας η Κύπρος έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Αρχής Ασφάλειας προκειμένου να ευθυγραμμιστεί με τα ισχύοντα στα υπόλοιπα κράτη μέλη.¹⁰⁹

9.8 Περιβάλλον – Ενεργεια – Υγεία και Αναβάθμιση Ποιότητας ζωής

Η αειφόρος ανάπτυξη στην Κύπρο προωθήθηκε από τις κοινοτικές πολιτικές μέσα από την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού κεκτημένου. Εκπονήθηκαν Κοινοτικά σχέδια για τον περιορισμό της ρύπανσης της ατμόσφαιρας και καθορίστηκαν ζώνες ειδικής προστασίας καθώς και μέτρα αποκατάστασης κατεστραμμένων βιοτόπων. Στόχος της Ε.Ε. είναι η προστασία των ειδών της χλωρίδας και πανίδας καθώς και των δασών της νήσου, όπως επίσης η διατήρηση και η συντήρηση μιας επαρκούς ποικιλίας και επιφάνειας οικοτόπων για όλα τα άγρια είδη πτηνών.¹¹⁰

¹⁰⁷ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 314

¹⁰⁸ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

¹⁰⁹ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

¹¹⁰ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

Μέσα από αυτό το πρίσμα της προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά και της εξοικονόμησης ενέργειας και προκειμένου να αναπτυχθούν ανανεώσιμες μορφές ενέργειας όπως ορίζει η κοινοτική πολιτική, δόθηκαν επιδοτήσεις και εφαρμόστηκαν διάφορα μέτρα επιχορήγησης πολιτών και επιχειρήσεων για εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων, ηλιακών και θερμικών συστημάτων, και αξιοποίηση της βιομάζας σε οικιστικές μονάδες. Επιπλέον δόθηκαν κίνητρα για αγορά καινούργιων υβριδικών ή ηλεκτρικών οχημάτων με χαμηλότερες εκπομπές ρύπων. Τέλος, με την σύσταση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ), και την φιλελευθεροποίηση της αγοράς, επιτεύχθηκαν χαμηλότερες τιμές προς τον καταναλωτή, μέσα από την δυνατότητα επιλογής προμηθευτή ενέργειας.¹¹¹

Στον τομέα της υγείας η Κύπρος εφαρμόζοντας τα προγράμματα και τις οδηγίες της Ε.Ε έδωσε έμφαση στην βελτίωση του επιπέδου υγείας των πολιτών και την παροχή υψηλού επιπέδου ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Επίσης κανένα φάρμακο δεν μπορεί να διατεθεί στην κοινοτική αγορά χωρίς να έχει χορηγηθεί άδεια από την Ε.Ε. Έγινε προσπάθεια να εξασφαλιστεί ένα περιβάλλον υγιεινού εργασιακού χώρου σύμφωνα με τις κοινοτικές εργασιακές οδηγίες. Σε σχέση με τα τρόφιμα επιτεύχθηκε ένα υψηλό επίπεδο στην διασφάλιση της ποιότητας και της ασφάλειας των τροφίμων, με έμφαση στις παιδικές τροφές, όπου εφαρμόστηκε ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου από την παραγωγή μέχρι την τελική κατανάλωση. Ενδεικτική είναι η επιβεβλημένη από την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, διαδικασία σήμανσης και ειδικής πληροφόρησης που αναγράφεται στις συσκευασίες των προϊόντων, με απώτερο σκοπό την προστασία του κύπριου καταναλωτή από επιβλαβής χημικές ουσίες.¹¹²

Μέσα από την υιοθέτηση ευρωπαϊκών οδηγιών και βέλτιστων πρακτικών επιτεύχθηκε περιορισμός των γενικότερων κινδύνων στην δημόσια υγεία, αναβαθμίστηκαν οι έλεγχοι σε προϊόντα στην αγορά μέσα από ενδεδειγμένους φυτοϋγειονομικούς και κτηνιατρικούς ελέγχους, αλλά και μέσα από την συμμετοχή της Κύπρου σε δίκτυα ανταλλαγής πληροφοριών σχετικών με την δημόσια υγεία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών – μελών.¹¹³

Γενικότερη αίσθηση είναι πλέον ότι όλες αυτές οι κοσμογονικές αλλαγές επηρέασαν την καθημερινότητα του Κύπριου πολίτη και αναβάθμισαν την ποιότητα ζωής του σε όλες της

¹¹¹ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

¹¹² Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

¹¹³ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 331

τις εκφάνσεις. Αναβαθμίστηκαν δικαιώματα, μέσα από την βελτίωση του θεσμικού και νομικού πλαισίου σε θέματα ισότητας, εργασιακής ποιότητας ζωής, προστασίας της κατανάλωσης αλλά και δημόσια υγείας. Ενδεικτικό γεγονός αποτελεί η κατάργηση των αναχρονιστικών εργασιακών πρακτικών που επικρατούσαν στην Κύπρο πριν την ένταξη και η υιοθέτηση αρχών της Ε.Ε που επέβαλλαν και διασφάλισαν για παράδειγμα, ότι η μεταχείριση του ωραρίου έκτακτου υπαλλήλου πρέπει να είναι ανάλογα με αυτά του τακτικού προσωπικού, αντί για το προηγούμενο σύστημα όπου οι έκτακτοι ωριαίοι υπάλληλοι αμείβονταν με συμφωνημένο ποσό για όσες ώρες εργαζόνταν, χωρίς να έχουν κανένα δικαίωμα αμοιβής σε περίπτωση απουσίας λόγω άδειας ή ασθένειας.¹¹⁴

9.9 Πολιτισμός – Παιδεία – Τουρισμός

Το πολιτιστικό τοπίο στην Κύπρο μετά την ένταξη αναβαθμίστηκε με την εισροή κοινοτικών κεφαλαίων και πολιτιστικών προγραμμάτων. Από τον κινηματογράφο μέχρι το θέατρο, τα εικαστικά, την λογοτεχνία και γενικά σε όλους τους τομείς που αφορούν τον πολιτισμό η Ε.Ε ενέκρινε 400 εκ. ευρώ για την περίοδο 2007-2013 ως κοινοτική χρηματοδότηση προκειμένου να αναπτυχθεί η πολιτιστική συνεργασία μέσα από το πρόγραμμα «Culture». Η Ε.Ε με τα προγράμματα Media στήριξε οικονομικά τους Κύπριους δημιουργούς οι οποίοι συμμετέχουν πλέον σε δράσεις κατάρτισης, ανάπτυξης σχεδίων παραγωγής και διανομής κινηματογραφικών ταινιών και οπτικοακουστικών προγραμμάτων.¹¹⁵

Χαρακτηριστικά είναι τα όσα λέει ο τ. Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Γ. Βασιλείου σε ομιλία του το 2003 στο Πανεπιστήμιο της Κύπρου με αφορμή την αναγόρευση του σε επίτιμο Διδάκτορα της Σχολής Οικονομικών Επιστημών, εν αναμονή ακόμα της επίσημης ένταξης της Κύπρου, για τις προσπάθειες που έπρεπε να καταβάλουν στον τομέα του πολιτισμού προκειμένου να προσεγγίσουν τον Κοινοτικό πολιτιστικό μέσο όρο: *«Η προσπάθεια και αγώνας για εκσυγχρονισμό της κοινωνίας μας απαιτεί μεταξύ άλλων να καλύψουμε την τεράστια καθυστέρηση στον τομέα του πολιτισμού. Καιρός είναι παράλληλα με την συνεχιζόμενη προσπάθεια για οικονομική επιτυχία, να δώσουμε την αναγκαία σημασία στην πολιτιστική ανάπτυξη. Να βοηθήσουμε τους νέους μας να συνειδητοποιήσουν την σημασία που έχει η*

¹¹⁴ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 330

¹¹⁵ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

πνευματική ανάπτυξη και καλλιέργειανα δημιουργήσουμε τις προϋποθέσεις ώστε οι τέχνες να ανθίσουν πραγματικά..... .Ότι και να κάνουμε όσα και αν ξοδέψουμε προς αυτήν την κατεύθυνση, σίγουρα δεν θα είναι πολλά»¹¹⁶

Στην παιδεία η Ε.Ε θέτει συγκεκριμένους στόχους και για τον σκοπό αυτό παρέχει την ανάλογη βοήθεια προς τα κράτη μέλη προκειμένου να ανταποκριθούν σε αυτούς και να αναβαθμίσουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η συμμετοχή Κύπριων εκπαιδευτικών σε Ευρωπαϊκά προγράμματα, προσέφερε την δυνατότητα επιμόρφωσης και αναβάθμισε την εκπαίδευση. Μέσα από μια σειρά δράσεων (Erasmus, Comenius, Lingua κ.α.), η Ε.Ε έδωσε στην Κύπρο την δυνατότητα να ενισχύσει την διαφάνεια και να βελτιώσει την ακαδημαϊκή αναγνώριση σπουδών και ακαδημαϊκών τίτλων, να προσφέρει καλύτερη επαγγελματική κατάρτιση σε πολίτες που ασχολούνται στον τομέα της εκπαίδευσης, να βελτιώσει της εκπαιδευτικές ευκαιρίες για άτομα που εγκατέλειψαν το σχολείο χωρίς να αποκτήσουν τα τυπικά προσόντα και να προωθήσει την συνεργασία στους τομείς της ανοικτής και εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης και των τεχνολογιών της πληροφορίας.¹¹⁷

Στον τουρισμό γεγονός είναι ότι η Κύπρος δεν είχε αξιοποιήσει όλες τις δυνατότητες της και περιορίστηκε στην αναχρονιστική προώθηση του κλασσικού τουριστικού πλεονεκτήματος όπως η θάλασσα και ο ήλιος. Με την είσοδο στην Ε.Ε και με την εκμετάλλευση κατάλληλων προγραμμάτων αναπτύχθηκαν και άλλες μορφές τουρισμού όπως ο συνεδριακός τουρισμός, ο αγροτουρισμός, αλλά και ο ιατρικός τουρισμός λόγω του κλίματος και των ευνοϊκών συνθηκών. Ακόμα κατασκευάστηκαν νέες μαρίνες και γήπεδα γκολφ τα οποία αναβάθμισαν το τουριστικό προϊόν. Τέλος η Κύπρος έγινε πόλος έλξης φοιτητών από χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης αλλά και των γύρω περιοχών αναβαθμίζοντας Πανεπιστήμια και απλοποιώντας εκπαιδευτικές διαδικασίες.¹¹⁸

Στο σημείο αυτό, σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να αγνοήσουμε και την περεταίρω τουριστική ανάπτυξη που θα είχε η Κύπρος σε περίπτωση επίλυσης του προβλήματος και ένωσης της Νήσου. Οι ιδιοκτησίες και οι υποδομές στα κατεχόμενα με την εισροή Ευρωπαϊκών κεφαλαίων θα αναβαθμίζονταν και θα προσέφεραν πλέον την αναγκαία ασφάλεια ως Ευρωπαϊκό έδαφος, η οποία αποτελεί καταλύτη και προϋπόθεση κάθε τουριστικού προορισμού.

¹¹⁶ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 352

¹¹⁷ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

¹¹⁸ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010), 351

10. Πρόσφατες Διαπραγματεύσεις – Εξελίξεις

Μετά από την σχετικά αναλυτική, στο μέτρο των δυνατοτήτων και της έκτασης μιας Διπλωματικής εργασίας, αναφορά στα οφέλη που επέφερε η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ε.Ε και για τις δύο κοινότητες, θα πρέπει να εξετάσουμε πλέον τις πρόσφατες διαπραγματευτικές εξελίξεις οι οποίες ξεκίνησαν το 2008 και καταλήγουν στις αρχές του 2017. Με την προσδοκία ότι οι πρόσφατες εξελίξεις ειδικά αυτές του 2016 θα οδηγήσουν στο πολυπόθητο ευεργετικό αποτέλεσμα της επίλυσης και της Ένωσης, θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στις συναντήσεις Αναστασιάδη – Ακιντζί στο Mont Pelerin της Ελβετίας οι οποίες τη στιγμή της συγγραφής της παρούσας Διπλωματικής εργασίας βρίσκονται σε εξέλιξη.

Πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι δεν υπάρχει στην διπλωματική καμία αναφορά για την οικονομική κρίση που έπληξε την Κυπριακή Δημοκρατία και που οδήγησε σχεδόν σε στασιμότητα τις διαπραγματευτικές εξελίξεις και τις διακοινοτικές συνομιλίες κατά την περίοδο 2012-2014. Η οικονομική – τραπεζική και στο τέλος δημοσιονομική κρίση αυτής της περιόδου αποτελεί ένα άλλο μεγάλο κεφάλαιο και μια περιπέτεια της Κύπρου, η οποία οδήγησε την ένταξη της σε καθεστώς οικονομικού μνημονίου με τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και θα πρέπει αυτόνομα να εξεταστεί και να αναλυθεί. Γεγονός είναι ότι σε κάθε περίπτωση επηρέασε αρνητικά τις σχέσεις Κύπρου και Ε.Ε κυρίως σε επίπεδο κοινής γνώμης και αναλυτών και ενίσχυσε τον Ευρωσκεπτικισμό.¹¹⁹

Συνεχίζοντας λοιπόν την παρουσίαση των εξελίξεων σε σχέση με την επίλυση που και οι δυο κοινότητες της Κύπρου επεδίωκαν και πάντα εξετάζοντας την συμβολή της Ε.Ε στο Κυπριακό, βρισκόμαστε στο 2008 όπου στις 03 Απριλίου ανοίγει η δίοδος στην οδό Λήδρας, ενώ στις 18 Απριλίου άρχισαν να λειτουργούν έξι ομάδες εργασίας και επτά τεχνικές επιτροπές. Ελλείπει προόδου που να δικαιολογεί την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων, με πρωτοβουλία του Προέδρου Χριστόφια οι δύο ηγέτες συναντήθηκαν ξανά στις 23 Μαΐου 2008 παρουσία του Ειδικού Αντιπροσώπου του ΟΗΕ στην Κύπρο Taye-Brook Zerihoun. Κατά τη συνάντηση επαναβεβαιώθηκε η δέσμευση για τη δημιουργία δικαιοδικής, διζωνικής ομοσπονδίας με μια κυριαρχία, μια διεθνή προσωπικότητα, μια υπηκοότητα και με πολιτική ισότητα, όπως αυτή περιγράφεται στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας (Σ.Α) του ΟΗΕ. Συμφωνήθηκε επίσης να επιδιωχθεί η διάνοιξη και άλλων οδοφραγμάτων. Σε νέα συνάντηση στις 25 Ιουλίου 2008 αποφασίστηκε η έναρξη απευθείας διαπραγματεύσεων στις 3 Σεπτεμβρίου 2008. Στόχος

¹¹⁹ Μιχάλης Ατταλίδης, "FOREIGN AFFAIRS" "Οι σχέσεις της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Ένωση" Δοκίμιο, 09/08/2013 <http://www.foreignaffairs.gr/print/69427?page=show>

της νέας διαπραγματευτικής διαδικασίας ήταν η εξεύρεση μίας λύσης «από τους Κυπρίους για τους Κυπρίους» στη βάση μίας συμφωνίας των δύο ηγετών που θα λάμβανε την έγκριση του λαού και η οποία θα διασφάλιζε όλα τα θεμελιώδη και νόμιμα δικαιώματα και συμφέροντα των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων. Σε κοινές δηλώσεις τους, οι δύο ηγέτες επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους σε μία διζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία, ενώ συμφώνησαν για μία κυριαρχία, μία ιθαγένεια και μία διεθνή προσωπικότητα.¹²⁰

«Στις 26 Μαΐου 2010 πραγματοποιείται η πρώτη συνάντηση μεταξύ του Προέδρου της Δημοκρατίας Δημήτρη Χριστόφια και του νέου Τ/Κ ηγέτη κ. Ντερβίς Έρογλου, ο οποίος διαδέχθηκε στις 18 Απριλίου 2010 τον κ. Μεχμέτ Αλί Ταλάτ. Μέχρι την 1η Ιουλίου 2012, οπότε η Κύπρος ανέλαβε την προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, πραγματοποιήθηκαν πολλές συναντήσεις μεταξύ του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Δημήτρη Χριστόφια και του νέου Τουρκοκύπριου ηγέτη κ. Έρογλου, χωρίς όμως αποτέλεσμα λόγω της αδιάλλακτης στάσης της τουρκικής πλευράς. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τόνισε με έμφαση ότι η κυπριακή προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ δεν αποτελεί εμπόδιο για συνέχιση των συνομιλιών και εξέφρασε την ετοιμότητά του για συνέχισή. Στις 24 Φεβρουαρίου 2013, Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας εξελέγη ο κ. Νίκος Αναστασιάδης. Τον Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου, ξεκίνησε μία νέα προσπάθεια σε επίπεδο διαπραγματευτών με σκοπό την προετοιμασία του εδάφους και την επανέναρξη νέων ουσιαστικών διαπραγματεύσεων. Στις 11 Φεβρουαρίου 2014, πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της νέας αυτής προσπάθειας, υπό την αιγίδα των Η.Ε., η πρώτη επίσημη συνάντηση του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Ν. Αναστασιάδης και του Δρ. Ντ. Έρογλου, ηγέτη των Τουρκοκυπρίων. Κατά τη συνάντηση υιοθετήθηκε Κοινή δήλωση των ηγετών των δύο κοινοτήτων, η οποία θέτει το πλαίσιο της νέας διαπραγματευτικής διαδικασίας, επαναβεβαιώνει τις βασικές αρχές λύσης και αποσαφηνίζει τη μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί. Πιο συγκεκριμένα, η Κοινή Δήλωση επαναλαμβάνει ότι η διευθέτηση θα βασίζεται στη σύσταση μίας δικαιοδικής, διζωνικής, ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα, όπως καθορίζεται από τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και τις Συμφωνίες Υψηλού Επιπέδου και ότι η ενωμένη Κύπρος, ως μέλος των Ηνωμένων Εθνών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έχει μία διεθνή νομική προσωπικότητα, μία κυριαρχία και μία ιθαγένεια. Η Κοινή Δήλωση υπογραμμίζει επίσης ότι η διευθέτηση του προβλήματος θα πρέπει να κατοχυρώνει πρωτίστως τον σεβασμό στις δημοκρατικές αρχές και τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των πολιτών της Ομοσπονδίας, καθώς επίσης και την ομαλή και αποτελεσματική συμμετοχή της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.»¹²¹

¹²⁰ Κυπριακή Δημοκρατία – Υπουργείο εξωτερικών – Τελευταίες Εξελίξεις
http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.mfa09_gr/mfa09_gr?OpenDocument&print

¹²¹ Κυπριακή Δημοκρατία – Υπουργείο εξωτερικών – Τελευταίες Εξελίξεις
http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.mfa09_gr/mfa09_gr?OpenDocument&print

Οι συνομιλίες που ξεκίνησαν στις 11 Φεβρουαρίου 2014 διεκόπησαν τον Οκτώβριο του ίδιου έτους εξαιτίας Τουρκικών προκλήσεων και παραβιάσεων της Κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), που διήρκεσαν σχεδόν επτά μήνες. Η επανέναρξη τους κατέστη δυνατή στις 15 Μαΐου, μετά από τις εκλογές στα κατεχόμενα τον Απρίλιο του 2015. Στις 26 Απριλίου 2015 είχαμε εκλογές στα κατεχόμενα και ο Τουρκοκύπριος πολιτικός Μουσταφά Ακιντζί αναδείχθηκε νικητής των εκλογών καθώς σύμφωνα με τα τελικά αποτελέσματα του β' γύρου των εκλογών, έλαβε το 60,5% των ψήφων. Ο απερχόμενος τουρκοκύπριος ηγέτης Ντερβίς Έρογλου έλαβε 39,5%. Τον Μουσταφά Ακιντζί υποστήριξε στον β' γύρο σχεδόν το σύνολο των κομμάτων της κεντροαριστεράς.

Ο νέος ηγέτης των Τουρκοκυπρίων διατηρούσε στενές σχέσεις με πολλούς Ελληνοκύπριους πολιτικούς, αλλά και κοινωνικούς παράγοντες και γνώριζε πολύ καλά πραγματικότητες και ευαισθησίες της ελληνοκυπριακής πλευράς. Με την εκλογή του άμεσα εκτιμήθηκε από αναλυτές ότι θα υπήρχε αναθέρμανση του δικοινοτικού διαλόγου και ότι θα επιδίωκε διαπραγματεύσεις τε-α-τετ, με τον πρόεδρο Αναστασιάδη.¹²²

Χαρακτηριστικές του κλίματος και των προσδοκιών που επέφερε η εκλογή Ακιντζί στα κατεχόμενα, για την προοπτική των σχέσεων μεταξύ των δύο κοινοτήτων, είναι οι δηλώσεις του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Αναστασιάδη αμέσως μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων: *«Μετά την εκλογή Ακιντζί διανοίγονται ελπίδες επιτέλους αυτή η πατρίδα να επανενωθεί και να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο κράτος στο οποίο θα υπάρχουν οι αρχές και οι αξίες της ΕΕ»*, και σημείωσε ότι *«δημιουργούνται οι προοπτικές για συνεργασία, ειρήνη και γαλήνη σε έναν τόπο όπου για πολλά χρόνια ζούσαμε χωρίς προβλήματα»*.¹²³

10.1. Συνομιλίες στο Μον Πελεράν.

Δεκαεπτά (17) μήνες μετά από την έναρξη του τελευταίου γύρου των συνομιλιών, μια νέα εξέλιξη στην πολυετής διαπραγματευτική διαδικασία λαμβάνει χώρα στο Μον Πελεράν της Ελβετίας στις 7 με 11 Νοεμβρίου 2016. Η εξέλιξη η οποία συμπίπτει χρονικά με την συγγραφή της παρούσας διπλωματικής εργασίας, αποτελεί έναν νέο και καθοριστικό γύρο συνομιλιών.

¹²² Καθημερινή: «Το Κυπριακό σε νέα φάση έπειτα από την εκλογή Ακιντζί».27.04.2015
<http://www.Kathimerini.gr/812964/article/epikairothta/politikh/to-kypriako-se-nea-fash-epeita-apo-thn-eklogh-akintzi>

¹²³ «Αισιόδοξος για λύση στο Κυπριακό ο Αναστασιάδης μετά την εκλογή Ακιντζί»
Ηλεκτρονική έκδοση HuffPost Greece 27/04/2015

Σε αυτή ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης και ο ηγέτης των Τουρκοκυπρίων Μουσταφά Ακιντζί, υπό την υψηλή εποπτεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) και παρουσία του Γενικού Γραμματέα Μπάν Γκι-Μουν, επρόκειτο να συζητήσουν, για πρώτη φορά στην ιστορία του Κυπριακού προβλήματος, το εδαφικό (δηλαδή το ποσοστό, αλλά και την γεωγραφική περιοχή του εδάφους που επρόκειτο να επιστραφεί στους Ελληνοκυπρίους)¹²⁴. Ενδεικτικά είναι τα όσα δήλωσε πριν την έναρξη ο εκπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα Στέφαν Ντούζαριτς: «είναι η πρώτη φορά, που οι δύο ηγέτες θα διαπραγματευτούν απευθείας για αυτό το θέμα... ο Γενικός Γραμματέας θα προσφέρει την προσωπική υποστήριξη του στο έργο των δύο ηγετών καθώς θα εισέρχονται σε αυτή την κρίσιμη φάση»¹²⁵

Στην διαδικασία της Ελβετίας εκτός από το εδαφικό το οποίο τέθηκε επιτακτικά από την Ελληνοκυπριακή πλευρά, ένα άλλο θέμα εξίσου σημαντικό απασχόλησε τις διαπραγματεύσεις και αυτό ήταν το θέμα των εγγυήσεων και της πολυμερούς διάσκεψης που επεδίωκε επιτακτικά η Τουρκοκυπριακή αντιπροσωπία. Οι εναρκτήριες δηλώσεις Αναστασιάδη και Ακιντζί προβλήθηκαν στον Κυπριακό τύπο, με την «Αλήθεια» να έχει τίτλο: «Χωρίς χάρτες δεν προχωρούμε» δήλωση που αποδόθηκε στον Νίκο Αναστασιάδη και στην συνέχεια να προβάλλει η δήλωση του Μουσταφά Ακιντζί: «Θέλουμε χάρτες ταυτόχρονα με ημερομηνία για πενταμερή»¹²⁶

Εδώ και αρκετούς μήνες αναλυτές αναφέρουν ότι ο βασικότερος λόγος που η Άγκυρα εμφανίζεται αμετακίνητη στο θέμα των εγγυήσεων είναι ότι δεν θέλει να προβεί σε παραχωρήσεις στο Εδαφικό. Υπό αυτό το πρίσμα εξηγείται το ότι οι δύο βασικές προτάσεις της Τουρκίας στο θέμα της ασφάλειας μοιάζει απίθανο να γίνουν αποδεκτές από Λευκωσία και Αθήνα. Η πρώτη πρόταση είναι η δημιουργία κυρίαρχης Τουρκικής βάσης στο νησί για όσα στρατεύματα παραμείνουν στην Κύπρο. Η δεύτερη, η οποία μάλλον χαρακτηρίζεται ως χειρότερη, είναι η παροχή εγγυήσεων ασφάλειας αποκλειστικά στην Τουρκοκυπριακή συνιστώσα πολιτεία. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά θεωρεί ότι τα Τουρκικά στρατεύματα πρέπει να αποχωρήσουν στο σύνολο τους και αντιπροτείνουν την δημιουργία μιας πολυεθνικής δύναμης στην οποία θα συμμετέχουν κράτη – μέλη της Ε.Ε. όχι όμως από Ελλάδα, Βρετανία και φυσικά Τουρκία.¹²⁷

Μετά από τρεις μέρες εντατικών επαφών και διαπραγματεύσεων τα Ηνωμένα Έθνη ανακοίνωσαν πως «σημειώθηκε σημαντική πρόοδος» και πως έπειτα από αίτημα του Νίκου

¹²⁴ Βλ. Χάρτη 3

¹²⁵ Τα Νέα, 05/11/2016: «Κυπριακό: Παρουσία του Γ.Γ του ΟΗΕ οι διαπραγματεύσεις για το εδαφικό» <http://www.news.in.gr>

¹²⁶ Τα Νέα, 05/11/2016: «Κυπριακό: Παρουσία του Γ.Γ του ΟΗΕ οι διαπραγματεύσεις για το εδαφικό» <http://www.news.in.gr>

¹²⁷ Το Βήμα «Παζάρι για την Κύπρο στην σκιά των Άλπεων» 06/11/2016

Αναστασιάδη αποφασίστηκε από τους δύο ηγέτες να υπάρξει μια διακοπή των διαβουλεύσεων οι οποίες θα έπρεπε να συνεχιστούν στις 20 Νοεμβρίου.¹²⁸

10.2. Δεύτερη φάση στο Μον Πελεράν και αδιέξοδο των συνομιλιών

Στις 20 Νοεμβρίου 2016 ξεκίνησε η δεύτερη φάση των διαπραγματεύσεων. Σε αυτήν την φάση υπήρχε αισιοδοξία ότι η συνάντηση των δυο ηγετών θα σφράγιζε μια ιστορική συμφωνία για σημαντικές πτυχές του προβλήματος και θα οδηγούσε στον καθορισμό ημερομηνίας πολυμερούς διάσκεψης για τα θέματα των εγγυήσεων, κάτι που θεωρήθηκε ότι θα αποτελούσε το τελευταίο βήμα πριν την πολυπόθητη λύση του προβλήματος.

Ας δούμε όμως επιγραμματικά με ποιά δεδομένα ξεκίνησε η δεύτερη φάση των συνομιλιών η οποία και ονομάστηκε από πολλούς «Μον Πελεράν 2»:¹²⁹

Α) *Ποσοστό Εδάφους*: στο ποσοστό εδάφους και αφού ο Αναστασιάδης όρισε το 28,2% και ο Ακιντζί το 29,2% ως το τελευταίο ποσοστό που θα ήταν διατεθειμένοι να αποδεχθούν, έδειχνε ότι η σύγκληση ήταν πολύ κοντά στο ποσοστό που προέβλεπε το σχέδιο Ανάν, δηλαδή το 27,8%¹³⁰

Β) *Επιστροφή*: αφορά τον αριθμό προσφύγων που θα μπορούσαν να επιστρέψουν στα κατεχόμενα υπό Ελληνοκυπριακή διοίκηση. Είναι προφανές ότι από το «κάτι λιγότερο από 80.000» που αποδέχθηκε η πλευρά Ακιντζί, (αφού ξεκίνησε από 45.000), μέχρι «το λιγότερο 90.000» που διατύπωσε η πλευρά Αναστασιάδη, υπάρχει μια μέση λύση όπου κάπου εκεί θα βρεθεί και η χρυσή τομή.

Γ) *Ακτογραμμή*: το σχέδιο Ανάν προέβλεπε ότι η Τουρκοκυπριακή πλευρά θα διατηρούσε το 55% της ακτογραμμής και η Ελληνοκυπριακή το 45%. Με βάση τα όσα συμφωνήθηκαν το ποσοστό ακτογραμμής θα είναι στο 50:50. Εδώ θα πρέπει να τονίσουμε ότι αυτή την στιγμή με την υπάρχουσα κατάσταση η Τουρκοκυπριακή πλευρά κατέχει την σημαντική πλειοψηφία της ακτογραμμής.

Δ) *Ομοσπονδιακά Πάρκα*: τα ομοσπονδιακά πάρκα είναι ένα νέο στοιχείο και πρόκειται για περιοχές που θα υπόκεινται στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση και όχι σε κάποια από τις δύο

¹²⁸ Τα Νέα, 05/11/2016: «Κυπριακό: Παρουσία του Γ.Γ του ΟΗΕ οι διαπραγματεύσεις για το εδαφικό» <http://www.news.in.gr>

¹²⁹ Πολίτης, 20.11.2016: «Πάμε για 28,7% στο εδαφικό-Κοντά η συμφωνία». <http://politis.com.cy/article/pame-gia-287-sto-edafiko-gkaskanis>

¹³⁰ Βλ. Χάρτη 3

πολιτείες. Το θέμα αυτό το οποίο δεν έχει κλείσει ακόμα, θεωρείται πολύ προχωρημένο και η Ελληνοκυπριακή πλευρά διεκδικεί συμπερίληψη και άλλων περιοχών προκειμένου εκεί να επιστρέψουν με όλα τους τα δικαιώματα οι Ελληνοκύπριο πρόσφυγες.

Ε) *Χάρτης και επιστροφή της Μόρφου*: όλα τα στοιχεία δείχνουν (παρά το γεγονός ότι στην πρώτη φάση των συζητήσεων δεν έγινε συγκεκριμένη συζήτηση), ότι εφόσον υπάρχει σύγκλιση στα υπόλοιπα θέματα, η Μόρφου θα επιστρέψει στην Ελληνοκυπριακή διοίκηση. Βέβαιο είναι όμως ότι θα υπάρχει ειδική πρόνοια για όσους από τους σημερινούς διαμένοντες έχουν κάνει επενδύσεις σε Ελληνοκυπριακές περιουσίες. Σχετικά με τον τελικό χάρτη του εδαφικού τα πράγματα είναι σχετικά δύσκολα μια και ο Μουσταφά Ακιντζί έχει κάνει σε όλους γνωστό ότι επιθυμεί ο τελικός χάρτης για το εδαφικό να προκύψει μέσα από μια πολυμερή διάσκεψη προκειμένου την τελική ευθύνη να αναλάβει η Τουρκία.

Τελικά και παρά τις απεγνωσμένες προσπάθειες κυρίως του Ν. Αναστασιάδη για να υπάρχει αποτέλεσμα, οι συνομιλίες οδηγήθηκαν σε αδιέξοδο και κατέρρευσαν. Δεν υπήρξε συμφωνία ούτε στα κριτήρια που αφορούσαν στο ποσοστό εδάφους των συνιστωσών πολιτειών, ώστε αυτά να αποτυπωθούν σε χάρτη, ούτε στον αριθμό επιστροφής προσφύγων και στο ποσοστό ακτογραμμής. Σε κοινό ανακοινωθέν που εξέδωσε ο εκπρόσωπος τύπου των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο αναφέρονταν τα εξής: « *Ο Ελληνοκύπριος ηγέτης κ. Ν. Αναστασιάδης και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Μουσταφά Ακιντζί συμμετείχαν σε σοβαρές και συνεχείς διαπραγματεύσεις τις τελευταίες δυο ημέρες στο Μοντ Πελεράν. Παρά τις καλύτερες προσπάθειες τους, δεν μπόρεσαν να επιτευχθούν οι αναγκαίες περαιτέρω συγκλίσεις σχετικά με τα κριτήρια για την εδαφική αναπροσαρμογή, που θα ανοίξει τον δρόμο για την τελευταία φάση των συνομιλιών. Οι δυο πλευρές αποφάσισαν να επιστρέψουν στην Κύπρο και να συνεχίσουν την προσπάθεια ώστε να βρεθεί τρόπος αυτή να οδηγηθεί προς τα εμπρός. Ο Ειδικός Σύμβουλος του Γενικού Γραμματέα κ. Έσπεν Μπαρθ Άιντα, θα μεταφέρει τις εξελίξεις αυτές στην προσοχή του Γενικού Γραμματέα.*»¹³¹

10.3. Συμφωνία επανάληψης των συνομιλιών και ενεργοποίηση της Ε.Ε

Μετά την κατάρρευση των συνομιλιών και υπό τον φόβο παγώματος της διαδικασίας, αλλά κυρίως υπό την απειλή δημιουργίας «μονομερών λύσεων» από την Τουρκία οι οποίες είναι πιθανόν να περιλαμβάνουν από προσάρτηση του βόρειου τμήματος μέχρι κινήσεις αναγνώρισης του ψευδοκράτους από φίλιες ισλαμικές χώρες (με πρώτο το Πακιστάν), ο διεθνής

¹³¹ In.gr 22/11/2016: Κυπριακό: «Χωρίς αποτέλεσμα οι συνομιλίες για το εδαφικό» <http://news.in.gr/print/?aid=1500116171>

παράγοντας με ενεργό ρόλο του Αντιπροέδρου των ΗΠΑ Τζό Μπάιντεν, αλλά και με παράλληλη στήριξη από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης, κίνησε τα νήματα για επανάληψη των συνομιλιών, κυρίως μετά από παρεμβάσεις στις τρεις πρωτεύουσες (Αθήνα, Λευκωσία, Άγκυρα). Με την άφιξη του Βρετανού Υπουργού εξωτερικών και την επιστροφή του ειδικού αντιπροσώπου του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Έσπεν Μπαρθ Άιντε στην Λευκωσία εγκαινιάστηκε νέα παρέμβαση - πρωτοβουλία στο Κυπριακό πρόβλημα.¹³²

Στις 1 Δεκεμβρίου 2016 Αναστασιάδης και Ακιντζί συμφώνησαν την επανάληψη των διαπραγματεύσεων και την σύγκληση διάσκεψης στην Γενεύη στις 12 Ιανουαρίου 2017. Σε διάγγελμα του ο Πρόεδρος Αναστασιάδης τόνισε μεταξύ άλλων: «*Συνεχίζουμε από το σημείο όπου είχαν διακοπεί οι συνομιλίες ... λαμβάνοντας υπόψη τους σοβαρούς κινδύνους που θα προέκυπταν από ένα παρατεταμένο αδιέξοδο ή και τερματισμό της όλης διαδικασίας.... Τίποτα δεν θεωρείται συμφωνημένο αν δεν επέλθει συνολική συμφωνία επί όλων των θεμάτων*».¹³³

Ο Αναστασιάδης τόνισε ότι πριν από την πραγματοποίηση της διάσκεψης στην Κύπρο θα προηγηθεί εντατική και ουσιαστική συζήτηση επί όλων των θεμάτων συμπεριλαμβανομένων και των κριτηρίων του εδαφικού. Τόνισε ακόμα ότι: «*Η Τουρκική πλευρά έχει αποδεχθεί και δεσμευθεί ότι αποτελεί προϋπόθεση αυτής της διαδικασίας η κατάθεση χάρτη για το εδαφικό σε συγκεκριμένη ημερομηνία. Πρόοδος στα πιο πάνω θέματα θα μας επιτρέψει να βρεθούμε σε ακτίνα συμφωνίας δημιουργώντας τις προϋποθέσεις και προοπτικές επιτυχούς κατάληξης κατά την συζήτηση του κεφαλαιώδους ζητήματος της ασφάλειας και των εγγυήσεων που θα ακολουθήσει, με την πραγματοποίηση της Διάσκεψης για την Κύπρο... Η όποια λύση θα αποτελεί αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης των δυο ηγετών. Και θέλω εκ νέου να τονίσω και να διαβεβαιώσω τον Κυπριακό Ελληνισμό ότι καμία λύση δεν θα τεθεί ενώπιον του αν δεν ικανοποιεί τις προσδοκίες και δεν απαντά στις εύλογες ανησυχίες του*».¹³⁴

Πράγματι στις 05 Δεκεμβρίου 2016 ξεκίνησαν οι συνομιλίες σε συνάντηση των διαπραγματευτών Ανδρέα Μαυρογιάννη και Οζντίλ Ναμί και των ομάδων τους, με την συμμετοχή της Αναπληρώτριας Ειδικής Συμβούλου του Γ.Γ. του ΟΗΕ για την Κύπρο, Ειδικής Αντιπροσώπου του Γ.Γ στο νησί, Ελίζαμπεθ Σπέχαρ. Παράλληλα ο Ειδικός Σύμβουλος του Γ.Γ του ΟΗΕ Έσπεν Μπαρθ Άιντε ξεκίνησε συνομιλίες και επαφές στην Άγκυρα με τον Τούρκο

¹³² In.gr, 28/11/2016: «Κυπριακό: Παρεμβάσεις για λύση μέσης τομής»
<http://news.in.gr/print/?aid=1500117436>

¹³³ Liberal, 02/12/2016, «Ν. Αναστασιάδης: Σημαντική εξέλιξη η απόφαση της επανέναρξης των συνομιλιών για το Κυπριακό», <http://liberal.gr/arthro/98132/epikairotikta/2016/n-anastasiadis-simantiki-exelixa-i-apofasi-tis-epanenarxis-ton-sunomilion-gia-to-Kypriako.html>

¹³⁴ In.gr, 02/12/2016: Αναστασιάδης: «Συνεχίζουμε από το σημείο που διακόπηκαν οι συνομιλίες»
<http://news.in.gr/print/?aid=1500118691>

Υπουργό Εξωτερικών Μελβούτ Τσαβούσογλου, αλλά και ειδικούς συμβούλους του προέδρου Ερντογάν.¹³⁵

Με αφορμή την επικείμενη διάσκεψη της Γενεύης η Τουρκία, δια μέσω του Τουρκοκύπριου ηγέτη, εκδήλωσε την διάθεση για παραχώρηση εδαφών έναντι ίσης νομής ομοσπονδιακών εξουσιών. Η Λευκωσία από την πλευρά της διαμήνυσε ότι εφόσον επιστραφεί η κωμόπολη της Μόρφου, η οποία και αποτελεί το μήλο της έριδος στο εδαφικό, δεν θα απαιτήσει να την εγκαταλείψουν όσοι κατοικούν σήμερα εκεί και σε τέτοια περίπτωση θα μπορούσε να συναινέσει στην πάγια Τουρκική αξίωση για εκ περιτροπής προεδρία, δηλαδή τρία χρόνια Έλληνας και δύο χρόνια Τούρκος στο αξίωμα του Προέδρου του ομόσπονδου Κράτους.¹³⁶

Σε σχέση με το φλέγον ζήτημα της ασφάλειας και των εγγυήσεων υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις, καθώς η εμπλοκή σε αυτό των εγγυητριών δυνάμεων της συνθήκης του 1960 καθιστά περίπλοκη την λύση του. Για το θέμα αυτό τα Ηνωμένα Έθνη σε πλήρη συνεργασία με Ε.Ε αλλά και Ελλάδα Τουρκία και Βρετανία, επεξεργάζονται φόρμουλα αναθεώρησης των συνθηκών Συμμαχίας και Εγγυήσεων του 1960 κάτι που φαίνεται εφικτό από την στιγμή που Βρετανία και Ελλάδα έχουν δηλώσει ότι δεν επιθυμούν να παραμείνουν εγγυητές της ομόσπονδης Κύπρου. Από την πλευρά της η Τουρκία, έχει μεν δηλώσει ότι συζητάει το θέμα, ωστόσο με κάθε τρόπο προσπαθεί να διατηρήσει το επεμβατικό της δικαίωμα στο Τουρκοκυπριακό συνιστών κρατίδιο. Για την Ελληνοκυπριακή πλευρά αυτό θεωρείται αδιανόητο. Υποστηρίζει ότι η συνθήκη εγγυήσεως πρέπει να καταργηθεί μια και δεν νοούνται εγγυητικά δικαιώματα τρίτης χώρας σε Ευρωπαϊκό έδαφος, γεγονός που σε κάθε περίπτωση είναι αντίθετο και παραβιάζει το Ευρωπαϊκό κεκτημένο και διαμηνύει με κάθε τρόπο ότι ίσως είναι και το ζήτημα που θα οδηγήσει την διεθνή διάσκεψη σε αποτυχία.¹³⁷

Γεγονός είναι πάντως ότι το θέμα των εγγυήσεων έχει προκαλέσει την σφοδρή αντίδραση αξιωματούχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Χαρακτηριστικές είναι οι δηλώσεις του Προέδρου της Συμμαχίας Φιλελευθέρων και Δημοκρατών και πρώην Πρωθυπουργού του Βελγίου Γκι Φερχόφστατ, ο οποίος ανάμεσα σε άλλα αναφέρει ότι η επίλυση του Κυπριακού προβλήματος κάτω από την ομπρέλα ξένων εγγυητών, αντί υπό την αιγίδα της Ε.Ε, δεν θα είναι προς όφελος ούτε της ίδιας της Ευρώπης. Συγκεκριμένα σε δηλώσεις του στην εφημερίδα "Καθημερινή" δήλωσε : *«Είναι όντως σκάνδαλο το γεγονός ότι δεν είναι η Ε.Ε το Σώμα που τελικά θα βρει λύση για το Κυπριακό. Η Κύπρος είναι κομμάτι της Ευρώπης εξάλλου. Δεν*

¹³⁵ Πολίτης, 05/12/2016, «Επαναρχίζουν σήμερα οι συναντήσεις των διαπραγματευτών». <http://politis.com.cy/article/epanarchizoy-n-simera-i-sinantisis-ton-diapragmatefton>

¹³⁶ In .gr, 06/12/2016, «Κυπριακό: Η Άγκυρα δίνει έδαφος έναντι ίσης νομής εξουσιών» <http://news.in.gr/print/?aid=1500119205>

¹³⁷ Πολίτης, 06/12/2016, Άρθρο Διονύσης Διονυσίου. «Η νέα φόρμουλα για την ασφάλεια» <http://politis.com.cy/article/nea-formoula-gia-to-thema-tis-asfalias>

κατανοώ γιατί πρέπει να δίνουμε εργολαβικά (outsource) το Κυπριακό σε τρίτους... Πρέπει να σταματήσουμε να πουλάμε την προστασία μας σε τρίτους. Ως Ευρωπαϊκή Ένωση δεν πρέπει να το ανεχόμαστε.»¹³⁸

Σε αυτό το κλίμα των αντιδράσεων και υπό την ορατή κατάληξη της διαδικασίας των διαπραγματεύσεων (θετικά ή αρνητικά), η εμπλοκή και η ενεργοποίηση της Ε.Ε αυξήθηκε κατακόρυφα. Στις 25 Νοεμβρίου ο Πρόεδρος της Κυπριακής δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης ενημέρωσε σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχε την Ύπατη Εκπρόσωπο της Ε.Ε για την Εξωτερική Πολιτική και την Πολιτική Ασφάλειας κα. Φεντερίκα Μογκερίνη για τις εξελίξεις στο Κυπριακό.¹³⁹

Από την πλευρά του ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Μουσταφά Ακιντζί για το ίδιο θέμα ταξίδεψε στις Βρυξέλλες και είχε συναντήσεις με τον Πρόεδρο της Κομισιόν Ζαν Κλωντ Γιούνκερ, αλλά και τον Πρόεδρο του Ευρωκοινοβουλίου Μάρτιν Σούλτς. Χαρακτηριστικές είναι οι δηλώσεις του στα κατεχόμενα πριν αναχωρήσει για Βρυξέλλες: «*Αν επιτευχθεί συμφωνία στη Γενεύη η Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου (κατά την έκφραση του), θα πάρει τη θέση της ως ίση πολιτεία, στο διεθνές δίκαιο και την Ευρωπαϊκή Ένωση.*»¹⁴⁰ Οι δηλώσεις αυτές παραμονή της κρίσιμης διάσκεψης της Γενεύης καταδεικνύουν περίτρανα ότι η Ε.Ε και το κεκτημένο αποτελούν καταλυτικό παράγοντα λύσης του προβλήματος.

Δεν είναι τυχαία άλλωστε η επίσκεψη του Γάλλου προέδρου Φρανσουά Ολάντ, στις 9 Δεκεμβρίου στην Λευκωσία. Στην συνάντηση που είχαν και στην οποία δηλώθηκε η αμέριστη στήριξη της Γαλλίας για επίτευξη λύσης, διατυπώθηκε στις δηλώσεις του Γάλλου Προέδρου και μέσα από την κοινή συνέντευξη τύπου ότι: «*έρχομαι για να στηρίξω τις διαπραγματεύσεις για λύση στο Κυπριακό.. Οι συζητήσεις έχουν προχωρήσει. Αυτό που πρέπει να κάνουμε είναι να στηρίζουμε τη διαδικασία. Όσο αφορά το πλαίσιο των διαπραγματεύσεων η Ευρώπη πρέπει να είναι παρούσα..... το Κυπριακό που έχει κρατήσει πολλά χρόνια, πρέπει να βρει τη λύση του* » και στις δηλώσεις του Ν. Αναστασιάδη: «*Μια λύση δεν μπορεί παρά να είναι απόλυτα συμβατή με το Ευρωπαϊκό κεκτημένο. Μια λύση που υπαγορεύει πως ένα μέλος της Ε.Ε δεν χρειάζεται εγγυήσεις*»¹⁴¹

¹³⁸ Sigamalive, ΚΥΠΕ 06/11/2016, « Φερχόφστατ: Λύση στο Κυπριακό μόνο υπο την ομπρέλα της ΕΕ» <http://www.sigamalive.com/news/kypriako/377347/ferxofstat-lysi-sto-kypriako-mono-ypo-tin-omprela-tis-ee>

¹³⁹ Πολίτης, 24/11/2016, «Τηλεφωνική επικοινωνία Αναστασιάδη – Μογκερίνη». <http://politism.com.cy/article/tilefiniki-epikinonia-anastasiadi---mogkerini#.WDchYQLIwZA.facebook>

¹⁴⁰ Πολίτης, 06/12/2016, «στις Βρυξέλλες ο Ακιντζί – Συναντήσεις με Γιούνκερ και Σούλτς.» <http://politism.com.cy/article/stis-vrixelles-o-akintzi-sinantisis-me-giounker-ke-soults>

¹⁴¹ Liberal, 09/12/2016, «Fr. Hollande: Η Ευρώπη πρέπει να είναι παρούσα στις διαπραγματεύσεις στο Κυπριακό». <http://www.liberal.gr/arthro/99710/epikairotita/2016/Fr-Hollande-i-europi-prepei-na-einai-parousa-stis-diapragmateuseis-sto-kypriako.html>

Σε κάθε περίπτωση ο οδικός χάρτης των συζητήσεων, όπως έχουν και οι δυο πλευρές συμφωνήσει, θα προχωρήσει έτσι ώστε στην συνάντηση της Γενεύης να παρουσιαστούν χάρτες στις 11 Ιανουαρίου και την επομένη στις 12 να συγκληθεί η διεθνής διάσκεψη, η οποία θα συζητήσει και το φλέγον θέμα των εγγυήσεων.¹⁴²

¹⁴² Πολίτης, 05/12/2016, «Τεστ 36 ημερών μέχρι την Γενεύη» <http://politis.com.cy/article/test-36-imeron-mecri-ti-genevi>

11. Συμπεράσματα

Έχοντας διατρέξει χρονικά όλες τις περιόδους από το 1990, ημερομηνία που επίσημα υποβλήθηκε η αίτηση ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έως σήμερα και αφού σε κάθε ξεχωριστή περίοδο εξετάστηκε η συμβολή και ο ρόλος που διαδραμάτισε η Ε.Ε στην διαδικασία επίλυσης, μπορούμε πλέον ξεκάθαρα να τοποθετηθούμε για το αν η διαδικασία επηρεάστηκε από την ενταξιακή προοπτική αρχικά και την Ευρωπαϊκή πορεία της Κύπρου μεταγενέστερα, μετά από την ημερομηνία ορόσημο της ένταξης το 2004.

Στο πολιτικό πεδίο η αρχική ενδοκοινοτική – ενδοκυπριακή διένεξη, η οποία στην πορεία και μετά την επέμβαση το 1974 αναδείχθηκε σε διεθνής, μετά από την ένταξη της Κύπρου κατέληξε να είναι κυρίως, αλλά όχι μόνο, ένα Ευρωπαϊκό πρόβλημα προς επίλυση. Η «Ευρωπαϊκοποίηση» του προβλήματος επικέντρωσε το ενδιαφέρον των κρατών – μελών που σε καμία περίπτωση δεν θα ήθελαν να δουν να συνεχίζεται η διχοτόμηση ενός μέλους της Ένωσης πολύ δε περισσότερο να δουν να επηρεάζονται οι αρχές και οι αξίες της Ε.Ε με μια λύση που δεν θα ήταν απόλυτα ευθυγραμμισμένη με το κοινοτικό κεκτημένο.

Αλλαγές και μετεξελίξεις προκάλεσε η Ε.Ε σε κάθε πεδίο της δραστηριότητας στο νησί. Το πλεονέκτημα της ενιαίας αγοράς και του ενιαίου νομίσματος έδωσε συγκριτικά πλεονεκτήματα σε παραγωγούς και καταναλωτές εξασφαλίζοντας παράλληλα συνθήκες μακροοικονομικής σταθερότητας και ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Η χρηματοδότηση μεγάλων και μικρών έργων υποδομής καθώς και η επίσημη τοποθέτηση της Ε.Ε ότι προτίθεται να παρέχει οικονομική βοήθεια προκειμένου να καλυφθεί το κόστος επανένωσης αποτέλεσε διακήρυξη που συνέβαλε τα μέγιστα στην προοπτική επίλυσης του προβλήματος.

Στο εμπόριο με την κατάργηση δασμών και περιορισμών οι επιχειρήσεις αναβάθμισαν την λειτουργία τους και έγιναν ανταγωνιστικές. Επίσης συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού όπως άνεργοι, γυναίκες, νέοι, αξιοποίησαν ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία και επιδοτήθηκαν προκειμένου να καινοτομήσουν και να επενδύσουν σε έρευνα και τεχνολογία. Στον αγροτικό τομέα εκτός από το ότι αναγνωρίστηκε η ιδιαιτερότητα της μικρής Κυπριακής αγροτικής οικονομίας, δόθηκαν επιδοτήσεις για ειδικές καλλιέργειες και διατηρήθηκε το καθεστώς χρηματοδότησης από εθνικούς πόρους.

Στις μεταφορές εκτός από έργα υποδομής όπως λιμάνια, αεροδρόμια, οδικά δίκτυα, τα οποία επιδοτήθηκαν από κοινοτικούς πόρους υιοθετήθηκαν κανονισμοί και οδηγίες σχετικές με την ασφάλεια και την κατανάλωση ρύπων. Προωθήθηκε ακόμα η αειφόρος ανάπτυξη μέσα από την ενίσχυση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας και μέσα από κοινοτικά σχέδια για τον

περιορισμό της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Στον τομέα της υγείας έμφαση δόθηκε στην αναβάθμιση του επιπέδου υγείας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης καθώς και στον περιορισμό των γενικότερων κινδύνων στην δημόσια υγεία.

Τέλος αναβαθμίστηκε το πολιτιστικό και εκπαιδευτικό τοπίο στην Κύπρο με την εισροή Ευρωπαϊκών κεφαλαίων και προγραμμάτων και στον τουρισμό δόθηκαν επιδοτήσεις για ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών όπως ο Θρησκευτικός, ο αγροτουρισμός και ο περιπατητικός τουρισμός. Στον τομέα δε του τουρισμού είναι βέβαιο ότι σε περίπτωση λύσης και ένωσης της νήσου η αναβάθμιση και η εξέλιξη θα είναι ραγδαία μια και θα αναπτυχθούν τουριστικά περιοχές στα κατεχόμενα, αλλά και θα εμπεδωθεί το αίσθημα ασφάλειας στην περιοχή, συνθήκη αναγκαία για την ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας.

Η ένταξη λοιπόν ολόκληρης της νήσου στην Ε.Ε αποτελεί πρόκληση για συμβιβασμό προς την Τουρκοκυπριακή πλευρά η οποία σε πολλές περιπτώσεις και αντιλαμβανόμενη το υψηλό κόστος της μη ένταξης προσήλθε στο τραπέζι του διαλόγου έχοντας προσπεράσει αξιώσεις και διεκδικήσεις που δεν ήταν συμβατές με τις Ευρωπαϊκές αρχές.

Από την πλευρά της η Ελληνοκυπριακή πλευρά δεν πρέπει να ξεχνά πως η αποδοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας ως μέλους της Ε.Ε έγινε με την ξεκάθαρη προϋπόθεση ότι θα υποστήριζε τις προσπάθειες για την επίτευξη λύσης στην βάση μιας διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας με πολιτική ισότητα (όχι αριθμητική) και ότι άλλη λύση δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτή από την Ε.Ε και τα Ηνωμένα Έθνη.¹⁴³

Η προοπτική επανένωσης σε μια δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία και η ένταξη στην Ε.Ε αποτελεί, τόσο για τους Ελληνοκύπριους όσο κυρίως για τους Τουρκοκύπριους, μια πρόκληση και πρόσκληση ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού, που απαιτεί νέες νοοτροπίες και νέους ρυθμούς εργασίας. Το ζητούμενο είναι η ισότιμη και αποτελεσματική συμμετοχή των δύο κοινοτήτων στο ευρωπαϊκό πλαίσιο αρχών και πρακτικών και η αξιοποίηση των τεράστιων δυνατοτήτων της «μεγάλης Ευρώπης».¹⁴⁴

¹⁴³ Γιώργος Βασιλείου, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους. Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010), 570

¹⁴⁴ Γιώργος Βασιλείου, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*. Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. (Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2010), 160 332-345

12. Χρονολόγιο¹⁴⁵

4 Ιουλίου 1990: Η Κυπριακή Δημοκρατία υπέβαλε αίτηση ένταξης στην *ΕΟΚ-ΕΕ*, φιλοδοξώντας όχι μόνο στη συμμετοχή σε μια ισχυρή οικονομική και πολιτική ένωση αλλά και σε μία δίκαιη λύση του Κυπριακού προβλήματος.

Ιούλιος – Αύγουστος 1992: Συζήτηση και υποβολή μια; «Δέσμης Ιδεών» για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος εκ μέρους του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, κ. Μπούτρος Γκάλι. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά αποδέχθηκε τις Ιδέες ως βάση για διαπραγματεύσεις. Η Τουρκοκυπριακή πλευρά τις απέρριψε.

Φεβρουάριος 1993: Ο Κληρίδης, ο οποίος στην προεκλογική του εκστρατεία είχε συνηγορήσει υπέρ μίας πιο διεκδικητικής πολιτικής στο Κυπριακό πρόβλημα, υπερίσχυσε του Βασιλείου με οριακή διαφορά και εξελέγη Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Ιούνιος 1993: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε τη Γνωμοδότηση της αναφορικά με την αίτηση της Κύπρου για ένταξη στην ΕΟΚ/ΕΕ. Η Κύπρος θεωρείτο κατάλληλη υποψήφια για ένταξη και ορίστηκε ημερομηνία για επαναξιολόγηση της κατάστασης εν όψει των προσπαθειών που καταβάλλονταν από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ για πολιτική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος. Η Επιτροπή θεωρούσε την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος ως προϋπόθεση για ένταξη.

Οκτώβριος 1993: Οι κυβερνήσεις Ελλάδας και Κύπρου συμφώνησαν στη δημιουργία ενός κοινού αμυντικού μηχανισμού (του Ενιαίου Αμυντικού Δόγματος), και σε μία προσπάθεια περαιτέρω ενίσχυσης της άμυνας της Μεγαλονήσου, η Κυπριακή κυβέρνηση αποφάσισε (το 1996) να αγοράσει και να εγκαταστήσει στην Κύπρο το Ρωσικό αντιπυραυλικό σύστημα αεράμυνας S-300. Αυτή η απόφαση αντιμετώπισε την έντονη αντίδραση της Τουρκίας καθώς και αρκετών Δυτικών χωρών, οι οποίες πίστευαν ότι η ανάπτυξη αυτού του συστήματος στην Κύπρο θα είχε αποσταθεροποιητικό αντίκτυπο στην περιοχή. Η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας τελικά αποφάσισε (στα τέλη του 1998) να μην φέρει τους πυραύλους S-300 στην Κύπρο - ακολούθως αυτοί εγκαταστάθηκαν στην Κρήτη. Στη θέση τους εγκαταστάθηκαν αντιαεροπορικά συστήματα μικρότερου βεληνεκούς.

6 Μαρτίου 1995: Το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ αποφάσισε να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Κύπρο έξι μήνες μετά το τέλος της Διακυβερνητικής Συνόδου.

Ιούνιος 1997: οι ΗΠΑ εγκαινιάζουν νέες πρωτοβουλίες για την προώθηση λύσης στο Κυπριακό πρόβλημα. Οι πρωτοβουλίες οι οποίες συνόδευαν τις προσπάθειες που γίνονταν από τα Ηνωμένα Έθνη, ήταν ο πρόδρομος της συνεχιζόμενης διαδικασίας η οποία ξεκίνησε το 1999

¹⁴⁵ Ανδρέας Θεοφάνους, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. (Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006), 322-336

και οδήγησε στο σχέδιο Ανάν.

Φεβρουάριος 1998: Ο Κληρίδης επανεξελέγη Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Μάρτιος 1998: Έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Κυπριακή κυβέρνηση ανταποκρινόμενη θετικά σε παροτρύνσεις πρότεινε στους Τουρκοκύπριους να διορίσουν εκπροσώπους στη διαπραγματευτική ομάδα, η πρόταση όμως απορρίφθηκε.

31 Αυγούστου 1998: Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ρ. Ντενκτάς υπέβαλε προτάσεις για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος πάνω σε συνομοσπονδιακή βάση, επισημοποιώντας έτσι την διαφωνία της Τουρκικής πλευράς σε ομοσπονδιακή λύση.

Νοέμβριος 1999: Αρχίζει μια εντατική διαδικασία του ΟΗΕ, για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος με την Ισχυρή παρότρυνση των ΗΠΑ και της Βρετανίας.

Δεκέμβριος 1999: η σύνοδος κορυφής του Ελσίνκι αναγόρευσε την Τουρκία σε υποψήφια για ένταξη χώρα. Σε σχέση με το κυπριακό η Ε.Ε αποφάσισε ότι η επίλυση του Κυπριακού προβλήματος δεν αποτελούσε προϋπόθεση για την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε, αν και θεωρούσε μια τέτοια εξέλιξη ως επιθυμητή και πολύ θετική.

5 Ιουλίου – 10 Νοεμβρίου 2000: Μετά από τρεις γύρους συνομιλιών εκ του σύνεγγυς μεταξύ του Ελληνοκύπριου και του Τουρκοκύπριου ηγέτη δεν σημειώθηκε καμία ουσιαστική πρόοδος.

Σεπτέμβριος 2001: Ο γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν κάλεσε τις δύο πλευρές να ξαναρχίσουν τις διαπραγματεύσεις. Αν και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ντενκτάς απέρριψε την πρόσκληση ο Πρόεδρος Κληρίδης είπε ότι ήταν έτοιμος για διαπραγματεύσεις.

5 Δεκεμβρίου και 29 Δεκεμβρίου 2001: οι δύο ηγέτες μετά από την λεγόμενη «διπλωματία των δείπνων» συμφώνησαν να αρχίσουν απευθείας διαπραγματεύσεις στις αρχές του επόμενου έτους.

16 Ιανουαρίου – 26 Σεπτεμβρίου 2002: Πέντε γύροι συνομιλιών μεταξύ των δύο πλευρών έλαβαν χώρα στην Κύπρο. δεν σημειώθηκε καμία πρόοδος και ο πέμπτος γύρος κατέληξε σε αδιέξοδο.

3 Νοεμβρίου 2002: το κόμμα δικαιοσύνης και ανάπτυξης του Ταγίπ Ερντογάν κέρδισε τις Τουρκικές κοινοβουλευτικές εκλογές και ο Ερντογάν έγινε Πρωθυπουργός της Τουρκίας τον Μάρτιο του 2003.

11 Νοεμβρίου 2002: Ο Αλβάρο ντε Σότο, ο ειδικός απεσταλμένος στην Κύπρο του Γ.Γ του ΟΗΕ, υπέβαλε προς τους δύο ηγέτες την πρώτη έκδοση του καλούμενου «σχεδίου Ανάν» ως βάση συμφωνίας για την συνολική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος ηγεσία της Ελληνοκυπριακής πλευράς δέχθηκε το σχέδιο ως βάση διαπραγμάτευσης, οι Ελληνοκύπριοι όμως εξέφρασαν σοβαρές ανησυχίες. Αν και ο Ντενκτάς απέρριψε το σχέδιο η τεράστια πλειοψηφία των Τουρκοκυπρίων εξέφρασε την έντονη προτίμηση της για λύση σύμφωνα με το

προτεινόμενο σχέδιο, έτσι ώστε να ενταχθούν στην Ε.Ε.

10 Δεκεμβρίου 2002: Εν όψει της Συνόδου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην Κοπεγχάγη, κατά την οποία τα κράτη- μέλη της ΕΕ αναμενόταν να προσκαλέσουν την Κύπρο (καθώς και εννέα άλλες υποψήφιες χώρες) για ένταξη στην ΕΕ, ένα αναθεωρημένο Σχέδιο (Σχέδιο Ανάν ΙΙ) υποβλήθηκε προς τον Ελληνοκύπριο και τον Τουρκοκύπριο ηγέτη με στόχο τη διασφάλιση μιας συμφωνίας πριν από την κατάληξη των Συμπερασμάτων της Προεδρίας της ΕΕ.

12-13 Δεκεμβρίου 2002: Ο Ελληνοκύπριος και Τουρκοκύπριος ηγέτης κλήθηκαν στην Κοπεγχάγη, όπου συνεδρίαζε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αλλά και πάλι δεν επιτεύχθηκε συμφωνία. Ο Ραούφ Ντενκτάς απέρριψε την πρόσκληση και έστειλε εκπρόσωπο του στην Κοπεγχάγη. Η Κύπρος προσκλήθηκε να ενταχθεί στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν θεώρησε την Τουρκία έτοιμη να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις.

16 Φεβρουαρίου 2003: Ο Τάσος Παπαδόπουλος, ένας βετεράνος Ελληνοκύπριος πολιτικός και ένθερμος συνήγορος των ουσιαστικών τροποποιήσεων στο Σχέδιο Ανάν ούτως ώστε αυτό να καταστεί λειτουργικό και βιώσιμο, εξελέγη Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

26 Φεβρουαρίου 2003: Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ επισκέφθηκε την Κύπρο (για δεύτερη φορά μέσα σε ένα χρόνο) και υπέβαλε τη δεύτερη τροποποιημένη μορφή των προτάσεών του για συνολική διευθέτηση του Κυπριακού προβλήματος (Σχέδιο Ανάν ΙΙΙ). Κάλεσε τους Κυπρίους ηγέτες, καθώς και εκπροσώπους της Ελλάδας και της Τουρκίας, σε συνομιλίες στη Χάγη στις 10 και 11 Μαρτίου.

9-11 Μαρτίου 2003: Οι απαιτήσεις του Ντενκτάς για τροποποιήσεις και η αρνητική στάση της Τουρκίας αναφορικά με τις πτυχές ασφαλείας του Σχεδίου Ανάν οδήγησαν τη συνάντηση της Χάγης σε αδιέξοδο, και ο κ. Ανάν ανακοίνωσε την κατάρρευση της διαδικασίας.

9- Απριλίου 2003: Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ψηφίζει υπέρ της ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε

16 Απριλίου 2003: Ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος και ο Υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Ιακώβου υπέγραψαν στην Αθήνα εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας, τη Συνθήκη προσχώρησης στην ΕΕ.

23 Απριλίου 2003: Αισθανόμενος την πίεση εκ μέρους της τεράστιας πλειοψηφίας των Τουρκοκυπρίων, οι οποίοι απογοητεύθηκαν βαθύτατα από την έλλειψη λύσης στο Κυπριακό, το καθεστώς Ντενκτάς ανακοίνωσε τη μερική άρση των περιορισμών στην ελεύθερη διακίνηση μέσω της διαχωριστικής γραμμής στην Κύπρο. Χιλιάδες Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι άρχισαν να διασχίζουν τα σημεία ελέγχου και να διακινούνται σχεδόν σε όλη την επικράτεια της Μεγαλονήσου.

30 Απριλίου 2003: Η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας ανακοίνωσε μία δέσμη μέτρων με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης εκ μέρους των Τουρκοκυπρίων στις υπηρεσίες της Κυπριακής Δημοκρατίας και την οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ Ελληνοκυπρίων και

Τουρκοκυπρίων.

14 Δεκεμβρίου 2003: Διεξάγονται «Κοινοβουλευτικές εκλογές» στην «ΤΔΒΚ». Η σημασία των εκλογών ήταν ότι ο Ραούφ Ντενκτάς απώλεσε δυνάμεις και προηγήθηκε ο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ του Ρεπουμπλικανικού κόμματος ο οποίος έγινε Πρωθυπουργός», δημιουργώντας μία κυβέρνηση συνασπισμού με το Δημοκρατικό Κόμμα του οποίου ο ηγέτης, ο γιος του Ντενκτάς, Σερτάρ, διορίστηκε «Υπουργός Εξωτερικών».

17 Δεκεμβρίου 2003: Ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος απηύθυνε επιστολή προς τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, ζητώντας του να αναλάβει μια νέα πρωτοβουλία για το Κυπριακό πρόβλημα με στόχο την αναζήτηση λύσης πριν την 1η Μαΐου 2004, όταν η Κύπρος επρόκειτο να προσχωρήσει στην ΕΕ.

Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2004: Σε συνάντηση με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, ο Τούρκος Πρωθυπουργός Ερντογάν διαβίβασε την πρόθεση της Τουρκίας για θετική και εποικοδομητική στάση στην περίπτωση που ο κ. Ανάν θα προχωρούσε σε μια νέα πρωτοβουλία για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος. Ο Τούρκος Πρωθυπουργός Ερντογάν συνάντησε τον Πρόεδρο Μπους στον Λευκό Οίκο και συμφώνησαν πάνω σε κάποιες «αρχές». Ο Πρόεδρος Μπους συνάντησε τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Κόφι Ανάν στον Λευκό Οίκο και τον ενεθάρρυνε να εγκαινιάσει μια νέα πρωτοβουλία για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος. Στις τρεις αυτές συναντήσεις καθορίστηκε το τελικό Σχέδιο το οποίο ο ΟΗΕ θα κατάθετε (μετά από τις συνομιλίες και την επιδιαιτησία) - Σχέδιο που θα αποδεχόταν η Τουρκική πλευρά και θα απέρριπταν οι Ελληνοκύπριοι.

4 Φεβρουαρίου 2004: Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν απηύθυνε επιστολές προς τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων, προσκαλώντας τους στη Νέα Υόρκη ώστε να συμφωνήσουν, σε αυστηρό χρονοδιάγραμμα, την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος. Σε επιστολές προς τους Πρωθυπουργούς της Ελλάδας και της Τουρκίας, ο κ. Ανάν τους ζήτησε να συμφωνήσουν πάνω στις πτυχές ασφάλειας της λύσης και να βοηθήσουν τις δύο πλευρές να ξεπεράσουν τις ανησυχίες τους αναφορικά με το Σχέδιό του.

10-13 Φεβρουαρίου 2004: Ο Ελληνοκύπριος και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, καθώς και υψηλόβαθμοι αξιωματούχοι της Ελλάδας, της Τουρκίας, της Βρετανίας και των ΗΠΑ, συναντήθηκαν στη Νέα Υόρκη και μετά από τρεις μέρες εντατικών διαβουλεύσεων, κατέληξαν σε συμφωνία επί της διαδικασίας - διαδικασίας η οποία στην ουσία «κλείδωνε» το Σχέδιο Ανάν και το παρέπεμπε σε δημοψηφίσματα πριν από την 1η Μαΐου 2004. Συγκεκριμένα, στην απουσία συμφωνίας εκ μέρους των δύο πλευρών, ο Γενικός Γραμματέας θα χρησιμοποιούσε τη διακριτική του ευχέρεια για να οριστικοποιήσει το κείμενο το οποίο θα τίθετο ενώπιον των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων σε ταυτόχρονα δημοψηφίσματα στις 21 Απριλίου (την επέτειο του στρατιωτικού πραξικοπήματος του 1967 στην Ελλάδα).

19 Φεβρουαρίου - 31 Μαρτίου 2004: Δύο γύροι συνομιλιών στη Λευκωσία και στο Μπούργκενστοκ της Ελβετίας αντιστοίχως, δεν οδήγησαν σε καμία συμφωνία. Ασκώντας διαμεσολάβηση, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ οριστικοποίησε το Σχέδιό του με τίτλο «Συνολική Διευθέτηση του Κυπριακού Προβλήματος», το οποίο επρόκειτο να τεθεί σε δημοψηφίσματα στις 24 Απριλίου 2004.

7 Απριλίου 2004: Μιλώντας τόσο ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας όσο και ως ηγέτης της Ελληνοκυπριακής κοινότητας, ο Τάσος Παπαδόπουλος, σε ένα ιστορικό και δραματικό τηλεοπτικό διάγγελμα, κάλεσε τους Ελληνοκυπρίους να απορρίψουν το Σχέδιο Ανάν στο δημοψήφισμα.

24 Απριλίου 2004: Τα δύο ταυτόχρονα δημοψηφίσματα διενεργήθηκαν μεταξύ της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Οι Ελληνοκύπριοι απέρριψαν το Σχέδιο με πλειοψηφία 75,8 ενώ οι Τουρκοκύπριοι και οι έποικοι το ενέκριναν με πλειοψηφία 64,9.

1 Μαΐου 2004: Η Κυπριακή Δημοκρατία καθίσταται μέλος της ΕΕ.

3 Ιουνίου 2004: Ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ υπέβαλε την έκθεσή του προς το Συμβούλιο Ασφαλείας στα πλαίσια της αποστολής του καλών υπηρεσιών στην Κύπρο. Σε αυτήν επέρριπτε την ευθύνη στον Πρόεδρο Παπαδόπουλο και τους Ελληνοκυπρίους για την αποτυχία των προσπαθειών για την επίλυση του Κυπριακού προβλήματος.

9 Ιουνίου 2004: Η λεπτομερής επιστολή του Προέδρου Παπαδόπουλου σε απάντηση της έκθεσης του Γενικού Γραμματέα κυκλοφόρησε στα 15 μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας ως επίσημο έγγραφο.

Μάιος - Αύγουστος 2004: Συζητήσεις σε διάφορα επίπεδα για τρόπους τερματισμού της οικονομικής απομόνωσης των Τουρκοκυπρίων. Η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας τόνισε ότι δεν θα έπρεπε να παρακαμφθεί σε οποιοσδήποτε διευθετήσεις επρόκειτο να γίνουν γι' αυτό το σκοπό. Περαιτέρω, υιοθέτησε μέτρα με στόχο τη βελτίωση των οικονομικών συνθηκών και την προώθηση της ευημερίας των Τουρκοκυπρίων.

23 Σεπτεμβρίου 2004: Ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος προσφωνεί τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, σκιαγραφώντας τις θέσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας σε σχέση με το Κυπριακό πρόβλημα.

17 Δεκεμβρίου 2004: Στη Σύνοδο Κορυφής στις Βρυξέλλες, οι ηγέτες της ΕΕ αποφάσισαν την έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία στις 3 Οκτωβρίου του επόμενου χρόνου. Η Τουρκία δεσμεύτηκε να υπογράψει, πριν από αυτή την ημερομηνία, Πρωτόκολλο επέκτασης της τελωνειακής της ένωσης με τα δέκα νέα κράτη-μέλη της Ένωσης περιλαμβανομένης και της Κυπριακής Δημοκρατίας.

14-22 Μαΐου 2005: Ο Διευθυντής του Διπλωματικού Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας, κ. Τάσος Τζιωνής, κατέθεσε στον Βοηθό Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών για Πολιτικές Υποθέσεις, Σερ Κίραν Πρέντεργκαστ, τις περιοχές ανησυχίας της Ελληνοκυπριακής πλευράς για το Σχέδιο Ανάν.

Τέλη Μαΐου / Αρχές Ιουνίου 2005: Ο Βοηθός Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Σερ Κίραν Πρέντεργκαστ επισκέφθηκε την Κύπρο για να σταθμίσει τις διαθέσεις των δύο πλευρών για το ενδεχόμενο έναρξης νέας προσπάθειας επίλυσης του Κυπριακού.

30 Ιουνίου 2005: Η Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας ενέκρινε την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη. [Είχε προηγηθεί η απόρριψη της σε δημοψηφίσματα στη Γαλλία (29 Μαΐου 2005) και την Ολλανδία (1 Ιουνίου 2005)].

3 Ιουλίου 2005: Οι Πρωθυπουργοί της Ελλάδας και της Τουρκίας, Κωνσταντίνος Καραμανλής και Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, εγκαινίασαν στον Έβρο αγωγό φυσικού αερίου που θα μεταφέρει αέριο από την περιοχή του Καυκάσου στην Ευρώπη. Και οι δύο ηγέτες τόνισαν τον ιστορικό και στρατηγικό χαρακτήρα του έργου, το οποίο θεωρήθηκε ως πολύ σημαντικό βήμα στη βελτίωση των σχέσεων των δύο χωρών.

26 Ιουλίου 2005: Σε συνάντηση του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Τάσου Παπαδόπουλου με τον Βρετανό Πρωθυπουργό κ. Τόνι Μπλερ στο Λονδίνο συζητήθηκαν θέματα της Ε.Ε καθώς και τρόποι για την επίτευξη προόδου στην προσπάθεια επανένωσης της Κύπρου.

29 Ιουλίου 2005: Η Τουρκία υπέγραψε το Πρωτόκολλο επέκτασης της τελωνειακής της ένωσης με τα δέκα νέα κράτη μέλη της ΕΕ, εκδίδοντας ταυτόχρονα διακήρυξη ότι η υπογραφή δεν συνιστά αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στη διακήρυξη της Τουρκίας υπήρξαν αντιδράσεις από διάφορα μέλη της ΕΕ, κυρίως από τη Γαλλία, η οποία υιοθέτησε τη θέση ότι η Τουρκία δεν μπορεί να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την ΕΕ αν δεν αναγνωρίσει προηγουμένως την Κυπριακή Δημοκρατία.

21 Σεπτεμβρίου 2005: Μετά από συνεχείς διαβουλεύσεις, η ΕΕ εξέδωσε κοινή δήλωση υπό μορφή αντιδήλωσης στη θέση της Τουρκίας. Κατ' ουσίαν η Ένωση θεωρεί τη δήλωση της Τουρκίας για μη αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας ως νομικά άκυρη. Επιπρόσθετα, η Ένωση υπογραμμίζει ότι αναγνωρίζει την Κυπριακή Δημοκρατία και κάλεσε την Τουρκία να πράξει ανάλογα.

24 Σεπτεμβρίου 2005: Με απόφαση του Πρωτοδικείου ο Τουρκοκύπριος Αρίφ Μουσταφά δικαιούται να επανακτήσει την περιουσία του στην Επισκοπή Λεμεσού όπου, μετά το 1974, εγκαταστάθηκαν δύο οικογένειες προσφύγων. Εάν απορρίπτετο το αίτημα του Αρίφ Μουσταφά «θα υπήρχε διάκριση που θα συνιστούσε και αποδοχή της πληθυσμιακής διχοτόμησης, η οποία επεβλήθη από τις τουρκικές δυνάμεις εισβολής και κατοχής. Παράλληλα, θα συνιστούσε και άρνηση αναγνώρισης των ιδιοκτησιακών

δικαιωμάτων των μελών εκείνων της τουρκικής κοινότητας τα οποία, αντιτασσόμενα προς την εν λόγω πληθυσμιακή διχοτόμηση, επιθυμούν να επανέλθουν στα σπίτια και τις περιουσίες τους στις περιοχές που ελέγχονται από τη Δημοκρατία, ως το μόνο δεδομένο φορέα της νομιμότητας, και πράττουν τούτο, ασκώντας το συνταγματικό δικαίωμά τους της ελεύθερης μετακίνησης και διαμονής».

3-4 Οκτωβρίου 2005: Μετά από ένα κύκλο μαραθώνιων διαπραγματεύσεων και διαβουλεύσεων αρχίζουν οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις ΕΕ και Τουρκίας. Μια βασική θέση της ΕΕ είναι ότι η πρόοδος των ενταξιακών καθώς και η έκβαση τους θα εξαρτηθεί από την ικανότητα της Τουρκίας να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της.

28 Οκτωβρίου 2005: Συνάντηση του Τουρκοκύπριου ηγέτη Μεχμέτ Αλί Ταλάτ με την Αμερικανίδα Υπουργό Εξωτερικών Κοντολίζα Ράις στην Ουάσινγκτον κατόπιν σχετικής πρόσκλησης.

Νοέμβριος 2005: Το κατοχικό καθεστώς και η Τουρκία συνεχίζουν τις προσπάθειες να επιρρίψουν τις ευθύνες για το συνεχιζόμενο αδιέξοδο στο Κυπριακό στην Ελληνοκυπριακή πλευρά. Παράλληλα, συνεχίζονται σε όλα τα επίπεδα οι προσπάθειες για τον τερματισμό αυτού που αποκαλούν «απομόνωση των Τουρκοκυπρίων».

22 Δεκεμβρίου 2005: Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) εκδίδει την απόφαση του στην υπόθεση Αρέστη - Ξενίδη, απόφαση που ενδέχεται να έχει σοβαρές προεκτάσεις για την πτυχή του περιουσιακού. Κατ' ουσίαν το ΕΔΑΔ καλεί την Τουρκία να συγκροτήσει μηχανισμό στο ψευδοκράτος που να εξετάζει τις προσφυγές των Ελληνοκυπρίων και να δίνει αποτελεσματική θεραπεία. Παράλληλα, όλες οι υποθέσεις που εκκρεμούν (1400) αναστέλλονται για περίοδο 3 μηνών, ώστε η Τουρκία να εισαγάγει τέτοιες ρυθμίσεις που να είναι αποτελεσματικές και να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχέση με την περιουσία και την κατοικία. Η Τουρκία φαίνεται ότι καταφέρνει να κερδίζει μια μικρή παράταση χρόνου, ενώ εκκρεμεί η πλήρης συμμόρφωση της με τις συναφείς αποφάσεις στην υπόθεση Τιτίνας Λοϊζίδου. Πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι η Τουρκία επιχειρεί να μεταφέρει τη συζήτηση στην αξιολόγηση των λεγομένων «εσωτερικών ένδικων μέσων» του ψευδοκράτους. Σημειώνεται ότι η εν λόγω απόφαση δεν είναι ανεξάρτητη από την πολιτική οικολογία που δημιουργήθηκε μετά από την απόρριψη του Σχεδίου Ανάν και τις κατηγορίες εις βάρος των Ελληνοκυπρίων.

24 Ιανουαρίου 2006: Ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών Αμπτουλλάχ Γκιούλ δημοσιοποιεί το «Σχέδιο Δράσης» που ετοίμασε η Άγκυρα για το Κυπριακό και που παρέδωσε στον Γ.Γ. του ΟΗΕ στις 20 Ιανουαρίου. Παρ' όλο που οι προτάσεις αυτές δεν είναι καινούργιες (είχαν παρουσιασθεί ξανά τον Μάιο του 2005), η Τουρκική πρωτοβουλία είναι διατυπωμένη έτσι ώστε να κερδίζει τις εντυπώσεις. Η ανακοίνωση της Τουρκικής πρότασης συμπίπτει και με την

επίσκεψη του Βρετανού Υπουργού Εξωτερικών κ. Τζακ Στρο στο τρίγωνο Λευκωσία - Αγκυρα - Αθήνα.

24-25 Ιανουαρίου 2006: Ο Υπουργός Εξωτερικών της Βρετανίας κ. Τζακ Στρο επισκέπτεται την Κύπρο. Συναντά τον Μεχμέτ Αλί Ταλάτ στο λεγόμενο «Προεδρικό Μέγαρο».

Ταυτόχρονα ανακοινώνει ότι η Βρετανία δεν αναγνωρίζει την «ΤΔΒΚ» κι ότι η συνάντηση έγινε στο γραφείο του Τουρκοκύπριου ηγέτη. Τον Βρετανό Υπουργό Εξωτερικών συναντά ο Κύπριος ομόλογος του Γιώργος Ιακώβου αλλά όχι ο Πρόεδρος Τάσσο Παπαδόπουλος.

13 Φεβρουαρίου 2006: Η Κυπριακή Δημοκρατία αποσύρει την έφεση εναντίον της απόφασης του πρωτόδικου δικαστηρίου σε σχέση με την υπόθεση του Τουρκοκύπριου Αρίφ Μουσταφά. Η απόφαση βασίστηκε στη λογική ότι εάν η Κυπριακή Δημοκρατία επέμενε στην έφεση, τότε η όποια απόφαση της ολομέλειας του Ανωτάτου λαμβάνετο θα ήταν δεσμευτική και τελεσίδικη. Πλέον η κάθε υπόθεση Τουρκοκύπριου που ζητά πίσω την περιουσία του στις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές, θα εξετάζεται ξεχωριστά με βάση τα δικά της περιστατικά, και σε καμία περίπτωση η απόφαση του Πρωτοδικείου δεν θα αποτελεί δικαστικό προηγούμενο.

15 Φεβρουαρίου 2006: Η Ντόρα Μπακογιάννη αναλαμβάνει το Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας διαδεχόμενη τον Πέτρο Μολυβιάτη.

22 Φεβρουαρίου 2006: Σε δηλώσεις της για το Κυπριακό η Ντόρα Μπακογιάννη υπογραμμίζει ότι το πρόβλημα θα λυθεί στη βάση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ και των Ευρωπαϊκών αρχών και αξιών.

24 Φεβρουαρίου 2006: Με απόφαση των 25 Μονίμων Αντιπροσώπων (COREPER) αποσυνδέονται οι δύο κανονισμοί για την χρηματοδότηση των Τουρκοκυπρίων και το απ' ευθείας εμπόριο. Με την απόφαση αυτή ο κανονισμός για το απ' ευθείας εμπόριο δεν μπορεί να υιοθετηθεί χωρίς να λαμβάνεται πλήρως υπ' όψιν η θέση της Λευκωσίας και αφού υλοποιηθούν μια σειρά από προϋποθέσεις που τέθηκαν. Επίσης η Λευκωσία απαντά στις κατηγορίες για δήθεν παρεμβολή εμποδίων για οικονομική ανάπτυξη των Τουρκοκυπρίων.

28 Φεβρουαρίου 2006: Συνάντηση του Προέδρου Τάσσου Παπαδόπουλου με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ.

4-6 Απριλίου 2006: Επίσκεψη της Υπουργού Εξωτερικών της Ελλάδας Ντόρας Μπακογιάννη στην Κύπρο.

21 Μαΐου 2006: Βουλευτικές εκλογές στην Κύπρο από τις οποίες εξέρχεται ενισχυμένος ο Πρόεδρος Παπαδόπουλος.

8 Ιουλίου 2006: Συνάντηση του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Τάσσου Παπαδόπουλου με τον ηγέτη της Τουρκοκυπριακής κοινότητας Μεχμέτ Αλί Ταλάτ στην παρουσία του Β.Γ.Γ. του ΟΗΕ Ιμπραχίμ Γκαμπάρι. Η συνάντηση, που κράτησε 3 ώρες,

κατέληξε σε συμφωνία επί των βασικών αρχών λύσης του Κυπριακού, και στη δέσμευση ότι θα αρχίσουν εντατικές συζητήσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ για να συμφωνήσουν μέχρι το τέλος Ιουλίου 2006 στον κατάλογο των θεμάτων που θα καταρτίσουν την ατζέντα των τεχνικών επιτροπών.

13 Δεκεμβρίου 2007: Η Κύπρος μαζί με τα άλλα 26 κράτη μέλη υπογράφει την Συνθήκη της Λισαβόνας η οποία καθορίζει τη νέα θεσμική δομή της Ένωσης και με την εξέλιξη αυτή αναγνωρίζεται πλήρως η νομική αξία του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.¹⁴⁶

1 Ιανουαρίου 2008: Η Κύπρος υιοθετεί το ευρώ ως επίσημο νόμισμα.

3 Σεπτεμβρίου 2008: ο πρόεδρος της Κύπρου Δημήτρης Χριστόφιας και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Μεχμέτ Αλί Ταλάτ ξεκινούν απευθείας διαπραγματεύσεις.¹⁴⁷

28 Απριλίου 2009: Το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποφαινεται ότι η ετυμηγορία δικαστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας πρέπει να αναγνωριστεί και να εφαρμοστεί από τα άλλα μέλη της Ε.Ε έστω και αν αφορά γη που βρίσκεται σε περιοχές της Κύπρου υπό Τούρκικη κατοχή.¹⁴⁸

31 Ιανουαρίου 2010: Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Μπαν Γκι- Μούν φθάνει για τριήμερη επίσκεψη στην Κύπρο για να εκφράσει την υποστήριξη του στις συνομιλίες.¹⁴⁹

10 Φεβρουαρίου 2010: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθετεί ψήφισμα για την έκθεση προόδου της Τουρκίας για το 2009, καλώντας μεταξύ άλλων την Τουρκία να διευκολύνει ένα κατάλληλο κλίμα στις συνομιλίες αρχίζοντας την άμεση απόσυρση των δυνάμεων της από την Κύπρο.¹⁵⁰

5 Μαρτίου 2010: το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), αποφασίζει ότι η λεγόμενη επιτροπή αποζημιώσεων, η οποία συστάθηκε στις κατεχόμενες από την Τουρκία περιοχές, αποτελεί αποτελεσματικό εσωτερικό ένδικο μέσο της Τουρκικής κυβέρνησης και όχι του παράνομου καθεστώτος στην κατεχόμενη Κύπρο.¹⁵¹

26 Μαΐου 2010: Αρχίζουν άμεσες συνομιλίες μεταξύ του προέδρου Χριστόφια και του Ντερβίς Έρογλου που διαδέχθηκε τον κ. Ταλάτ στην ηγεσία της Τουρκοκυπριακής κοινότητας τον Απρίλιο.¹⁵²

2011: Επίσκεψη Γερμανίδας Καγκελαρίου- Συνάντηση Γενεύης – Συλλαλητήρια στα

¹⁴⁶ Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>

¹⁴⁷ Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή. (Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010), 67

¹⁴⁸ Στο ίδιο, 67

¹⁴⁹ Στο ίδιο, 67

¹⁵⁰ Στο ίδιο, 67

¹⁵¹ Στο ίδιο, 67

¹⁵² Στο ίδιο, 67

κατεχόμενα – επαναβεβαίωση της βάσης των διαπραγματεύσεων – βουλευτικές εκλογές **2011** – δεύτερη συνάντηση στην Γενεύη - εντατικοποίηση των συνομιλιών.

2013: Νέα πρωτοβουλία για επίλυση του Κυπριακού – Πρόταση Προέδρου Αναστασιάδη για την Αμμόχωστο.

26 Απριλίου 2015: Ο τουρκοκύπριος πολιτικός Μουσταφά Ακιντζί αναδείχθηκε νικητής των εκλογών στα Κατεχόμενα, καθώς σύμφωνα με τα τελικά αποτελέσματα του β' γύρου των εκλογών, έλαβε το 60,5% των ψήφων. Ο απερχόμενος τουρκοκύπριος ηγέτης Ντερβίς Έρογλου έλαβε 39,5%. Τον Μουσταφά Ακιντζί υποστήριξε στον β' γύρο σχεδόν το σύνολο των κομμάτων της κεντροαριστεράς.¹⁵³

25 Σεπτεμβρίου 2016: Συνάντηση στην Νέα Υόρκη του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ Μπαν Κι Μουν με τους Αναστασιάδη και Ακιντζί.

7-11 Νοεμβρίου 2016: Συνομιλίες στο Μον Πελεράν της Ελβετίας υπό την εποπτεία του ΟΗΕ

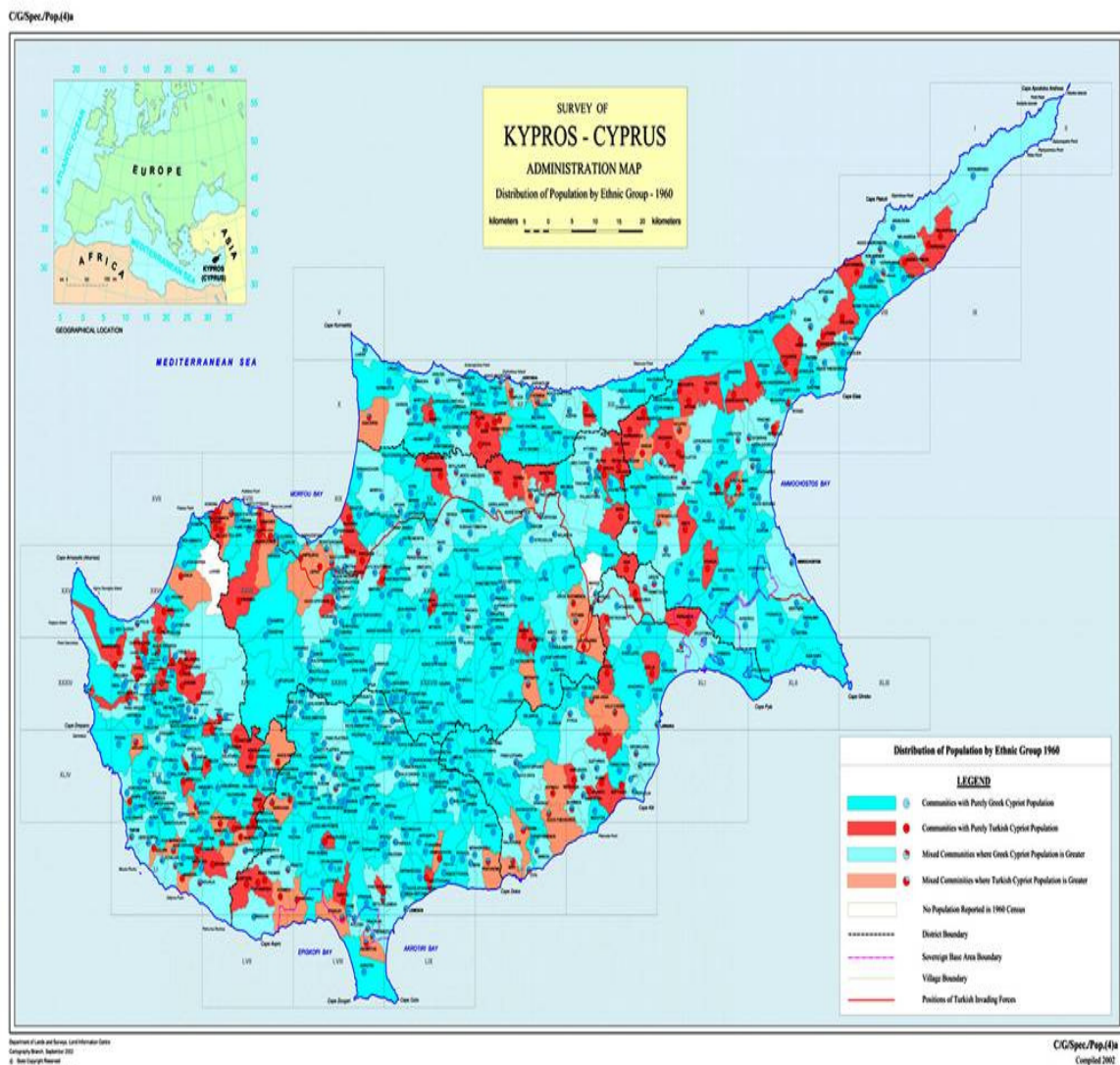
20 Νοεμβρίου 2016: Δεύτερος γύρος συνομιλιών στο Μον Πελεράν. Οι συνομιλίες οδηγούνται σε αδιέξοδο.

¹⁵³ Ναυτεμπορική, 26/04/2015, «Ο Μουσταφά Ακιντζί νικητής των εκλογών στα Κατεχόμενα» <http://www.naftemporiki.gr/story/945079/o-moustafa-akitzi-nikitis-ton-eklogon-sta-katexomena>

13. Παράρτημα

ΧΑΡΤΗΣ 1

Διοικητικός χάρτης της Κύπρου του 1960, στον οποίο φαίνονται οι περιοχές στις οποίες ζούσαν Ελληνοκύπριοι (μπλε χρώμα), Τουρκοκύπριοι (κόκκινο) και μικτοί πληθυσμοί με πλειοψηφία Ελληνοκυπρίων (ελαφρύ μπλε) και με πλειοψηφία Τουρκοκυπρίων (ελαφρύ κόκκινο χρώμα)¹⁵⁴

Πηγή: http://kiatipis.org/Classless_society_gr/writings-gr/Ch.Kiatipis/images/Cy-admin-map.htm

¹⁵⁴ Διοικητικός χάρτης της Κύπρου του 1960
http://kiatipis.org/Classless_society_gr/writings-gr/Ch.Kiatipis/images/Cy-admin-map.htm

ΧΑΡΤΗΣ 2

Χάρτης των περιφερειών της Κύπρου, όπου φαίνεται η «Πράσινη Γραμμή»

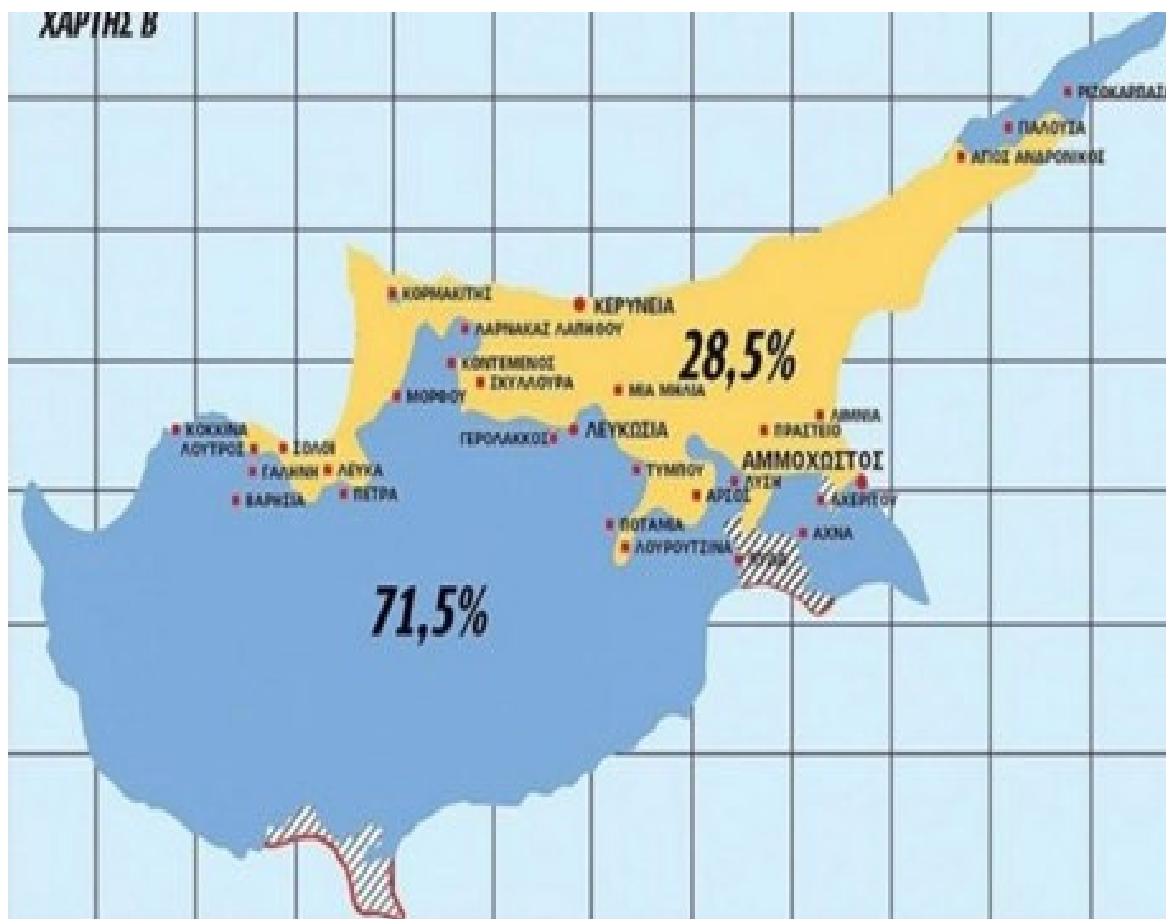
Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B7_%CE%93%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AE¹⁵⁵

¹⁵⁵ Χάρτης των περιφερειών της Κύπρου, όπου φαίνεται η «Πράσινη Γραμμή»

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B7_%CE%93%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AE

ΧΑΡΤΗΣ 3

Κυπριακό: Χάρτη για τις διαπραγματεύσεις στο εδαφικό δημοσιεύει ο «Πολίτης»

Πηγή: In.gr 20 Νοεμβρίου 2016: «Κυπριακό: Χάρτη για τις διαπραγματεύσεις στο εδαφικό δημοσιεύει ο «Πολίτης» <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1500115884>¹⁵⁶

¹⁵⁶ Κυπριακό: Αυτός είναι ο χάρτης της διαφαινόμενης συμφωνίας στο Εδαφικό <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1500115884>

14. Βιβλιογραφία

Πηγές

- 1) Θεοφάνους Ανδρέας, *Η Κύπρος, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα διακυβευόμενα συμφέροντα – Η ένταξη και η λύση*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2006.
- 2) Ηρακλείδης Αλέξης, *Το Κυπριακό Πρόβλημα 1947-2004. Από την Ένωση στη Διχοτόμηση*. Αθήνα: Εκδόσεις Σιδέρης, 2006.
- 3) Λυγερός Σταύρος,, *Κυπριακό – Η Αιρετική Λύση*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη 2014.
- 4) Βαγγέλης Κουφουδάκης, (Επιμ.). *Το Κυπριακό Πρόβλημα - Σύντομη Εισαγωγή*. Γραφείο τύπου και πληροφοριών Κυπριακή Δημοκρατία. 3^η Έκδοση 2010.
- 5) Μιχάλης Ατταλίδης, “Το Ελσίνκι, το «Όχι» του 2004 και μετά”. Η Κύπρος σε τροχιά Επανάωσης. Τεύχος 11. Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική .. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2008.
- 6) Μιχάλης Σ. Μιχαήλ, *Επίλυση της Κυπριακής Διένεξης - Διαπραγμάτευση της Ιστορίας* Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2012.
- 7) Βασιλείου Γιώργος, *Κυπριακή Δημοκρατία 50 Χρόνια Επώδυνη Πορεία*, επιμέλεια: Χρυσόστομος Περικλέους. Σειρά Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση 2010.
- 8) Ατταλίδης Μιχάλης. «*Το Κυπριακό πέντε χρόνια μετά την Ένταξη στην Ε.Ε. Μια αποτίμηση*». Στο: *Από τον Μπους στον Ομπάμα. Η Διεθνής Πολιτική σε έναν κόσμο που αλλάζει*, επιμέλεια από Σωτήρη Ντάλη Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2010.

- 9) Βασιλείου Γιώργος, *Κατάθεση Ευθύνης. Άρθρα – Ομιλίες - Συνεντεύξεις 1998-2009*.
Σειρά: Διεθνείς και Ευρωπαϊκή Πολιτική. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζηση, 2010.
- 10) Βερέμης Θάνος, *Η Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων 1453-2005*, Αθήνα,
Εκδόσεις Σιδέρης 2005.

Ηλεκτρονικές πηγές

- 11) Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ελσίνκι – Συμπεράσματα Προεδρίας 10 και 11 Δεκεμβρίου 1999. <http://www.europarl.europa-eu/summits/pdf/net>
- 12) Κυπριακή Δημοκρατία – Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών – Ενημέρωση του Πολίτη για την ΕΕ – Η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
<http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/ALI/AFDB8F3DBDC23554C225769000356D00?OpenDocument>
- 14) Ατταλίδης Μιχάλης, “FOREIGN AFFAIRS” *Οι σχέσεις της Κύπρου με την Ευρωπαϊκή Ένωση* Δοκίμιο, 09/08/2013
<http://www.foreignaffairs.gr/print/69427?page=show>
- 15) Κυπριακή Δημοκρατία – Υπουργείο εξωτερικών – Τελευταίες Εξελίξεις
http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.mfa09_gr/mfa09_gr?OpenDocument&print

Εφημερίδες – διαδίκτυο

- 16) Ναυτεμπορική, 26/04/2015, «*Ο Μουσταφά Ακιντζί νικητής των εκλογών στα Κατεχόμενα*» <http://www.naftemporiki.gr/story/945079/o-moustafa-akitzi-nikitis-ton-eklogon-sta-katexomena>
- 17) Καθημερινή: «*Το Κυπριακό σε νέα φάση έπειτα από την εκλογή Ακιντζί*» 27.04.2015.<http://www.Kathimerini.gr/812964/article/epikairothta/politikh/to-kypriako-se-nea-fash-epeita-apo-thn-eklogh-akintzi>
- 18) Τα Νέα, 05/11/2016: «*Κυπριακό: Παρουσία του Γ.Γ του ΟΗΕ οι διαπραγματεύσεις για το εδαφικό*» <http://www.news.in.gr>
- 19) Πολίτης, 20.11.2016: «*Πάμε για 28,7% στο εδαφικό-Κοντά η συμφωνία*». <http://politis.com.cy/article/pame-gia-287-sto-edafiko-gkaskanis>
- 20) In.gr, 22/11/2016: *Κυπριακό: «Χωρίς αποτέλεσμα οι συνομιλίες για το εδαφικό»* <http://news.in.gr/print/?aid=1500116171>
- 21) In.gr, 28/11/2016: «*Κυπριακό: Παρεμβάσεις για λύση μέσης τομής*» <http://news.in.gr/print/?aid=1500117436>
- 22) Liberal, 02/12/2016, «*N. Αναστασιάδης: Σημαντική εξέλιξη η απόφαση της επανέναρξης των συνομιλιών για το Κυπριακό*» <http://liberal.gr/arthro/98132/epikairotikta/2016/n-anastasiadis-simantiki-exelixa-i-apofasi-tis-epanarxis-ton-sunomilion-gia-to-Kypriako.html>
- 23) In.gr, 02/12/2016, Αναστασιάδης: «*Συνεχίζουμε από το σημείο που διακόπηκαν οι συνομιλίες*» <http://news.in.gr/print/?aid=1500118691>
- 24) Πολίτης 05/12/2016, «*Επαναρχίζουν σήμερα οι συναντήσεις των διαπραγματευτών*». <http://politis.com.cy/article/epanarchizoun-simera-i-sinantisis-ton-diapragmatefton>
- 25) In .gr, 06/12/2016, «*Κυπριακό: Η Άγκυρα δίνει έδαφος έναντι ίσης νομής εξουσιών*» <http://news.in.gr/print/?aid=1500119205>

- 26) Πολίτης, 06/12/2016, Άρθρο Διονύσης Διονυσίου. «Η νέα φόρμουλα για την ασφάλεια» <http://politis.com.cy/article/nea-formoula-gia-to-thema-tis-asfalias>
- 27) Πολίτης, 05/12/2016, «Τεστ 36 ημερών μέχρι την Γενεύη» <http://politis.com.cy/article/test-36-imeron-mecri-ti-genevi>
- 28) Sigamalive, από ΚΥΠΕ, 06/11/2016, « Φερχόφστατ: Λύση στο Κυπριακό μόνο υπο την ομπρέλα της ΕΕ» <http://www.sigamalive.com/news/kypriako/377347/ferxofstat-lysi-sto-kypriako-mono-y-po-tin-omprela-tis-ee>
- 29) Πολίτης, 24/11/2016, «Τηλεφωνική επικοινωνία Αναστασιάδη – Μογκερίνη» <http://politis.com.cy/article/tilefiniki-epikinonia-anastasiadi---mogkerini#.WDchYQLIwZA.facebook>
- 30) Πολίτης, 06/12/2016, «Στις Βρυξέλλες ο Ακιντζί – Συναντήσεις με Γιούνκερ και Σούλτς.» <http://politis.com.cy/article/stis-vrixelles-o-akintzi-sinantis-me-giounker-ke-soults>
- 31) Liberal, 09/12/2016, «Fr. Hollande: Η Ευρώπη πρέπει να είναι παρούσα στις διαπραγματεύσεις στο Κυπριακό».
<http://www.liberal.gr/arthro/99710/epikairota/2016/Fr-Hollande-i-europi-prepei-na-einai-parousa-stis-diapragmateuseis-sto-kupriako.html>
- 32) https://eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/cyprus_el
- 33) Αισιόδοξος για λύση στο Κυπριακό ο Αναστασιάδης μετά την εκλογή Ακιντζί» Ηλεκτρονική έκδοση HuffPost Greece 27/04/2015
- 34) Το Βήμα «Παζάρι για την Κύπρο στην σκιά των Άλπεων» 06/11/2016
- 35) «Διοικητικός χάρτης της Κύπρου του 1960»
http://kiatipis.org/Classless_society_gr/writings-gr/Ch.Kiatipis/images/Cy-admin-map.htm
- 36) «Χάρτης των περιφερειών της Κύπρου, όπου φαίνεται η «Πράσινη Γραμμή»
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%B7_%CE%93%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AE

37) In.gr, 20 Νοε. 2016 «Κυπριακό: Αυτός είναι ο χάρτης της διαφαινόμενης συμφωνίας στο Έδαφικό» <http://news.in.gr/greece/article/?aid=1500115884>